

શ્રી મહાવિર જૈન અરધના કન્દ્રા

કોબાતીર્થ

શ્રી મહાવિર જૈન અરધના કન્દ્રા

(૩૫)

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી ગ્રન્થમાલા, ગ્રન્થાંક-૨૭.

યોગનિષ્ઠ મુનિમહારાજ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીકૃત.

કાવ્ય સંગ્રહ

ભાગ ૭ મો.

પ્રાંતિજવાળા કોઠારી રણુછોડલાલ ત્રિલોચનદાસની
વિધવા બાઈ પરસન તથા રૂક્મણીની મહદત્થી,

જાપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા,

શ્રી અધ્યાત્મ જ્ઞાન પ્રસારક મંડળ તરફથી

શા. લલ્લુભાઈ કરમચંદ ઠલાલ.

(ચંપાગલી—મુંબઈ.)

અમદાવાદ.

શ્રી સાયવિજય પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં શા. સાહસચંદ હરીલાલે છાપ્યો.

આવૃત્તિ પહેલી. પ્રત ૧૦૦૦.

વીર સંવત્ ૨૪૩૯. વિક્રમ સં. ૧૯૧૯.

કિંમત રૂ. ૦-૮-૦

નિવેદન.

શ્રીમદ્ ગુરૂવર્ય યુદ્ધિસાગરજી મહારાજશ્રીનાં કાવ્યોનો આ સાતમો ભાગ વાચક વર્ગ આગળ રજુ થાય છે. વાચકવર્ગે આ અગાઉના છ ભાગનું મનન કરી અમૃતરસ ચાખ્યો હોવાથી, શ્રીમદ્નાં હૃદયોદ્ગારકાવ્યો માટે વિશેષ જણાવવાની જરૂર રહેતી નથી.

આ ભાગના કાવ્યોનો વિશેષ ભાવાર્થ આપવાનું કાર્ય ખની શક્યું નથી; તોપણ શેઠ, જગાલાઇ હલપતભાઇ ખી. એ. કે જેઓએ ગુરૂવર્યશ્રીનો સારો પરિચય સેવ્યો છે અને જ્ઞાનામૃત નો લાભ લીધો છે; તેઓએ આ ભાગનું મનન કરી થોડુંક લખી મોકલ્યું છે: તે ઉપોદ્ઘાતના નામથી પ્રકટ કર્યું છે.

સર્વ દર્શનવાળાઓને ગુરૂશ્રીનાં કાવ્યો એટલાં તો પ્રિય અને પથ્ય થઈ પડેલાં છે કે; તેના સાત ભાગ પ્રકટ કરવાને મંડળ શક્તિમાન થયું છે. પ્રથમ ભાગની બે આવૃત્તિ થયા છતાં તે અને બીજો ભાગ શીલક ન હોવાથી ફરી છપાવવાની જરૂર જણાઈ છે.

પ્રાંતીજવાળા કોઠારી રણછોડલાલ ત્રિભુવનદાસના ઉગ્રમથ્યા ના સ્મરણાર્થે તેમની વિધવા બાઈ પરસન તથા બાઈ રૂક્મણીએ આ અન્યના પ્રકાશાર્થે રૂ. ૧૫૦) ની રકમ સાહાય્ય આપી છે, જે માટે તેઓને ધન્યવાદ થટે છે.

છેવટ અન્યમાં રહેલા વિચારો વધુ વિસ્તાર પામે અને વાચકવર્ગ તદ્વિચારોવત્ અને એમ ઇચ્છી વિરમીએ છીએ.

ચૈત્ર સુદિ ૧ સં ૧૯૬૯

લી૦

અ'પાગલી—સુ'બઈ.

उपोद्घात.

श्रीमन्मुनिराज योगनिष्ठ सद्गुरुश्रीनां स्वाभाविक हृदयोद्गाररूप सुधामय काव्योना वाचनથી स्वહृદયમાં સુચિ-ચારરૂપ અમૃત ઝરણાં વહેવા માંડે છે અને તેથી અનેક પ્રકારના દુર્ગુણોનાં ખીજકો, કે જે હૃદયમાં ઘણા કાળથી વાસ કરીને રહ્યાં છે તેનો નાશ થવા માંડે છે. પૂજ્યપાદ હૃદયાધિષ્ઠાતા સદ્ગુરુહૃદયહેમાદ્રિજન્યશાન્તકાવ્ય સુધાગંગાપ્રવાહલહરીયોની દહે-રથી અમારા હૃદયના ત્રિવિધતાપોની શાન્તિ થાય છે, એમ ક્વાનુભવથી કથતાં અતિશયોક્તિનો અંશાવકાશ નથી. શ્રીમદ્નાં ભજનો-પદો અને કાવ્યોમાં ઉંડા ઉતરીને આલોચના કર્યા વિના આન્તરિક હાર્દનો અવબોધ થતો નથી અને તે વિના વૃદ્ધિ પામતો નથી.

શ્રીમદ્ના રચિત આ સાતમા ભાગન કાવ્યોમાં અધ્યાત્મજ્ઞાન, વૈરાગ્ય ભાવના, ધૈર્ય, ઉત્સાહ, ઉપસર્ગસહનબોધ, કર્તવ્યદિશા, શુદ્ધપ્રેમ, સત્યમાર્ગદર્શકબોધ, વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. જ્ઞાનીઓ કવિત્વ શક્તિને સ્વકીય ઉચ્ચાશયમાં વાપરીને ઉચ્ચ વિચાર અને પવિત્રાચારના ચિત્રો ચિતરવા પ્રયત્ન કરે છે અને દુનિયાને ઉચ્ચાશયી કાવ્યાદર્શનો લાભ આપી ઉચ્ચ બનાવે છે.

શ્રીમદ્નાં આધ્યાત્મિક કાવ્યોમાં ભાષાની સરલતાથી સહેજે બાલજીવો પ્રવેશે છે અને તેમાંથી ગુણાનુરાગદૃષ્ટિથી ઉચ્ચ વિચારોને ગ્રહણ કરી, આનન્દમય બની ભવિષ્ય જીવનનો આધાર જે વર્તમાન જીવંતી ઉપર છે તેને સુધારવા; ઉત્સાહ, ખંત, અને ધીરજથી પ્રયત્ન કરે છે.

સામાન્ય રીતે કથીએ તો શ્રી સદ્ગુરૂના ભજનો-પદો અને કાવ્યોથી આખી દુનિયાના મનુષ્યોને લાભ થવા નિશ્ચય છે. ભારત વર્ષના મનુષ્યોનો પ્રાયઃ મોટો ભાગ તો શ્રીમદ્ના કાવ્યોથી પરિચિત થયો છે અને ગુર્જર ભાષાના ઉપાસકો તો તેમનાં

કાવ્યોમાંથી હિતશિક્ષાઓ ગ્રહણ કરીને સ્વાત્મોન્નતિ કરવા પ્રયત્ન કરે છે. પ્રવૃત્તિમાર્ગના ચક્રપર ચઢીને ચિત્તનું ચાંચલ્ય બધારનાર મનુષ્યોને શ્રીમદ્નાં કાવ્યો શાન્ત કરી દે છે.

જેનાથી ભક્તિ રસમાં નિમગ્ન થવાય જેનાથી કંઈ હૃદયને શાન્તિ મળે અને દુર્ગુણો પર વિજય મેળવી શકાય, જેનાથી અનેક દુઃખો શીર્ષપર આવ્યા છતાં તે દુઃખોમાં ચિત્તની સમાનતા સંરક્ષી શકાય અને ઉત્કાન્તિના માર્ગમાં આધ્યાત્મિક ભાવથી અને વ્યાવહારિક ભાવથી વિદ્યુત્પ્રવાહની પેઠે આગળ વધી શકાય તેવાં કાવ્યોની જેટલી પ્રશંસા કરીએ તેટલી ન્યૂન છે.

જે કાવ્યોના વાચનથી કામની આસક્તિ, દ્વેષ, ઇર્ષ્યા, કલેશ, હિંસા, વગેરે દુર્ગુણોની વૃદ્ધિ થાય છે તે કાવ્યો નહીં પણ કુકાવ્યો કથી શકાય છે. જે કાવ્યોથી દુનિયાને ક્ષમા, દયા, સત્ય, પ્રેમ, બ્રાતૃભાવ, વૈરાગ્ય, ભક્તિ, વિવેક, ઉત્સાહ, ધૈર્ય, દાન, શીલ-સેવા, જ્ઞાન વગેરે ગુણોનો લાભ થાય તે કાવ્યો કાવ્ય તરીકે લેખી શકાય છે. ઉદ્દગારમય કાવ્યોથી કર્તીના હૃદયના ગુણોનો ખ્યાલ કરી શકાય છે. કાવ્ય રચનારના વિચારો અને આચારો કેવા છે તેની પરીક્ષા તેના કાવ્યથી થઈ શકે છે.

કાવ્યોના બે ભેદ છે-(૧) પોતાના હૃદયોદ્દગાર અનેક પ્રસંગોમાં પોતાના આત્માના સંબંધે ઉઠેલ છે તેનો જેમાં સમાવેશ થાય છે તે. (૨) અન્ય મનુષ્યોને ઉપદેશાદિ નિમિત્તથી રચાયલાં કાવ્યો તે પ્રબોધક કાવ્યો ગણાય છે. સ્વહૃદયોદ્દગાર રૂપ કાવ્યોની કિમ્મત આંકી શકાતી નથી. પોતાના આત્માની દશાનો ચિતાર જેમાં છે એવાં કાવ્યો તે સજીવન કાવ્ય તરીકે ગણાય છે અને તે એક જીવનચરિત્રની ખાસ આવશ્યકતા પૂરી પાડે છે. શ્રીમદ્ના સાતમા ભાગનાં કેટલાંક કાવ્યો એવાં છે કે તે કાવ્યો અમુક પ્રસંગો સંબંધે અને વ્યક્તિયોને ઉદ્દેશી, પોતાના આત્માની તત્ સમયની દશાનો આલોચ કરાવે છે, અને કેટલાંક કાવ્યો અન્યોને બોધ દેવા નિમિત્તે રચાયલાં છે એમ

૬

સ્પષ્ટ સમજાય છે. શ્રીમદ્ ગુરુરાજનું મુનિ જીવન છે અને તે-
મની જીવન ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ અને ધાર્મિક નિવૃત્તિમય છે. તે-
મના હૃદયમાં ધાર્મિક વિચારોનાં ચિત્ર ચિતરાયાં છે તેથી તેમના
કાવ્યોની પાસે જતાં, અને તે કાવ્યોની અન્તર પ્રવેશીને
કાવ્યોની ઉપાસના કરતાં, શાન્ત રસનું આસ્વાદન થાય છે.
અને તેથી સ્વાત્મજીવન સુધારવા માટે અનેક વિચારોને આ-
ચારમાં મૂકતાં ઉત્સાહ વધે છે. કાવ્યો એ જ્ઞાન કવિની
જીવતી પ્રતિમા છે. કાવ્યો એ વિચારો અને આચા-
રોનો ભંડાર છે.

શ્રીસદેશનો સિમોનિડિઝ કવિ કહે છે કે “કાવ્ય છે તે
ઓલનાઈ” ચિત્ર છે, અને ચિત્ર છે તે મુંશુ કાવ્ય છે” ચિત્ર
કલા એ કાવ્યકલા કરતાં ભિન્ન અને ઘણું ભાગે સ્વતંત્ર છે અને
તેનો તથા કાવ્યનો એક ખીજ સાથે સંબંધ હોતો નથી; પરંતુ
જે કાવ્ય ખર્જ છે તે ચિત્ર આદિકલાઓની મદદથી મનોહર
થઈ શકે છે. કવિ પોતાની વાણીથી ચિત્રો કાઢે છે, મૂર્તિઓ
ખનાવે છે, તથા સુંદર મંદિરો ઉઠાવે છે.

કેલરિજ કહે છે કે “જે કાવ્ય જેટલા ભાવથી નિર્મિત
કરેલું હોય છે તેટલાજ પ્રમાણથી તે કાવ્ય અંતઃકરણને મા-
હિત કરે છે. મિલ્ટન જણાવે છે કે “ઉત્તમ વિષયપર સામા-
ન્ય ગ્રન્થ રચી, લોકોનાં માથાં હલાવીશ; એમ જો કોઈ કહે તો
તે પોતે કવિ હોવો જોઈએ.” પ્લેટોએ લખ્યું છે કે “કવિતા-
દેવીના પ્રસાદનો અને સ્ફુર્તિનો જેને સ્પર્શ થયો નથી તે જો
અમક સાધવાનો કૃત્રિમ શુભ પોતાનામાં હોવાથી તેના મન્દિરમાં
પ્રવેશ કરશે તો તેનો અને તેના કાવ્યનો ત્યાં પ્રવેશ થશે નહિ.”

જેવા તેવા સાધારણ કવિઓનાં નામો નાશ પામે છે અને
તેમની કૃતિને પણ લોક વિસરી જાય છે, પણ જેઓ મહાકવિ
છે તેમનાં કાવ્ય અમર થાય છે. ઉમાસ્વામિ, હરિભદ્રસૂરિ, શ્રી
હૈમચંદ્રસૂરિ, શ્રી ધનંજય કવિ, ધનપાલ કવિ, શ્રીમદ્ યશો-
વિજયજી ઉપાધ્યાય, શ્રીમદ્ આનન્દધનજી, શ્રીમદ્ દેવચન્દ્રજી;

તથા હોમર, વ્યાસ, કાલિદાસ, ભારતિ અને વાલ્મિકિનાં કાવ્યો જેવાં ને તેવાં કાવ્યમ છે. તેમના કાવ્યના એક શબ્દનો પણ લોપ થયો નથી. ઘણા કાલનાં રાજમંદિરો અને કિલ્લાઓ પડી બચ છે, પણ ઉત્તમ કાવ્યો તો જીવતાં રહ્યાં છે અને ભવિષ્યમાં રહેશે. પરાક્રમી રાજાઓ વગેરેની છબીઓ મૂળ રૂપમાં રહી નથી. મૂળ છબીઓની નકલો કરવામાં આવેતો તેમાં મૂળની ખુબી ઉતરતી નથી. પરન્તુ કવિઓના જ્ઞાનબળથી રચાયેલી કાવ્યરૂપ પ્રતિમા તો સદા પુસ્તકમાં કાયમ રહે છે. જૂનાં થએલાં પુસ્તકોપરથી નવાં પુસ્તકો કરી શકાય છે અને તેમને કાળથી તુકસાન પહોંચતું નથી.

સમાજનું મહાન્ હિત કાવ્યથી સાધી શકાય છે. કાવ્ય એ દુનિયાની ઉત્કાન્તિનો આદર્શ છે. કાવ્યથી ઘણા લોકોનું મગજ ખુશ થાય છે; તો તેનામાં આલ્હાદક શક્તિ છે એમ માનવામાં આવેતો તેમાં અતિશયોક્તિ ગણી શકાય નહિ.

કાવ્યનો પૂર્ણ આસ્વાદ લેવો હોય તો પોતાનું મન સંકુચિત ન કરતાં ગુણાનુરાગદૃષ્ટિ અને વિશાલદૃષ્ટિ વાપરી, કાવ્યહાર્દ સમજવાનું મનમાં ધારવું જોઈએ.

શેલી કવિ કહે છે કે “ કાવ્ય એ નાના પ્રકારની કલ્પનાઓની અનેક રીતનો સંયોગ તાબામાં રાખવાને માટે મનનો વિકાસ કરે છે; તથા આ જગત્માં સંતાઈ રહેલા સૌન્દર્ય ઉપરનો પડદો કાઢી નાખે છે અને અપરિચિત પદાર્થ કેવલ પરિચિત કરી નાખે છે. ”

જેમ સૂક્ષ્મ બીજોના પેટમાં અનેક વૃક્ષોનો સંભવ હોય છે તેમ કાવ્યમાં અનન્ત સૌન્દર્યનો સંભવ હોય છે. કાવ્યોના રહેલા અનેક ગુણોને દેખનારા મનુષ્યોજ ખરેખર કાવ્યનું અવલોકન કરનારા ગણી શકાય. કાવ્યનું મહત્ત્વ અવખોધવું હોય તો તેને ઉપર ટપકે જોવું નહિ અને તેને ઉપરથી પાનાં ફેરવી અંચળ ચિત્તથી વાંચી જવું નહિ.

એક સારો નિબંધ લખવાનો હોય, વા તેના ઉપર એક

સાફ ભાષણ આપવાનું હોય એવી બુદ્ધિથી કાવ્યના ફરેક શ-
ખ્દોનું મનન કરવું. જે કાવ્યને વાંચતાં પાંચ મિનિટ થાય
અને તેના સંબંધી કલાકોના કલાકો મનન કરવામાં આવે તો
તે કાવ્યના અનુભવોનો ખ્યાલ આવી શકે.

શ્રીમદ્ ગુરૂવર્યના પદોમાંથી-કાવ્યોમાંથી અધ્યાત્મરસ લઈ
શકાય છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનરસ એ અમૃતરસ છે. તેનાથી મનુષ્ય
આનન્દમય બની અમર થઈ શકે છે. આર્યાવર્તની ભૂમીમાં અ-
ધ્યાત્મજ્ઞાન રસની રેલંછિલા થઈ રહી છે અને તેથી આર્યા-
વર્તમાં ઉત્પન્ન થનાર મુનિઓના હૃદયમાં સ્વાભાવિક અધ્યાત્મરસની
ભાવના જાગ્રત્ થાય છે અને વૃદ્ધિ પામે છે. શ્રીમદ્ની કાવ્ય
કૃતિનો મુખ્ય વિષય અધ્યાત્મજ્ઞાન છે એમ તત્ત્વદૃષ્ટિથી તેમ-
ના કાવ્યોદ્ધિના તળીએ પહોંચી અન્તર્યક્ષુથી અવલોકતાં
માલુમ પડે છે.

શ્રીમદ્ના કાવ્યોમાં પોતાના મન, વાણી અને કાયાના સ્વામી
બનવાનો યોગ્ય દેખાય છે. સર ટી ધ્રાઉન જણાવે છે કે “જે
મનુષ્ય પોતે પોતાનો સ્વામી થાય છે તે પછી આલોકના રાજ્ય
વેલવની ઇચ્છા કરતો નથી; કારણકે જેમનાં માન અને અધિકાર
મોટા છે તેઓ ખરેખર મહાન્ નથી, પરંતુ જેમને પોતાનું
મન સ્વાધીન રાખતાં આવડતું હોય છે તેઓજ ખરે-
ખરા મહાન્ અને ખરેખરા સુખી છે એ તેમને અનુભવ-
સિદ્ધ હોય છે; કેમકે જેમને પોતાનું મન સ્વાધીન રાખતાં
આવડતું નથી તેઓને રાજગાદી હોય તોપણ તેઓ રાજ
નથી અને એથી ઉલટું સાધુ જનને અંગે જો કે ભસ્મ
ચોળેલી હશે અને જો તે એકલો ફરતો હશે તોપણ તેણે જગતના
ઉદ્ધાર માટે જન્મ લીધો છે, એટલે જગત તેને મહાન્ માનશે.”

શ્રીમદ્નાં કાવ્યોમાં સદ્ગુણી થવાના ઉભરાઓ રૂપ યોગ્ય
જ્યાં ત્યાં વાંચવામાં આવે છે. ખરેખર સદ્ગુણુ વિના સજ્જન-
પણું મળતું નથી. પંચેન્દ્રિયોને વશમાં રાખવાથી આત્મ-
સંયમ થાય છે અને તેથી સદ્ગુણુમાં આગળ વધી શકાય છે.

૯

સોલોમન કહે છે કે “ જે પોતાની જીભને સ્વાધીન રાખી શકે છે તે કોઈ નગરને કબજે કરનારા એકાદા યોદ્ધા કરતાં પણ વધારે પરાક્રમી છે. આત્મનિગ્રહ-પોતેપોતાને જીતવાથી, અને અન્તઃકરણના સત્ય વિચારને અનુસરી વર્તવાથી પ્રાપ્ત થશે. ”

એમર્સન કહે છે કે “ જેઓ સંજ્ઞન હોય છે, તેઓ ગમે તેવા ઉતાવળના પ્રસંગમાં પણ પોતાના મનને કેવળ એકાંતની પેઠે શાન્ત, સ્થિર અને પ્રસન્ન રાખી શકે છે. ” બિચિયસના વિચારમાં કહીએ તો “ જે સદ્ગુણી છે તે શાણો છે, જે શાણો છે તે સંજ્ઞન છે અને જે સંજ્ઞન છે તે સુખી છે. ”

સુખપ્રાપ્તિ અર્થે આપણે આપણું મન નિર્મલ અને શાન્ત રાખવું જોઈએ. ગદ્ય વાતનો વૃથા શોક ન કરતાં મનની સમાન સ્થિતિ રાખવી જોઈએ. દુષ્ટબુદ્ધિનો પ્રતિકાર કરવાથી, વાસનાઓને તાબામાં રાખવાથી અને સૌજન્યવૃત્તિને ઉત્તેજન આપવાથી આપણે વખત આપણાથી શુદ્ધ અને શાન્ત આચરણમાં કાઢી શકાશે.

પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનો આ પ્રમાણે જે બોધ આપે છે તે બોધ તો આર્યાવર્તના મહાત્માઓની સામાન્યવાતચિતમાં તરી આવે છે; તો આર્યાવર્તના આર્યમુનિવરોના હૃદયગમ કાવ્યોમાં તો તે તરબોળ થઈ રહ્યા હોય એમાં કંઈ આશ્ચર્ય નથી. શ્રીમદ્ ગુરૂ મહારાજના કાવ્યોમાંથી ભક્તિરસ પણ જોઈએ તેટલો ગ્રહણ કરી શકાય છે. તેઓશ્રી પ્રભુભક્તિથી જણાવે છે કે;—

હૃદયના ભાવના પુષ્પે, પ્રભો પૂજ્યું ત્હને પ્રેમે.

અનુભવજ્ઞાનદીપકથી, કઈં તુજ આરતી જ્યાં ત્યાં—
પ્રભો ! તુજથી બને એકયજ, સદાની પ્રાર્થના એ છે—

X X X X

એ અશ્રુના સાગર વિષે, ઝીલું ઝીલાવું સર્વને;

તુજ પ્રેમથી અશ્રુ ઝરે, એ અશ્રુનો સાગર કઈં.

તવ તેજના અંધારમાં, દુનિયા સકલ જોતો રહું;

કાયા અને માયા ઝરે ! એ, તેજ જોતાં છી નહીં.

ભકિતરસમાં રસિક મનુષ્યને ઉપરની કડીઓ અમૃત સમાન લાગશે. સંસારની આધિ, વ્યાધિ અને ઉપાધિથી દુઃખી થએલા હૃદયને નીચેની કડીઓ વૈરાગ્ય રસ આપીને શાન્ત કરે છે.

“ ખીલેલાં ખાગનાં પુષ્પો, પછીથી તે ખરી બશે. ”

ઉદયને અસ્તનાં ચક્રો, ફરે તેથી ખચેના કો. ”

“ સદા ઉપયોગ સારામાં, કરી લે જે મળ્યું તેનો. ”

“ મગજ સમતોલ રાખીને, સદા કર કાર્ય તું તહારાં. ”

સાતમા ભાગમાં કેટલાક વિવિધ વિષયો પર સારી રીતે ચિતાર આપ્યો છે. કેટલાંક આત્મિક પ્રેમના ઉભારાની ઉમિયો પૂર્ણ રીતે દેખાય છે. “ પ્રેમ ” સંબંધી કાવ્યોમાં શુદ્ધ અદ્વૈત પ્રેમ તું અપૂર્વ રીતે વર્ણન કરવામાં આન્યું છે. શ્રી સદ્ગુરુએ “ કરે બા કાર્ય તું તહારું ” એ હેડીંગ વાળી કવ્વાલિમાં કાર્ય યોગી ખનવાની અપૂર્વ હિતશિક્ષા દર્શાવી છે, કે જે વાંચતાં જે કાર્ય હાથમાં લીધું તે પૂર્ણ કરવા દૃઢ સંકલ્પ થાય છે અને દુઃખો સહીને કાર્યની પૂર્ણતા કરવા પ્રયત્ન થાય છે. “ વીરના પગલે ” એ કાવ્ય કાર્ય કરવા પ્રત્યે અપૂર્વ ઉત્સાહ અર્પે છે. કાર્ય સંકલ્પ દિશા ” એ હેડીંગવાળા કાવ્યમાં વિચારોનો અદ્ભુત ચિતાર આપ્યો છે. શ્રીમદે પોતાના કાર્યોને માટે જે ભવિષ્ય વાણીનું કાવ્ય ખનાન્યું છે તે ખરેખર ભવિષ્યમાં થનાર કાર્યને પહેલાંથી સૂચવે છે. “ પ્રેમ શિક્ષા ” નામના કાવ્યમાં શ્રીમદે નીચે પ્રમાણે જે ઉક્તિઓ કાઢ્યા છે તે પુનઃ પુનઃ મનન કરવા યોગ્ય છે.

“ તું વાવ ખાવળ નહિ ઘરોઘર તીક્ષ્ણ કાંટા વાગશે. ”

વાવો ભલે ઇચ્છા વડે પણ-દુઃખ અન્તે આવશે. ”

જીવને કચે છે કે હે ભવ્ય જીવ ! તું દરેક જીવોની સાથે કલેશ કર નહિ. કલેશરૂપ ખાવળનાં વૃક્ષ વાવવાથી સ્વ અને પરને દુઃખ આપનાર કાંટા પ્રકટશે—

“ શુદ્ધ પ્રેમ ” માટે.

“ વાણી અને શુભ ચિત્તથી ન્યાં તાર પહોંચે છે ખરા; ”

એ શુદ્ધ કાંચન પ્રેમ છે એ પ્રેમનો પ્રેમી ખતું. ”

“ પરમાર્થ ખીજ વપન” નામનું કાવ્ય ખરેખર પરમાર્થ કરવામાં ખહુ ઉત્સાહ અર્પે છે.

“ એ સન્ત પુરૂષો જાણવા જે સ્વાર્થ વણ કાર્યો કરે.”
પોતાના માટે લખે છે કે;—

“ તુજ જીવગીના હોમની શુભ ભસ્મમાંથી જાગશે.

કોટી મનુષ્યો માનીને “ બુદ્ધયજ્ઞિધ ” ખીજો વાવજો. ”

“ હૃદયની ચોપડી ” એ કાવ્યમાં પોતાના હૃદયની ચોપડી વાંચવાને વાચકોને ખ્યાલ આપ્યો છે. ખરેખર એ કાવ્યમાં અનુભવવણુ પ્રવેશ થઈ શકે તેમ નથી.

શ્રીમદે ધૈર્ય ધારણુ કરવા માટે “ ધૈર્ય ” એ સંજ્ઞાવાળું કાવ્ય અપૂર્વ ભાવાર્થથી રચ્યું છે. ઝમેતેવા કાયર મનુષ્યને પણ એ કાવ્યથી ધૈર્ય અમુકાંશે પણ પ્રાપ્ત થયા વિના રહે નહીં.

આત્મ, સુરોચર, કુમલ, વગેરે કાવ્યોના ભાવાર્થમાં ઘણી હિતશિક્ષાઓ મળી શકે છે “ સત્યની અપેક્ષાઓ ” એ નામના કાવ્યમાં સત્યની અનેક અપેક્ષાઓ દર્શાવી છે; તેનો ભાવાર્થ ખહુ હંડો અને અનેકાન્ત શૈલીથી ભરપૂર છે.

“તત્ત્વમસિ”ના કાવ્યમાં જે ઐક્યભાવ, આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિથી દેખાડ્યો છે તેનો અનુભવ ગ્રહણ કરવો એ, ઉંડા અને પૂર્ણ અનુભવ વિના ખની શકે નહિ. “ મિત્ર ” નામના કાવ્યમાં મિત્રનાં લક્ષણુ સારી રીતે દર્શાવ્યાં છે.

“ હૃદયના પ્રેમ ઝરણાંથી ખનેલી સત્ય છે મૈત્રી,

વિપત્તિની ઠસોટીમાં ટકે સુવર્ણની પેઠે; ”

“સમાવે સર્વ હૈયામાં, પ્રકટ કરતો શુભો જ્યાં ત્યાં.

ખને છાયા હૃદય તનથી ખરો એ મિત્ર પોતાનો.”

મિત્રના ખરા શુભો માટે જગતને ઉચ્ચ યોગ્ય જે આપ્યો છે તે ખરેખર મનનીય છે. “ મળ્યા એ માનવું સાચું ” એ નામના કાવ્યમાં પરસ્પર મળ્યા અને મેળ થયો ક્યારે ગણાય, તેની ખરી દિશા ચિતરી છે. ખરી રીતે એવા ઉત્તમ શુભો માટે દરરોજ પ્રયત્ન કર-

વાની જરૂર છે. સદગુણોને ખીલવવા માટે તો આખી જીવંતી અભ્યાસકનીજ ગણી શકાય, એમ દરેક મનુષ્યે માનવું જોઈએ.

“આંગણે આવનારા”એ કાવ્યમાં પોતાનો સ્વાતુલવ પદ-શિત કર્યો છે. - “આમંત્રણ” એ નામના કાવ્યમાં પોતાના ઉંડા અતુલવ પ્રદેશની કંઈક ઝાંખી જોવામાં આવે છે.

“જ્ઞાન યોગીની દશા” નામના કાવ્યમાં શ્રીમદે જ્ઞાન-યોગીની દશાનો સારી રીતે ચિતાર આપ્યો છે.

“જે ડાળ ઉપર પંખીડું બેસે, અરે તે ડાળતો !

ઉંચી જતી નીચી જતી પણ, પંખીડું ખીવે નહીં;

દૃષ્ટાંત એવો જ્ઞાનીને પ્રારબ્ધ ડાળે બેસતાં;

ઉંચી જતી નીચી જતી એ ડાળપણું નિર્ભય રહે.”

એક ડાળ ઉપર પંખી બેસે છે. વાયુના યોગે ડાળ ઉંચી જાય છે અને નીચી જાય છે, પણ પંખી જાય પામતું નથી; તે પ્રમાણે જ્ઞાનીઓ પ્રારબ્ધરૂપ વૃક્ષની ડાળ ઉપર બેઠા હોય છે તે ડાળ શાતાથી કદિ ઉંચી જાય છે અને કદાપિ અશાતાથી નીચી જાય છે; તોપણ જ્ઞાનીઓને ઉંચી અને નીચી પ્રારબ્ધની ડાળ ઉપર બેઠા છતાં હુષ્ અને શોક વેદાતો નથી. તે તો પોતાના શુદ્ધ સ્વરૂપમાં મસ્ત રહે છે. વગડામાં પડેલાં શુષ્ક પાંદડાંઓ વાયુના જોરે આડાં અવળાં અથડાય છે; તદ્વત્ જ્ઞાની પ્રારબ્ધના યોગે શરીરથી ગમનાગમન ક્રિયા કરે છે પણ તે અન્તરથી નિર્લેપ રહે છે. ન્હાનાં બાળકો જેમ શત્રુ અને મિત્રના યોગામાં આનંદથી હસે છે અને રમે છે તદ્વત્ જ્ઞાનીઓ પણ સાતુકૂલ અને પ્રતિકૂલ સંયોગોમાં સદા આનન્દી રહે છે, એવી તેમની જ્ઞાન દશા થવાથી ન્હાના બાળકની પેઠે તેમનું શુદ્ધ હૃદય થાય છે અને સહજાનન્દમાં મસ્ત બને છે. ન્હાનાં બાળકો જેમ મનુષ્યોને પ્યારાં (વહાલાં) લાગે છે, તદ્વત્ જ્ઞાનીઓ ઉપર પણ દુનિયાને વહાલ ઉપજે છે. આમાં તેમના હૃદયની નિર્દોષતાજ કારણીભૂત છે.

શ્રી સદ્ગુરુએ “ ઉદયચિહ્ન ” એ કાવ્યમાં યુગપ્રધાનના ઉદયચિહ્નની દિશા સૂચવી છે. નદી, આગ, વગેરે કાવ્યોમાંથી જ્ઞાનરસનો પ્રવાહ વહાં કરે છે. છેવટે અનહદ ધ્વનિરૂપ વીણાતું આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિથી વિવેચન કરી સાતમા ભાગની સમાપ્તિ કરવામાં આવી છે. આ રીતે પરમગુરુ મહારાજશ્રીએ અમારા જેવાઓને જ્ઞાન આપવા નિવૃત્તિ માર્ગમાં પરાયણ છતાં જે પરિશ્રમ લેઈ ઝેડ આપ્યો છે તેનો ઉપકાર કદિ પાછો વળી શકે તેમ નથી. દુઃખી જીવોને દુઃખના વખતમાં—

‘તું’ દીન બન ના દુઃખથીરે, દુઃખ દહાડા વહી જશે.

એ પણ ગયું ! આ પણ જશે ! આ જીવની ઘટમાળમાં”

ઇત્યાદિ વાક્યોથી જે ઝેડ આપ્યો છે તે સચોટ અસર કરનારો છે. સાતમા ભાગની ખુબી ઝોર પ્રકારની વાચક વર્ગને લાગશે. મુનિવરોના એકેક શબ્દો સૂત્ર જેવા હોય છે. વર્તમાનકાળના મનુષ્યો કરતાં ભવિષ્યના મનુષ્યો ઉપર વર્તમાનકાળના કાવ્યોની ઘણી અસર થશે. શ્રીમદ્ આનન્દધનજી અને શ્રીમદ્ યશોવિજય ઉપાધ્યાયની ખરી કિમ્મત તો પાછળની દુનિયાં આંકવા સમર્થ થઈ છે. ઉત્કાન્તના ક્રમમાં સામાન્ય મનુષ્યો કરતાં વિદ્વાનો પચાસ વર્ષ આગળ છે અને વિદ્વાનો કરતાં ખરા સુધારકો સો વર્ષ આગળ હોય છે અને તેમના કરતાં જ્ઞાની મહાત્માઓ તો પચાસ વર્ષ આગળ હોય છે. જે દુનિયાને પચાસ વર્ષ મેળવવાતું હોય છે તેને જ્ઞાનીઓ હાલ જણાવી શકે છે. આત્માની પરમાત્મ દશા કરવી એ પચાસ વર્ષ પછીની અને હાલની પણ એક સરખી સ્થિતિ છે અને તે સ્થિતિને પૂજ્ય સદ્ગુરુ મુનિવર વર્તમાનમાં કાર્ય તરીકે જણાવે છે, માટે તેઓનાં ઉપર્યુક્ત વચનો પચાસ વર્ષ આગળ છે એમ કહેવામાં કોઈ બતનો દોષ આવતો નથી. શ્રી વીરપ્રભુએ કેવલજ્ઞાનથી અસંખ્ય વર્ષ વા અનન્ત વર્ષ આગળનો હેવાલ પણ વર્તમાનમાં જણાવ્યો છે. મુનિવરોનો ઉપદેશ શ્રીસર્વજ્ઞના વચનાનુસારે હોય છે તેથી તેઓ જગતના ખરેખરા ઉપકારકો છે.

૧૪

શ્રીસદ્ગુરૂ મહારાજના એકેક કાવ્ય ઉપર એકેક ગ્રન્થ લખી શકાય તેમ છે તો હું આવા પુસ્તકની પ્રસ્તાવનારૂપે શું લખી શકું? મારી અલ્પમતિ શક્તિથી કાવ્યરૂપ રત્નમાલાના પ્રકાશ ઉપર શો વિચાર દોડાવી શકું? પરંતું જૈનધર્મપ્રવર્તક વર્ધક સદ્ગુરૂ મહારાજના ઉપદેશથી, સદા ઉત્તમ આધ્યાત્મિક કાવ્યો ઉપર મારી પ્રીતિ રહે છે અને મારા મનને તે ઉત્તમ અસર કરી શકે છે તેથીજ હું મારું અહોભાગ્ય સમજી છું.

ગુરૂમહારાજશ્રીએ માતૃભાષામાં અનેક ભજનો-પદો અને કાવ્યો લખીને આર્યાવર્ત ઉપર ઉપકાર કર્યો છે અને વર્તમાનમાં કરે છે; તેમનો પરિશ્રમ જ્ઞાનીપુરૂષો બાણી શકે છે.-હીરાની પરીક્ષા એવેરી કરી શકે છે-વિદ્વાનના પરિશ્રમને વિદ્વાનજ બાણી શકે છે.

વિદ્વાન્નેવહિજાનાતિ-વિદ્વજ્જનપરિશ્રમં ।

નહિ વન્ધ્યા વિજાનાત-ગુર્વી પ્રસવવેદના ॥ ? ॥

નવોત્તિ યો યસ્ય ગુણ પ્રકર્ષ-સતસ્ય નિન્દાં પ્રકરોતિ નિત્યં ।

કિરાતકન્યા કરિકુમ્ભજાતં-મુક્તાફલંત્યજ્ય વિભર્નિ ગુર્જાં ॥? ॥

ગુરૂમહારાજશ્રીનાં ભજનો-પદો એ જૈન કોમ અને અન્ય કોમમાં ઘેરઘેર ગવાવા લાગ્યાં છે અને તેની પ્રિયતા વધતી જાય છે. પુરૂષો સ્ત્રીઓ અને બાળકો પ્રેમથી તેમનાં પદોને વાચે છે અને આનંદમાં ઝીલે છે, અમારા જેવા તેમના ભકતોમાંતો તેમનાં પદો અને કાવ્યોની પ્રિયતા હોય એમાં શું આશ્ચર્ય! પણ અન્ય ધર્મવાળાઓ, તે પદો-કાવ્યોને સહર્ષથી ગાય છે અને આનંદમાં લીન રહે છે. છેવટે કહેવાતું કે આખી દુનીઆમાં તેમનાં પદો-કાવ્યોનો ફેલાવો થાઓ એમ ઇચ્છી અત્ર વિરમું છું.

સુક્ષ્મ કિંબહુનાં

લેખક.

કૃપાળુ સદ્ગુરૂ શુદ્ધિસાગર મહારાજનો ચરણમુક્ત સેવક

જગાલાઈ દલપતભાઈ.

મુ. અમદાવાદ.

અનુક્રમણિકા.

અનુક્રમ. કાવ્યનું નામ. પૃષ્ઠ.	અનુક્રમ. કાવ્યનું નામ. પૃષ્ઠ.
૧ ભલું કર ! સર્વ જીવોનું ૧	૩૩ હું ને જગત્ ... ૨૮
૨ અમારી સાથ નહિ આવો ૨	૩૪ આચાર વિવેક ... ૨૯
૩ હિંદના નામદાર શહેનશાહ પાંચમા જ્યોર્જના રાજ્યાસિ- ષેક પ્રસંગનું યશોગાન. ૨	૩૫ જગત્ આગ ... ૩૦
૪ હૃદયમાં બહુ દયા આવે! ૩	૩૬ આગ ભમણુમાં સ્વાનુભવ. ૩૧
૫ વિચારી લો સ્વયં કેના ? ૪	૩૭ ગુરુરિકા પ્રવાહ ... ૩૧
૬ સ્વકાર્ય સેવા ... ૬	૩૮ ધર્મા ... ૩૨
૭ બોલેલી વાણી ... ૬	૩૯ ત્યાગાભાસ ... ૩૨
૮ પ્રામાણિકતા ... ૭	૪૦ દષ્ટિક્ષેપ ... ૩૩
૯ ક્રિયા ... ૮	૪૧ શાતા પૃચ્છા ... ૩૪
૧૦ આત્મિકધર્મકાર્યની ઉત્તતિની દિશા ... ૯	૪૨ આવનારાઓ ... ૩૫
૧૧ સ્વકાર્ય પ્રવૃત્તિ ... ૧૦	૪૩ હંસ સંબોધન ... ૩૬
૧૨ આગળ ચાલ ... ૧૦	૪૪ શુક ... ૩૭
૧૩ કરે જા કાર્ય તું તહારે ! ૧૧	૪૫ ઉપાલમ્બ ... ૩૮
૧૪ અનુભવ આવશે સાચો ૧૨	૪૬ પાસે આવો ... ૩૯
૧૫ દુઃખમાં ધૈર્યવૃત્તિનો ઉપદેશ. ૧૩	૪૭ ખેદકરક મૃત્યુ ... ૪૦
૧૬ સમભાવ દિશાએ કાર્યપ્રવૃત્તિ ૧૩	૪૮ પ્રેમશિક્ષા... ... ૪૨
૧૭ આત્મશક્તિ ખીલવ ! ૧૪	૪૯ બ્રાંતિ ... ૪૩
૧૮ કાર્યસંકેદપ દિશા ... ૧૫	૫૦ મસ્ત દશા ... ૪૪
૧૯ ભવિષ્ય વાણી ... ૧૬	૫૧ વીરના પગલે ... ૪૫
૨૦ પ્રગતિ ... ૧૬	૫૨ ઉત્તમાકાંક્ષા ... ૪૬
૨૧ શિષ્ય સદ્બોધ ... ૧૮	૫૩ ચિહ્નારદર્શન ... ૪૭
૨૨ પંખીને સંબોધન ... ૧૮	૫૪ સ્વપ્રસૃષ્ટિ... ... ૪૮
૨૩ ચિન્તનીય... ... ૨૦	૫૫ મન ... ૪૯
૨૪ વાસના ... ૨૧	૫૬ કમલ ... ૫૦
૨૫ અમારા છો અમારા છો. ૨૨	૫૭ આશા વૈપરીત્ય ... ૫૧
૨૬ ધર્મ રનેહાજલિ ... ૨૨	૫૮ સાગર ... ૫૨
૨૭ અન્તરદષ્ટિનો આશ્વાપ. ૨૩	૫૯ પક્ષીને સમ્બોધન ... ૫૩
૨૮ પ્રબોધન ... ૨૪	૬૦ પરમાર્થ ખીજ વપન ... ૫૪
૨૯ જૈન પ્રગતિ બોધ ... ૨૫	૬૧ ઐક્ય ... ૫૫
૩૦ કાર્ય વિવેક ... ૨૬	૬૨ પ્રેમ ... ૫૭
૩૧ સ્વસંબોધન ... ૨૭	૬૩ શંકા સમાધાન ... ૫૯
૩૨ પ્રભુ વિરહોદ્ગાર ... ૨૧૭	૬૪ ચાલો અમારી સાથમાં. ૬૦
	૬૫ હૃદયની ચોપડી ... ૬૧
	૬૬ ધૈર્ય ... ૬૨
	૬૭ આત્ર ... ૬૩

અનુક્રમ.	કાવ્યનું નામ.	પૃષ્ઠ.	અનુક્રમ.	કાવ્યનું નામ.	પૃષ્ઠ.
૬૮	સરોવર ...	૬૪	૧૦૧	ભાવના... ..	૯૮
૬૯	ધર્મમેધ સ્વાગતમ... ..	૬૫	૧૦૨	સૂચના	૯૯
૭૦	ગમનોત્સુક મન	૬૭	૧૦૩	આમન્ત્રણ	૧૦૦
૭૧	સુવર્ણ પરીક્ષા	૬૮	૧૦૪	આન્તર યુદ્ધ	૧૦૨
૭૨	મન	૬૯	૧૦૫	દૃઢ નિશ્ચય	૧૦૩
૭૩	અમૃતાકુરુપોષણ	૭૧	૧૦૬	આત્મસંબોધન	૧૦૪
૭૪	સરદાર શેઠ લાલબાઇ દલ- પતબાઇના મૃત્યુ વખતે બનાવેલા દોહરા	૭૨	૧૦૭	ક્ષમાપના	૧૦૫
૭૫	પ્રિયવત્સો! શાન્તબનો... ..	૭૪	૧૦૮	પ્રભુ પ્રેમ દશા	૧૦૬
૭૬	સ્વાધિકાર કર્તવ્ય	૭૫	૧૦૯	સત્ય જીવન	૧૦૭
૭૭	સાચ અહંભુ	૭૬	૧૧૦	અજ્યવાળી રાત્રી	૧૦૮
૭૮	અમદાવાદના નગરશેઠ ચિમ- નબાઇ લાલબાઇનું દેહો- ત્સર્ગ કાવ્ય	૭૭	૧૧૧	પોતાનું સંભાળી	૧૦૯
૭૯	હંસ પક્ષીને સંબોધન	૭૭	૧૧૨	અનુભવ... ..	૧૧૦
૮૦	રમરણુ	૭૯	૧૧૩	આંખો	૧૧૦
૮૧	તત્ત્વમસિ	૭૯	૧૧૪	જ્ઞાનયોગિની દશા... ..	૧૧૧
૮૨	પ્રભુનું શરણુ	૮૦	૧૧૫	વારિદા કાર્ય	૧૧૨
૮૩	મસ્ત જ્ઞાનીઓ	૮૧	૧૧૬	શિષ્યની ગુરૂને વિજ્ઞાપિ	૧૧૩
૮૪	સત્યની અપેક્ષાઓ... ..	૮૨	૧૧૭	પ્રબોધ પત્રમુ	૧૧૪
૮૫	સત્ય કર્તવ્ય	૮૨	૧૧૮	સંતોના સંતાપકને બોધ... ..	૧૧૬
૮૬	ચિત્ત સાગર	૮૩	૧૧૯	વૈરાગ્ય	૧૧૭
૮૭	મિત્ર	૮૫	૧૨૦	ઉદ્ધવ ચિન્ન	૧૧૮
૮૮	મળ્યા એ માનનું સાચું... ..	૮૬	૧૨૧	નદી	૧૧૮
૮૯	રનેહ કાવ્ય	૮૬	૧૨૨	બાગ	૧૨૦
૯૦	પક્ષી પ્રતિ અન્યોક્તિ... ..	૮૭	૧૨૩	ભક્તનીસેવામાં પ્રભુનીસેવા... ..	૧૨૧
૯૧	સદુપદેશ... ..	૮૭	૧૨૪	પૂજકો	૧૨૨
૯૨	આત્મ પ્રાપ્તિ	૮૮	૧૨૫	ચેલા	૧૨૩
૯૩	આત્મામાં સાચ્ય	૮૯	૧૨૬	પ્રભુ પ્રાપ્તિ માર્ગ... ..	૧૨૪
૯૪	જ્ઞાન્તિ	૯૦	૧૨૭	જીવન સાહૈલ્ય	૧૨૫
૯૫	અનુભવ	૯૨	૧૨૮	વિશુદ્ધ પ્રેમ	૧૨૬
૯૬	શિષ્ય	૯૨	૧૨૯	શા કામનો ?	૧૨૭
૯૭	અધ્યાત્મ રૂચિ	૯૩	૧૩૦	એક્ય	૧૨૯
૯૮	આગણે આવનારા	૯૫	૧૩૧	મસ્ત યોગી	૧૩૦
૯૯	પુણ્યનન્દ	૯૬	૧૩૨	જ્ઞાન પુષ્પ	૧૩૦
૧૦૦	ચેતના યોગિની	૯૭	૧૩૩	પૂજ્ય ને પૂજક	૧૩૧
			૧૩૪	હું પાસે છું	૧૩૨
			૧૩૫	દીવાળી... ..	૧૩૩
			૧૩૬	તીર્થ	૧૩૪
			૧૩૭	સૂર્ય	૧૩૫
			૧૩૮	ચન્દ્ર	૧૩૬
			૧૩૯	વીણા	૧૩૮

શ્રીમદ્ યોગનિષ્ઠ મુનિમહારાજશ્રી બુદ્ધિસાગરજી કૃત,

કાવ્ય સંગ્રહ.

ભાગ ૭ મો.

॥ મજ્જલમ્ ॥

મણમ્ય શ્રીમહાવીરં, સર્વજ્ઞં પૂર્ણશાન્તિદમ્ ।

સદ્ગુરું જ્ઞાનદાતારં, સ્મૃત્વા કાવ્યં કરોમ્યહં ॥

મહું કર ? સર્વજીવોનું.

કુવાલિ.

- ભલા માટે થયો તું શ્રેષ્ઠ, ભહું કરવા ધરી તેં દેહ;
 ગુમાનીશ વ્યર્થ નહિ શક્તિ, ભહું કર સર્વ જીવોનું. ૧
- સદા ઉપકારને માટે, બહુ સરઝાડ ને નદીઓ;
 થયો માનવ બહુપુણ્યે, ઘણા ઉપકાર કર જગમાં. ૨
- કરી ઉપકાર અન્યોપર, પછીથી કલેશ આદિથી;
 અહો પસ્તાય તે નહિ સુસ, અનુમોદન ભલાતું કર ? ૩
- સદા નિસ્વાર્થ પ્રીતિથી, જગત્ સેવા કરી લેજે;
 જગત્ સેવા ફરજ માની, યથા શક્તિ પ્રવૃત્તિ કર ? ૪
- પ્રથમ સેવાયકી સેવક, બનીને ઉચ્ચ થાવાતું;
 જગત્ સેવાર્થ સહુ શક્તિ, મળી તે વાપરી લેજે. ૫
- કદિ કંબુસ ના બન તું, યથાશક્તિ મળ્યું તે ખર્ચ;
 ખર્ચ એ આર્યનું કૃત્યજ, સ્મરણમાં રાખજે ચેતન ! ૬
- કરી ઉપકારનાં કૃત્યો, સદા તું ચાલજે આગળ;
 મળે બહુ વાપરે તેથી, ખરેખર ભાવિભવમાં તે. ૭
- ગણી નિજ આત્મવત્ સૌને, કૃષ્ણા સર્વપર ધર ઝટ;
 “બુદ્ધચન્દ્રિ” યોધ માનીને, સુધારી લે જીવન ખાકી. ૮

ૐ શાન્તિઃ ૩

૧૯૬૮. મહા સુદી ૭ નવસારી.

૨

અમારી સાથ નહિ આવો.

કવ્વાલિ.

- અમારી ધૂન છે જૂદી, અમારો માર્ગ છે વાંકો;
કઠિન છે માર્ગ ચડવાનો, અમારી સાથ નહિ આવો. ૧
- ઘણી ઝાડી ઘણા કાંટા, ઘણાં કેતર વસે સિંહો;
વરૂનાં બહુ વસે ટોળાં, અમારી સાથ નહિ આવો. ૨
- ઘણી પગશેરીઓ અંખર, ઘણાં રીંચો ઘણા સૂકર;
ઉગ્યાં છે કંટક વૃક્ષો, અમારી સાથ નહિ આવો. ૩
- ઘણી લૂ વાય છે વહેતાં, ઘણા તાપો ઘણી તાટો;
પિપાસા ભૂખના ભડકા, અમારી સાથ નહિ આવો. ૪
- અઘોરી લોકનાં ટોળાં, પડે પાછળ ઘણો ભય ભયાં;
ભયંકર મેઘ જાળે છે, અમારી સાથ નહિ આવો. ૫
- અમારા આશયો સર્વે, હુણ સમજાય નહિ પૂરા;
અગમનો લેહ લીધાવણુ, અમારી સાથ નહિ આવો. ૬
- અમારી આંખથી જ્ઞેતાં, અધિકારી નથી પૂરા;
“બુદ્ધચન્દિ” બોધિની પ્રાપ્તિ, થતાં સાથે રહી અલશો. ૭
- ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩

હિંદના નામદાર શહેનશાહ પાંચમા જ્યોર્જના

રાજ્યાભિષેક પ્રસંગનું યશોગાન.

કવ્વાલિ.

- સદા નૃપ જ્યોર્જ જગમાંહિ, દયાનાં બહુ કરો કાર્યો;
પ્રજાપર પ્રેમ રાખીને, દીપાવો શહેનશાહીને. ૧
- ગરીબોનાં હૃદય દહુશો, ગરીબોનાં હરો દુઃખો;
નિહાળી ઐક્યદષ્ટિથી, દીપાવો શહેનશાહીને. ૨
- કરો પરમાર્થનાં કાર્યો, હૃદયમાં સામ્યને ધારી;
બધારી સૃષ્ટિમાં શાન્તિ, દીપાવો શહેનશાહીને. ૩

ભલામાં ભાગ લેવાને, જીવન સઘળું વહો નિર્મલ;	
પ્રજનાં દુઃખ છેદીને, દોંપાવો શહેનશાહીને.	૪
સદા હો રાજ્યમાં શાન્તિ, પ્રજમાંહિ રહો શાન્તિ;	
દયાના મેઘ વર્ષાવી, દોંપાવો શહેનશાહીને.	૫
પ્રજથી શોભતો રાજ, ઉડુગણમાં થયા ચન્દ્રજ;	
પ્રજપર રૂહેમ રાખીને, દોંપાવો શહેનશાહીને.	૬
સદા સદ્ગુણથી શોભો, તમાઈ દીલ દુનિયામાં;	
પશુ પંખી બચાવીને, દોંપાવો શહેનશાહીને.	૭
સકલને ન્યાય છે સરખો, મનુષ્યોતું કરો રક્ષણ;	
પ્રતાપી પુણ્યના યોગે, દોંપાવો શહેનશાહીને.	૮
સકલ ભારતતણા લોકો, સક્રમમાં શાન્તિને ઇચ્છે,	
“ બુદ્ધચન્દ્ર ” ધર્મના લાભે, દોંપાવો શહેનશાહીને.	૯

ૐ શાન્તિ: ૩

હૃદયમાં બહુ દયા આવે.

કવ્યાલિ.

નિહાળું બહુ ગરીબોને, તતુ દુઃખે રૂવે ભારી;	
ઘણા અંધા ઘણા લુલા, હૃદયમાં બહુ દયા આવે.	૧
દુકાળે પીડિયા ભારી, ઘણા લોકો ભમે જ્યાં ત્યાં;	
ફદન કરતા નિહાળીને, હૃદયમાં બહુ દયા આવે.	૨
ફરે કંગાળનાં ટોળાં, મળે નહિ નોકરી ધંધો;	
ફરે છે હાય ! હા ! બોલી, હૃદયમાં બહુ દયા આવે.	૩
પડેલાં ધૂળમાં બાળો, ગરીબોનાં રડે છે બહુ;	
ઘણાં વેચાય છે બાળક, હૃદયમાં બહુ દયા આવે.	૪
નથી પહેરણુ નથી બંધી, નથી ઘોતર નથી ટોપી;	
કડાકા ભૂખના વેઠે, હૃદયમાં બહુ દયા આવે.	૫
નથી આધાર ઘર વનનો, નથી ધન કે નથી વિદ્યા;	

૪

નથી સત્તા ગરીબોને, હૃદયમાં બહુ દયા આવે.	૬
નથી વિદ્યા નથી આશ્રય, સહે છે દુઃખનો અગ્નિ;	
ખરેલાં અશ્રુઓ દેખી, હૃદયમાં બહુ દયા આવે.	૭
જણાતું દુઃખ નહિ સ્વપ્ને, મળે નહિ સ્વપ્નમાં લાડુ;	
પડ્યાપર પાટુઓ પડતી, હૃદયમાં બહુ દયા આવે.	૮
હૃદયદ્રાવક વદે બોલો, ઘણી આજીજીઓ કરતા;	
ગરીબોને નિહાળ્યાથી, હૃદયમાં, બહુ દયા આવે.	૯
બને બેલી ગરીબોનો, સુધારે શક્તિયોથી તે;	
દયાળુ સત્ય જગમાંહિ, અમારા ધર્મનો સેવક.	૧૦
અમારી શક્તિથી બનતું, કરીશું ને કરાવીશું;	
ક્રિયાયોગે કરી સેવા, “બુદ્ધચબ્ધિ” મંગલો વરશું.	૧૧

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

અગાશી. માગશ્વર વહી ૧૩ ૧૯૬૮.

વિચારી લો સ્વયં કેવા.

કવ્વાલિ.

ખરીદી સમ ધરો પ્રેમ, ખરો શો પ્રેમ સમજો ના;	
બનાવો ચિત્ત ક્ષણ ક્ષણમાં, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૧
કરો નહિ ત્યાગ વા દાનજ, ભમો છો ભૂતની પેઠે;	
કરો ઈચ્છા ગમે તેવી, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૨
ધરો છો સ્વાર્થ સંબંધો, નથી કહેણી સમી રહેણી;	
ગુણો છોડી ગ્રહો દોષો, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૩
શરીરે ત્યાગીનો વેષજ, હૃદયમાં રાગની વૃત્તિ;	
બહિર્ અન્તર પડે ભેદજ, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૪
કરો અજ્ઞાનથી ઉંધુ, બનાવો શત્રુઓ હાથે;	
કરો નિન્દા ગમે તેની, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૫
મફતનો માલ ખાઈને, કરો ઉપકાર નહિ કિંચિત્;	

રજ્જે શુભ્રમાં રહો રાચી, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૬
કરો તે કીર્તિ આશાએ, વિષય હોળી બળે મનમાં;	
અદેખાઈ હૃદયમાં બહુ, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૭
અવરની ઉન્નતિ દેખી, લલુકે આંખમાં અગ્નિ;	
કરો છો કાર્ય દુર્જનનાં, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૮
કરો વિશ્વાસીનો ઘાતજ, કરો છો મિત્રનો દ્રોહજ;	
સરલને છતરો છો બહુ, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૯
અભિમાનજ કરો મિથ્યા, વિચારો શેખશહીવત્;	
હઠીલાઈ ધરો ગાંડી, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૧૦
અમારૂં સર્વ છે સારૂં, અવરતું સર્વ છે ખોટું;	
કદાગ્રહ ચિત્તમાં ભારે, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૧૧
નથી આચારમાં ઉત્તમ, જરા ના ધર્મની પરવા;	
કરો છો ચિત્તમાં આંચું, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૧૨
બની ઉદ્ધત કરો ભૂંડું, અવિચારી અનાચારી;	
શુરૂઓની કરો નિન્દા, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૧૩
શુભ્રો લેવા નથી ઈચ્છા, નથી વાચન સુશાઓતું;	
સુભ્રો નહિ સન્તની વાણી, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૧૪
સમય ગાળો નિરર્થક બહુ, સ્વપરની ઉન્નતિ ના કંઈ;	
નથી પરમાર્થની વૃત્તિ, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૧૫
નથી શ્રદ્ધા શુરૂની ચિત્ત, કયો ઉપકાર વાણીમાં,	
કરો ઉપકારપર અપકાર, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૧૬
બનીને સ્વાર્થનાં ગીધો, અવરનાં ચિત્ત ચૂસો છો;	
અવરને આળ ઘો કૂડાં, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૧૭
ધરી કેદારતું કંકણ, બિલાડીસમ કરો ભક્તિ;	
હૃદયમાં દોષની પોડી, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૧૮
ઉપરથી ધર્મીનો ડોળજ, ગયા ના દોષ અન્તરના,	
ગમે તેવું ધરવો નામ, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૧૯
કસાશે કન્દમાં અજ્ઞો, જણાશે અન્તમાં સાચું;	
કરો છો પુણ્ય કે પાપજ, વિચારી લો સ્વયં કેવા.	૨૦

૬

કરો તે ચિત્તથી નાં શુભ, વિચારો તે સ્વયં બલે; ૧
 “બુદ્ધચબ્ધિ” સત્ય દક્ષિણી, વિચારી લો સ્વયં કેવા. ૨૧
 ૐ શાન્તિઃ ૩

સ્વકાર્ય સેવા.

કવ્વાલિ.

- અમારા શીર્ષપર આબ્યાં, થવાનાં જે અમારા હાથ; ૧
 અધિકારે કરીશું તે, સકલ પરમાર્થનાં કાર્યો.
 કર્યાવણુ છૂટકો ના લેશ, કર્યાથી હાનિ પણ ના લેશ; ૨
 સ્વપરને લોભ જેમાં બહુ, ભલાં પરમાર્થનાં કાર્યો.
 વિચારો બીજ કાર્યોના, વિચારોથી અને છે કાર્ય; ૩
 વિચારોના અનુસારે, સદા શુભ કાર્ય કરવાનાં.
 વિચારો શુભ જે કીધા, કદિ ના બલ નિષ્ફલ તે; ૪
 વિચારો ઉચ્ચ વેગેથી, કરીને કાર્ય સાધીશું.
 રચાતું ચિત્તમાં કાર્યજ, પ્રથમતો સૂક્ષ્મરૂપે તે; ૫
 બહિર્ સામગ્રીના યોગે, બહિર્માં દશ્ય થાતું તે.
 વિચારો એક બાબતપર, વહાવી બહુ વખત સુધી; ૬
 કરીને સ્થિર દૃઢ નિશ્ચય, કરીશું કાર્ય ધારેલું.
 અધુરું કાર્ય આ ભવમાં, રહે જે યોગશુદ્ધિલું; ૭
 કરીશું પૂર્ણ તે ભવમાં, પરિપૂર્ણજ થશે સિદ્ધે.
 અમારો યોગ સાધીશું, પ્રતિક્ષણ વૃદ્ધિ છે તેની; ૮
 “ બુદ્ધચબ્ધિ ” પ્રેમ લાવીને, રસિકતા ધર્મમાં ધરશું.
 ૐ શાન્તિઃ ૩
 અમલસાહ.

બોલેલીવાણી.

કવ્વાલિ.

- અવિચારે બની કોધી, હૃદયમાં માર મારેલો; ૧
 મલંપટ્ટા કરો તોપણ, વચનના ઘા નહીં રૂઝે.
 ખરેખર કોધના ઝેરે, વચનનાં બાણ રંગેલાં;

૭

હૃદયને વિ'ધતાં ભારી, સમાવ્યાં પણ સમે નાં તે.	૨
બનીને સર્થ સમજિ'હ્યા, જનોને કં'ખતી કો'ધે;	
જનોના પ્રાણને હરતી, શ્વેલી મસ્ત બેલાની.	૩
વદાયું નહીં જતું પાછું, જનોના ચિત્તમાં પેસે;	
સ્વકીયબીજ સંસ્કારો, ઉગીને કલેશકૃળ આપે.	૪
વચનતું બાણ ફે'કેલું, કદિ પાછું નથી વળતું;	
હૃદયનું લક્ષ્ય વિ'ધે છે, પછી પરતાય વદનારો.	૫
વચનનાં બાણ એરીલાં, જગત્માં દુઃખ ફેલાવે;	
વદાઈ મર્મની વાણી, પ્રતિકૂલને જણાવે છે.	૬
નિયમ આઘાત પ્રત્યાઘાત, વહેલા શબ્દમાં રહેતો;	
વસે હાંસી વિ'ધે ફાંસી, સુવાણીમાં વસે અમૃત.	૭
બલા છે સન્ત ગાડી, ચઢેલા એરને હરતા;	
“બુદ્ધચન્ધિ ” વાક્સમિતિથી, બને જિ'હ્યા સદા મુખકર.	

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ના પોસ વદ ૧૧.

પ્રામાણિકતા.

કવ્વાલિ.

પ્રમાણિકતા વિના માનવ, કદિ ના શ્રેષ્ઠ બનવાનો,	
પ્રમાણિકતા પ્રભુ જેવી, સકલ વિશ્વાસનું બીજ જ.	૧
પ્રમાણિકતા ખરી નીતિ, પ્રમાણિકતા ખરી રીતિ;	
બહુ બોલે વળે ના કંઈ, પ્રમાણિકતા વિના ક્યાં ધર્મ.	૨
ફરી જાવે વહીને ઝટ, હૃદય વિશ્વાસઘાતી જે,	
ગુમાવ્યો ધર્મ પોતાનો, રહ્યો નીતિથકી ફરજ.	૩
રચ્યો નીતિથકી પાયો, પડે નહિ ધર્મનો તે મહેલ;	
કશ્યુ' આચારમાં મૂકી, પ્રમાણિકતા ધરે ઉત્તમ.	૪
પ્રમાણિકતા ઝઈ તો સહુ, ગયું બાકી રહ્યું ના કંઈ;	

૮

પ્રમાણિકતા વિના માનવ, પશુ પ'ખીથકી હલકો.	૫
પ્રમાણિકતા થકી વર્તે, ખરો તે પૂજ્ય માનવ છે;	
પ્રભુનો ધર્મ તે પામે, શુભોથી સર્વ પૂજતા.	૬
પ્રથમ દુઃખજ પછીથી સુખ, અનુભવથી કહું એવું;	
સદા તેના શિરે ભાનુ, કદાપિ અસ્ત નહિ થાતો.	૭
વિના સત્તા વિના લક્ષ્મી, પ્રમાણિક છે સદા શ્રેષ્ઠ;	
“ બુદ્ધચન્દ્રિ ” ધર્મનો પાયો, પ્રમાણિકતા ગ્રહી મનમાં.	૮

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ના પોષ વદી ૪.

બગવાડા.

ક્રિયા.

કવ્વાલિ.

તજી આલસ સજી ઉત્તમ, વિચારો કૃત્ય કરવું શુ' ?	
ધરી ઉત્સાહ જામત્ થઇ, કરો કાર્યો ભલાઈનાં.	૧
ક્રિયા વણુ ક્ષણ નથી જાતી, નકામા ખેસવાથી શુ' ?	
કરી વૃત્તિ ક્રિયા સમ્મુખ, કરો કાર્યો ભલાઈનાં.	૨
અહંતા વણુ કરે કાર્યો, વિણુધો કામના છોડી,	
અહંતાથી કરે કાર્યો, પ્રતિકૂલ સ્વાર્થથી અજ્ઞો.	૩
અધિકારે ક્રિયાઓમાં, અધિકારજ મનુષ્યોનો;	
ક્રિયાઓ ધર્મની કરવા, તપાસી લે અધિકારજ.	૪
અચલ શ્રદ્ધા અચલ ધૈર્ય, ક્રિયાઓ ધર્મની કરવી;	
અભય અદ્વેષ નિઃખેદે, ક્રિયાઓ ધર્મની ફળતી.	૫
પડેશિરપર અચાનક જે, ખજાવી લે ભલી રીતે;	
જણાવે જ્ઞાન સહુ ફરજે, વિવેકે કૃત્ય તરતમતા.	૬
ભરી પગલાં સુકૃત્યોમાં શિખવવો પાઠ અન્યોને,	
સદાચાર પ્રવાહો સહુ, વહે છે સન્તગિરિયોથી.	૭

૬

નિયમસર કાર્ય કરવાથી, ક્રિયાચોગીપણું મળતું,
 'બુદ્ધયજ્ઞિ' સર્વ અધિકારે, ક્રિયાઓ ધર્મની જ્ઞાને. ૮
 સંવત્ ૧૯૬૮ ના પોસ વદ ૧૧.

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

વલસાડ.

આત્મિકધર્મકાર્યનીઉન્નતિની દિશા.

કૃત્વાલિ.

- ત્વરિત ભગ્નત્ યદને ઉઠ, તપાસી લે અધિકારજ,
 વિજ્ય નિજ કાર્યમાં ધારી, સદા મ'ડયે રહે તેમાં. ૧
- વિપત્તિનાં ચઠે વાદળ, તથાપિ કાર્ય નહિ તજજે;
 પ્રભુ મહાનીરતું ચિત્રજ, હૃદયપટમાં ખડું કરજે ? ૨
- ઉપાધિની કસોટીમાં, સદા સુવર્ણવત રહીને;
 સદા આગળ વદ્યા કરવું, ફરી પાછળ નહીં જોવું. ૩
- અરે ! ચૌદ્વિંશ ઉપસર્ગો, નિહાળીને જરા ના ખંડી,
 ધરીને આત્મની શ્રદ્ધા, મુસાફર ચાલજે આગળ. ૪
- અરેખર આત્મશક્તિથી, વિપત્તિહિમ પીગળશે;
 પ્રતિક્ષણ કાર્યમાં આગળ, ભરી પગલું અડગ રહેજે. ૫
- વિજ્ય ભાવી થશે નિશ્ચય, હૃદયમાં ધારજે નક્કી,
 પ્રતિક્ષણ કાર્ય થાવાનું, થતું અન્તે પરિપૂર્ણ. ૬
- વિચારીને હૃદય ધરજે, વહે આગળ વહે આગળ;
 પ્રમાદી તું કદિ બન નહિ, પ્રમાદો આવતા હરજે. ૭
- વિવેકે ચાલજે આગળ, પરિણામજ ભલું અન્તે;
 અરે ચેતન ! બની ભ શૂર, વિજ્ય મેદાનમાં મળશે. ૮
- રથી ચોપાસમાં સાધન, સતત ઉત્સાહને ટેકે,
 " બુદ્ધયજ્ઞિ " અર્ચની સિદ્ધિ, ખરી અન્તેજ દેખાશે. ૯

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

વલસાડ પોસ વદી ૧૦ ૧૯૬૮.

૧૦

સ્વકાર્ય પ્રવૃત્તિ.

કવ્વાલિ.

- અનાસક્તિ ધરી અન્તર, ધરી ધીરજ થઇ નિશ્ચલ;
નિયમસર કાર્ય કરવાની, પ્રવૃત્તિ રાખ ધોતાની. ૧
- નિયમસર કાર્ય કરવાથી, વધે શક્તિ થતાં કાર્યો,
થતી સંકલ્પની સિદ્ધિ, પ્રમાણિકતા હૃદય પ્રકટે. ૨
- અનુક્રમ કાર્ય અભ્યાસે, ક્રિયાયોગી બને માનવ;
અનુભવ આવશે તેનો, ધરી શ્રદ્ધા પ્રવૃત્તિ કર. ૩
- થશે આલસ્યનું સ્વપ્નું, ઘણા વિદ્વેષ ટળવાના;
સદા તું શક્તિ અનુસારે, પ્રવૃત્તિ યોગને આદર. ૪
- કરીશ નહિ શક્તિની બાહિર, ગમે તે ધર્મનું કાર્યજ;
લઈ શાન્તિ પુનઃ કરવું, ઉતાવળ ખૂબ નહિ કરવી. ૫
- પ્રતિદિન શક્તિની વૃદ્ધિ, ક્રિયાઓ ધર્મની ફળશે;
અધિકારજ સફળ કરવો, કરીને કાર્ય શિર આભ્યાં. ૬
- કુકાર્યોથી નિવૃત્તિ કર, સુકાર્યોમાં પ્રવૃત્તિ કર;
સુકાર્યોની ફરજ ત્હારી, વિવેકે ધર્મને આદર. ૭
- ખરી નીતિ પ્રમાણિકતા, પ્રથમ પાથો ઉદ્યનો એ;
“બુદ્ધચષ્ઠિ ” ઝટ બની બહાદૂર, સવેળા કાર્ય કર ત્હાઈં. ૮

ૐ શાન્તિઃ ૩

પોશ વદી ૧૦ ઉત્તરાયણ. ૧૯૬૮

મુ. વલસાડ.

આગલ ચાલ ?

કવ્વાલિ.

- ઘણા અન્થે વિચારીને, હૃદયમાં સાર ખેંચીલે;
બની ગંભીર સાગરવત્, વિવેકે ચાલજે આગળ. ૧
- રહીને આત્મના સમ્મુખ, કરી લે ચિત્ત નિર્મલતા;
કરી પરિણામની શુદ્ધિ, વિવેકે ચાલજે આગળ. ૨

૧

થઈ નિર્ભય સમર્પણ કર, પ્રભુને ચિત્તતું સઘળું;	
નિરાશી શુદ્ધ પ્રેમી થઈ, વિવેકે ચાલજે આગળ.	૩
થઈને સાવધાન જ ઝટ, સ્મરણ કર કાર્ય શું કરવું;	
જરાપણ ભૂલ નહિ કરતાં, વિવેકે ચાલજે આગળ.	૪
રહું જીવન કરીલે શુદ્ધ, ગયું તે આવતું નહિ ફેર;	
ધરી સાત્વિક બુદ્ધિને, વિવેકે ચાલજે આગળ.	૫
ઉદય આંચું સહી લે દુઃખ, થઈને મરજીવો સુખવર;	
અહંતાનો કરી સંન્યાસ, વિવેકે ચાલજે આગળ.	૬
અધીરાઈ ધરીશ નહિ તું, ગમે તે દુનિયા બોલે;	
હૃદયની સાક્ષી લેઈને, વિવેકે ચાલજે આગળ.	૭
તજીને બાહ્યની આશા, અધિકારે કરી લે કાર્ય;	
“ બુદ્ધચન્દ્રિ ” ભાવ લાવીને, વિવેકે ચાલજે આગળ.	૮

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સં. ૧૯૬૮ પોશ વદિ ૧૧.

મુ. વલસાડ.

કરે જા કાર્ય તું ત્હારું ?

કવ્વાલિ.

વિવેકે પૂર્ણ અવલોકી, કરી નિશ્ચય થશે તેનો;	
સકલ સામગ્રીના યોગે, કરે જા કાર્ય તું ત્હારું.	૧
કરે ટીકા ઘણા લોકો, કરે હાંસી પડે વિધ્નો;	
ધરીને આત્મની શ્રદ્ધા, કરે જા કાર્ય તું ત્હારું.	૨
ટળે ઉત્સાહ એવા બહુ, સુષ્ટીને બોલ અન્યોના;	
જરા નહિ ચિત્ત ગભરાતો, કરે જા કાર્ય તું ત્હારું.	૩
પ્રથમ સામા થશે લોકો, પછીથી સર્વ અનુસરશે;	
ચરિત્રજ વીરતું વાંચી, કરે જા કાર્ય તું ત્હારું.	૪
વિજયનાં ચિહ્ન દેખાશે, વિપત્તિયો થશે ફેર;	
કઠિન પૂર્વે પછી સહેલું, કરે જા કાર્ય તું ત્હારું.	૫

૧૨

સહા અત્યોમતિ માટે, સહન કર તાઠ ને તઠકો;	
કરુણા સૃષ્ટિપર લાવી, કરે ના કાર્ય તું તહાઈં.	૬
સતત ઉદ્યોગ સાહસથી, મળે છે દેવી શક્તિથી;	
જગત ઉદ્ધાર કરવાતું, કરે ના કાર્ય તું તહાઈં.	૭
ઘણા ભવ સંસ્કારોથી, થશે અભ્યાસની પૂર્તિ;	
“બુદ્ધચરિત્ર” ભાવ લાવીને, કરે ના કાર્ય તું તહાઈં.	૮
ॐ શાન્તિઃ ૩	

૧૯૬૮ વલસાડ પોશ્વ વદિ ૧૪.

અનુભવ આવશે સાચો.

કવ્વાલિ.

કરી એકાગ્ર મન સત્વર, અધુરા યોગને તું સાધ ?	
સહા અભ્યાસ કરવાથી, અનુભવ આવશે સાચો.	૧
ઉપાધિયો કરીને દૂર, રહી એકાન્તમાં યોગે;	
થઈ તન્મય વહી આગળ, સહા સ્થિર રાખ ત્યાં મનડું.	૨
ઉતર ઝટ આત્મમાં ઉંડો, પ્રભુના માર્ગમાં ચાલી;	
થશે ને વાસનાઓ દૂર, અનુભવ આવશે સાચો.	૩
પરોક્ષે પણ પ્રતીતિ દૃઢ, વહે આનન્દની ધારા;	
વિલય વિશેષનો થાતાં, અનુભવ આવશે સાચો.	૪
ખરેખર પ્રેમની લગની, સહા લાગી રહે ઉત્તમ;	
ઉતરવાથી ઘણું ઉંડું, અનુભવ આવશે સાચો.	૫
બહુ યૌગિક ગ્રન્થોનો, અનુભવ લઈ શુદ્ધમથી;	
સ્થિરાસન ચિત્ત કરવાથી, અનુભવ આવશે સાચો.	૬
અનાશ્રિત કાર્ય કરવાનો, સતત અભ્યાસ ઝટ આદર;	
થતાં સંકલ્પનો ત્યાગજ, અનુભવ આવશે સાચો.	૭
ઘણી શ્રદ્ધા ઘણી ભક્તિ, દયા ગંગાવિષે નહાતાં;	
“બુદ્ધચરિત્ર” ધ્યાન અભ્યાસે, અનુભવ આવશે સાચો.	૮
ॐ શાન્તિઃ ૩	

૧૯૬૮ વલસાડ પોશ્વ વદિ ૧૨.

૧૩

દુઃખમા ધૈર્યવૃત્તિનો ઉપદેશ.

કવ્વાલિ.

- ગમે તેવી વિપત્તિમાં, અચલ થા ધૈર્યને ધારી;
પડે દુઃખો ભલામટે, ગણી મહોત્સવ સરલ સહવાં. ૧
- અનુભવ દે સકલ દુઃખો, હવેથી પાપ તું નહિ કર;
અનીતિથી હઠી પાછો, ગુણો લેવા પ્રવૃત્તિ કર ? ૨
- પઠાવી પાઠ શિક્ષાનો, પડ્યાં દુઃખો ટળી બતાં;
સહજ સુખ માર્ગવાળીને, કરાવે સુખનો પ્રેમજ. ૩
- પડે છે તાપ વૃષ્ટિ હેત, પડે છે દુઃખ સુખમાટે;
રહસ્યજ ભણતો જ્ઞાની, જરા અકળાય ના મનમાં. ૪
- ચુકવતો હર્ષથી કેવું, સકલ પ્રારબ્ધ વેદીને;
નવું પ્રારબ્ધ નહિ રચતો, સદા સમભાવથી જ્ઞાની. ૫
- શુભાશુભલોગપ્રારબ્ધે, થઈ નિષ્કામ લોગવતો;
હૃદયમાં એમ અવબોધી, સુધારીલે જીવન તહાઈ. ૬
- અતિચારે થતા તું વાર, ધરી ઉત્સાહ થઈ શૂરો;
ધરીને ચિત્ત નિર્મલતા, ઉદયમાં શક્તિને વાપર. ? ૭
- રહી અન્તરથકી નિસ્સંગ, બની સાક્ષી કર્યા કર ધર્મ;
“બુદ્ધચબ્ધિ” બોધિની પ્રાપ્તિ, સુઝે આગળ રહું જે જે. ૮

ૐ શાન્તિઃ ૩

નવસારી માસ સુદિ ૮. ૧૯૬૮

સમભાવદિશાએ કાર્ય પ્રવૃત્તિ.

કવ્વાલિ.

- ગમે તેવા પ્રસંગોમાં, લઈ સમભાવનો રસ્તો;
સહુ' તે નહિ સહુ' માની, મુસાફર ચાલજે આગળ. ૧
- હૂંલી જા ભૂતનાં નાટક, હૃદયપટમાં ખડું કરશુભ;
હૃદય વ્યાપક બમાવીને, હૃદયની ઉચ્ચતા કર ઝટ. ૨

૧૪

જગત્માં વાવ શુભ થીજે, ગમે તેના ભલા માટે;	
અનાશ્રિત થઈ કરે બા કાર્ય, બની પરમાર્થનો સેવક.	૩
જગત્ને સ્વર્ગ સમ કરવા, મદદ કર આત્મશક્તિથી;	
ભલામાટે મહન્તોની, વિભૂતિયો મળી જે જે.	૪
જગત્નો ભાર સન્તોપર, જગત્ના સ્તંભ છે સન્તો;	
ઉપાધિયો સહીને સન્ત, જગત્નાં પાપ ધ્રુવે છે.	૫
કરે તેની થતી ટીકા, કરે તેને કહે છે સહુ;	
કરે તેને પડે વિઘ્નો, કરે તે જન વહે આગળ.	૬
કરે તે તો ગણે કંઈ, કરે છે કાર્ય તન તોડી;	
કરે છે કાર્યની સિદ્ધિ, ક્રિયાયોગે બની યોગી.	૭
સદા આગમ અનુસારે, વહ્યાથી કર્મ ક્ષય થાશે;	
“બુદ્ધચબ્ધિ” ભાવ લાવીને, ગુણોને વ્યક્ત કરવાના.	૮

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩

નવસારી માહ સુદિ ૮. ૧૯૬૮

આત્મશક્તિ લીલવ.

કવ્વાલિ.

મળી છે જન્મથી શક્તિ, તતુ વાણી અને મનની;	
ખીલવ તું બહુ ઉપાયોથી, મળેલી શક્તિયોને ઝટ.	૧
ખડ્ગ તે જન્મથી સાથે, સકલ સાધનવિષે શ્રેષ્ઠજ;	
ખહિર્ અન્તર ખડ્ગ છે પાસ, અનુભવથી થશે નિશ્ચય.	૨
ગમે ત્યાં ભય પણ સાથે, ત્રિયૌગિક વિત્તને વાપર.	
અસદ્ ઉપયોગ નહિ કરવો, સદા ઉપયોગ સારામાં.	૩
મજ્યુ તેનું નથી મૂલ્યજ, મજ્યુ તે ઉચ્ચ થાવાને;	
કરે કિન્મત મતિ માને, ખડ્ગ જેતાં નથી પારજ.	૪
સુધારી ચિત્તવાણીકાય, થવું આગળ ભલામાટે;	
ખીલવવી આત્મશક્તિયો, ખડ્ગ એ યોગીનું સાધ્યજ.	૫

૧૫

કયા ત્રિયોગથી દોષો, હવેથી ભૂલ નહિ ખાવી;	
વિવેકે બાણીને સઘળું, હવેથી શુદ્ધ થા ચેતન !	૬
વિસારી દે કર્યો ખોટાં, હવે તું કાર્ય કર યોળાં;	
સ્ફુરાવી શક્તિ થા શુદ્ધજ, સદા ધર સાધ્યમાં લક્ષ્યજ.	૭
ભૂલ્યા ત્યાંથી ફરી ગણવું, ખીલવવી શક્તિયો સઘળી;	
“બુદ્ધચરિત્ર” યોગ અભ્યાસે, ઉદય છે આત્મનો નક્કી.	૮

ૐ શાન્તિઃ ૩

૧૯૬૮ પોશ્વ વદિ ૬.

કાર્ય સંકલ્પ દિશા.

ક્રમાંલિ.

ડરીશ નહિ કાર્ય કરવાથી, હડીશ નહિ મૂર્ખ લોકોથી;	
પડીશ નહિ ઉચ્ચ શ્રેણિથી, સદા સંભાળ પોતાનું.	૧
ચીવટ રાખી કરે બા કાર્ય, બનાવ્યું સહુ બને યત્ને;	
ઉપાસક કાર્યનો થઈને, વિજય વરમાળને તું વર.	૨
ગમે તેમાં કરાતો માર્ગ, થતી ઈચ્છા પડે ત્યાં માર્ગ;	
કઠિન પૂર્વે પછી સહેલું, અધિકારી પરત્વે કાર્ય.	૩
પ્રવૃત્તિમય વહે જીવન, અહિરૂ અન્તર બને છે કાર્ય;	
રૂપાન્તર કાર્ય ક્ષણ ક્ષણમાં, અનુભવ પામવો દુર્લભ,	૪
સકળનું કાર્ય ના સરખું, સકળનું કાર્ય છે સરખું;	
વહું અધ્યાત્મ દૃષ્ટિથી, વિચારી કાર્ય કર્તા થા.	૫
પડે છે ભાવનાનો રસ, ક્રિયા અમૃત કથાતી તે;	
ઘણો આનન્દ લોગવવો, અનુભવમાં ગ્રહે જ્ઞાની.	૬
ક્રિયાને કાર્ય કર્તાનું, થતાં ઝટ ઐક્ય આનન્દરસ;	
નિહાળી આત્મમાં સઘળું, કર્યાંકર કાર્ય તું લહાઈ.	૭
ક્રિયાથી બહુ થકવ મનને, વિકલ્પો સહુ સમી બશે;	
“બુદ્ધચરિત્ર” ભાન ઝટ થાશે, વિકલ્પાતીત ઝાંખીનું.	

ૐ શાન્તિઃ ૩

સુરત માહ સુદિ ૧૪ ૧૯૬૮.

૧૬

મવિષ્યવાણી.

કવ્વાલિ.

અમારાં ખીજ વાવેલાં, ફળી ફૂલી થશે વૃક્ષો;
 ફળો ખહુ લાગશે સુન્દર, ઘણા જન ચાખશે ભાવે. ૧
 ફળોનો સ્વાદ લેઈને, પુનઃ જન વાવશે ખીજો;
 પરંપર ખહુ ફળો થાશે, થશે ઉપકારની શ્રેણિ. ૨
 ખહુશ્રમ વાવતાં ખીજો, વિપત્તિયો પડે શિરપર;
 અનાદિથી થતું આવ્યું, મહન્તોનો સ્વભાવજ એ. ૩
 રથે છે સૃષ્ટિ આગળની, જગત્ની ઉન્નતિ કરવા,
 મનુષ્યોના ભલામાટે, મહન્તો સુવિચારોની. ૪
 ચઢાવે ઉચ્ચ શ્રેણિપર, જીવોને જ્ઞાન આપીને,
 ખની નિઃસ્વર્થ અન્તરથી, મહન્તોની ગતિ ન્યારી. ૫
 ઘણાં દુઃખો સહીને પણ, ઉદ્ધવનાં ખીજ વાવે છે;
 અમારો માર્ગ વ્યવહારે, ખન્યો ભાવી ખની રહેશે. ૬
 થશે કિન્મત પછીથી ખહુ, ખુશી થાશે ઘણા લોકો;
 પ્રભુનો માર્ગ અનુસરશે, ગુણાનુરાગદૃષ્ટિથી. ૭
 અધિકારજ અદા કરવો, કરી નિષ્કામથી કાર્યો,
 “ ખુદ્ધચન્ધિ ” જ્ઞાનઆરીસો, નિરખવું રૂપ પોતાનું. ૮

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

મહાસુદ્ધિ. ૧૦ સુરતખંદર. ૧૯૬૮.

પ્રગતિ.

મંદાકાન્ત.

જેનોએ તો પ્રગતિ કરવી, હાલનું કાર્ય એ છે;
 શ્રદ્ધા ધારી પ્રતિદિન ખરી, નીતિનો માર્ગ લેએ.
 છે સંસ્કારે અધિ વિમલતા, નીતિ પન્થે વિચરતાં,
 છે નીતિથી અધિ વિમલતા, ભક્તિ પન્થે વિચરતાં. ૧

૧૭

ધારો નક્કી હૃદયમદમાં, નીતિથી ભક્તિ સાચી;
 રંગો નક્કી હૃદય પટને, પ્રેમભક્તિ વિચારે.
 સાચાભાવે જિનવર પ્રભુ, જે ધરે દીલમાંહી;
 તેનો નક્કી ઉદ્ધય પ્રકટે, નીતિભક્તિયક્ષી તો. ૨
 જૈનોનો ઝટ ઉદ્ધય બનશે, નીતિ ભક્તિ સુસંધે;
 ભણો તેવણુ કહિ નહિ બને, દેવતા કોટિ આવે.
 ભગીને તો પ્રગતિ કરવી, યોગ્ય આચાર પાળી;
 ધારી ધૈર્ય પ્રગતિ કરવી, સર્વાં દુષ્ટને સહીને. ૩
 ઉદ્યોગી થે સતત કરવાં, સર્વ સત્કાર્ય પ્રેમે;
 શૂરા થૈને સકલ સહુ, સર્વ સત્કાર્ય પ્રેમે.
 ઉચ્ચી દષ્ટિ પ્રગતિપથમાં, ભાવ ગંભીર રાખો;
 ધૈર્યે ચાલો ઉદ્ધયકિરણો, પાસમાં શીઘ્ર આવે. ૪
 ન્હાના મોટા સકલ સરખા, સામ્યદષ્ટિયક્ષી છે;
 ન્હાના થૈને પ્રતિક્રિત કરો, ભક્તિસેવા જીવોની.
 હું મ્હાફ ના અતુલવ થતાં, ભાવ એવો બને છે;
 વેગે વેગે શિવપથ વહો, પાપનાં કર્મ છેલી. ૫
 જૈનો જ્યાં ત્યાં પ્રકટિત થયો, સ્વર્ સમું વિશ્વ યાત્રો;
 જે જે અંશે શુભ શુભુષણે, જૈન તે તેજ અંશે.
 સમ્યક્ શ્રદ્ધા પરિણતિવડે, જૈનતા સર્વ પામો;
 આશીર્વાદો સહુ જનશે, પાપના એવ નાસો.
 બહેલી બહેલી પ્રગતિ કરશે, સર્વ અગ્રે જવાને;
 ધારો નક્કી વિજય કરમાં, ધર્મના તેજ યોગે.
 ફૂલી મિથ્યા કહિ નહિ કરો, મોહના ખાગમાંહી;
 આનન્દી થે પ્રગતિ કરવી, દુઃખને શર્મ માની. ૭
 થાયે ફૂંડાડા સકલ સુખના, દુઃખના દિન બશે,
 આજ્ઞા સાચી જિનવરતાણી, ધારણાં શુભજાણે.
 વાક્યો જાહે બહુ થયું, હવે મુક્ત સત્ક્રિયામાં;
 સત્કાર્યોની કરજ ગાણીને સેવજો આજ ત્માણી. ૮
 વાણી કાયા વશ કરી સદા, ચિત્તને વશ્ય રાખો,

૧૮

ઠ્ઠેલો મોડો વિનય મળશે, ગાજશે સત્ય વ્યોમે;
 ઉત્સાહી થૈ સતત વહવું, શુદ્ધ આનંદ લેવા,
 શુદ્ધચરિત્રની પ્રગતિજ થશે, આત્મના સદ્ગુણોથી.

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

૧૯૬૮. ડા. સુદિ. ૧૫ પાદરા.

શિષ્ય સદ્બોધ.

મંદાકાન્તા.

હવે હવે પ્રતિદિન ચઢી, ઠેઠ હવે ચઢી બા,
 આવી પાસે વિનય કરોને, જ્ઞાનને મેળવી બા.
 ધીમે ધીમે ગમન કરોને, ચાલ ભર્થ્વ પ્રકાશે,
 પ્રજ્ઞા ત્હારી બહુતર ખીલો, સદ્ગુરુ સંગવાસે. ૧
 પ્રેમે પ્રેમે અતિતર મળી, દીલતું હાઈ લેજે,
 મદ્દા ધારી અધિક વિમલા, ધારજે આત્મધર્મો;
 સાંખી સાંખી સકલજનતું, સર્વનો સાર લેજે,
 પેખી પેખી અનુભવવડે, પ્રેમથી પન્થ ઠંડે. ૨
 કાયા વાણી મનચકી સદા, શુદ્ધ થૈને વિચરે,
 ધીમે ધીમે પ્રગતિ કરીને, મોહની શક્તિ હરે;
 અધો ! ત્હારા હૃદય વિધુની, શાન્તતા ખીલવી લે,
 આવી પ્રેમે શુભશુરૂકને, ધર્મને મેળવી લે. ૩

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ મહા સુદિ ૧૫.

પંક્ષીને સંવોધન.

મંદાકાન્તા.

પંખીડા તું સતત ઉડજે, મોક્ષના માર્ગમાંડી,
 પાંખો ત્હારી ગમન કરવા, ખૂબ ફફડાવ ચત્તને;

૧૫

- ઉંચો ઉંચો ગગન પથમાં, નિત્ય ચાલી જજો તું,
પાછું વાળી નિરખ ન કદિ દૃષ્ટિથી દેખ અંધ. ૧
- પૂઠે દુષ્ટો અહણ કરવા, લાગ તાકે નિહાળી,
સંભાળીને વિચર પથમાં, દુષ્ટનો દાવ ટાળી;
નીચો નીચો ઉતર ન કદિ, ખૂબ ઉંચો ચઢી જા,
સાચા અંશુ પ્રભુ શુભતણ્યાં, ભાસશે શીર્ષ ઉર્ધ્વે. ૨
- જેતાં ઝાંખી અનુભવતણી, પૂર્ણ વિશ્વાસ થાશે,
ઉંચા માર્ગે ગમન કરવા, જામશે પ્રેમધારા.
લોભાતો ના વિષય સુખમાં, સૌખ્ય સાચું જણાશે,
ઓ પ્રેમીડા ! ગમન કરવું, ત્હારું છે સ્થાન ઉંચું. ૩
- ત્હારા માટે સકલ રચના, સૂત્ર સિદ્ધાન્તની છે;
દેખી તેને વિચર પથમાં, ભક્તિને યોગથી તું.
આગે કેઈ ગગન પથમાં, કેઈ પૂઠે વહે છે;
સાથે કેઈ ગગન પથમાં, સાર્ય ચાલે પ્રયત્ને. ૪
- ત્હારા માર્ગે સુખદુઃખ રહ્યું, ખૂબ વિઘ્નો રહ્યાં છે;
શૂરો ચે તું વિચર પથમાં, પૂર્ણ સિદ્ધિ થવાની.
મ્હારા બહાલા વિહંગ વિચરો, સત્ય શિક્ષા કયું છું;
સામગ્રી સૌ અહિંતુજ મળી, જીડ ઉંચો મગાથી. ૫
- આશાફી વિપથ તણને, પંથ સીધો અહી લે,
જ્ઞાની પંખી ! સમય સમજી, ચેતા લે દક્ષતાથી;
પૂર્ણાનન્દી સહજ ફૂંપથી શુદ્ધ ચૈતન્યસ્વામી,
“શુદ્ધચર્મિષ” તું અનુભવ અહી, ચાલજો શુદ્ધ પન્થે. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

પાદરા. ૧૯૬૮ પ્રમણ વર્ષ ૧૧ સોમવાર.

૨૦

ચિન્તનીય.

મંડાકોન્તા.

- જેના ચિત્તે સુખકુળ સમુ', કીર્તિ આશા જરા ના,
 જેના ચિત્તે સકલ સરખા, શત્રુને મિત્ર વૃન્દો;
 જેના ચિત્તે અતિશય દયા, પ્રેમની શુદ્ધ ધારા,
 તેવા ખીરા અમર જમમાં, સન્ત સાચા જલા તે. ૧
- જેઓ સાથે સુખમમ, પરભદાની સાહચર્યો,
 જેઓ સેવે સુખમમ જલા, વીરની વાણી હેલે;
 સાચું જોણે હુખ બહુ સહી, નીતિમાં ખીરનીશ,
 તેવા સન્તો જનની જલુશો, ચિત્તમાં ભાવના ઝો. ૨
- દુઃખો વેડી પરલક્ષુ' જલુ', નિત્ય જેઓ કરે છે,
 આશાઓને પરિહરી સદા, કાર્ય જે આકરે છે,
 લાભાલાભે સમ રહી સદા, હર્ષને શોક ટાળે,
 તેવા સન્તો જનની જલુશો, શુદ્ધ ધર્મીય જાકતો. ૩
- જેના જોષે સહુ સુખ લાહે, દુર્ગુણોને તણને,
 જેને દેખી જગશુષુ લહે, જ્ઞાનની દષ્ટિ પામે;
 જેના હસ્તો મરીચ જનને, કલ્પવૃક્ષ સમા છે,
 તેવા આર્યો જનની જલુશો, શાન્તિ માર્ગે વહે જે. ૪
- જેની કાયા વચન મનડું, ક્ષિક રૂપે રહેલું,
 જેના સંગે શુભજ ઉપજે, દોષવૃન્દો ક્ષરે છે;
 તેવા આર્યો જનની જલુશો, વિશ્વમાં દેવ જેવા,
 તેનો સંગ પ્રતિદિન મળે, મોક્ષલું ક્ષર તે છે. ૫
- દુઃખો વેડી પરલક્ષુ' કરે, સામ્યથી વિચરે જે,
 ઉત્સાહી થે ગમન કરતા, મોક્ષના માર્ગમાંહી;
 જેનો આર્યો મહોત્સવ વિષે, સર્વદા વૃદ્ધિ પામે,
 "શુદ્ધચિન્તની" હૃદય રચના, સુષ્ટિ રૂપે બને ઝો. ૬

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સં. ૧૯૬૮ પ્રથમ વર્ષ ૨. પાટરા.

૨૧

વાક્યાનુ.

મંડાકાંત્યા.

બાહ્યવ્યાજો હુલ્લ ઉપજો, જ્ઞાનથી જ્ઞાનના શાસ્ત્રી,
વારીયત્ને સ્ત્રી વર્ષ ફરી, વાચના મિત્ર બાજો,
વારી વેગે હુલ્લ યજ્ઞને, વાસના દુઃખ જાગે,
દાગેલી તે મનભૂમિ વિષે, હેતુથી ઉદભવે છે. ૧

કામેચ્છાની સકલ વટના, ખીજરૂપે રહે છે,
સામગ્રીના સમય લહીને, ઉદયે તે વહે છે;
શૂરા સન્તો બહુ બળબદી, ખૂબ તેને હઠાવે,
દાળી દાળી બહુ લાખ કરે, ખીજને બાળી નાંચે. ૨

કામેચ્છાનાં સકલ ખીજકો, વેદ સંસ્કાર રૂપે,
તેમાં નહી પ્રકૃતિ મહિમા, મૂળ છે સર્વતું તે;
છેદ તેને ક્રિય ન રહે, વેદ પુસ્પાદિ છોદા,
જ્ઞાને ધ્યાને ઉદય હઠસો, મોહતું જોર બાજે. ૩

૨!૨! પ્રાણી ધોરજ ત્યજ ના, કામને કે હઠાવી,
જ્ઞાને ત્યારે જમજ સધળું, કાર્ય આ સાધવાતું;
ત્કારી શક્તિ બહુજ વધશે, આવશે હાથ બાલ,
ધીમે ધીમે સકલ ટળશે, ચિત્તની વાસનાઓ. ૪

પૂર્વે મોટા મુનિવર થયા, માર્ગ આ સત્ય લીધા,
આદ્યો જા તું શિવચમનિમે, પૂર્ણ જ્ઞાના ધરીને;
જ્ઞાનધ્યાને શિવચથ વહી, જ્ઞાનથી સત્ય સિદ્ધિ,
“બુદ્ધચમિ” ની હુલ્લ રકુરણા પ્રેમથી ઉચ્ચ થાતી. ૫

ૐ જ્ઞાનિઃ ૩

સં. ૧૯૬૮ દાગણવદિ. ૨, ખાંડરા.

૨૨

અમારા છે અમારા છે.

કવ્વાલિ.

- હૃદય સોંપી થઈ તન્મય, નથી ન્યારા પડે બે પ્રાણુ;
અનુકૂલ ચિત્તથી રહેતા, અમારા છે અમારા છે. ૧
- સમર્પણ પ્રેમથી સઘળું, હૃદય સાક્ષી બની શોભે;
અમારું નહિ તમારું નહિ, અમારા છે અમારા છે. ૨
- હૃદય સંકલ્પ ઉઠે તે, પ્રતિભાસે સકલ ઘટમાં;
આશાતા શાતમાં સાથી, અમારા છે અમારા છે. ૩
- કદિ છાનું રહે નહિ કંઈ, ગમે તે ચિત્તમાં આબુયું;
અવિચલ પ્રેમના ધારક, અમારા છે અમારા છે. ૪
- અલખ મસ્તાન આનન્દી, અમારા આશયો બંધો;
અમારા યોગના સાથી, અમારા છે અમારા છે. ૫
- સદા ગ'લીર સાગરવત, હૃદયને વાણીનો ના લોક;
કરો નિષ્કામથી સઘળું, અમારા છે અમારા છે. ૬
- મળે છે ચિત્તથી ચિત્તજ, મળે છે મેળ આચારે;
બહિર અન્તરતણું ઐક્યજ, અમારા છે અમારા છે. ૭
- અવિચલ પ્રેમ સાગરમાં, ભૂલાયું મ્હારું ને તહારું;
“ પુદ્ગલિધિ ” સન્ત બહાલાઓ, અમારા છે અમારા છે. ૮
- ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૧

ધર્મ સ્નેહાંજલિ.

કવ્વાલિ.

- ગયો અમૃત તત્તુ છાડી.....અન્યું એ કર્મના યોગે,
થયું ભાવી થવાનું તે, સ્મરણ થાતું શુભોથી તુજ. ૧
- શુભાંકુર કેઈ પ્રકટયા થા, થયો ક્ષય વર્ષ બેથી દેહ,
ઉપાયો બહુ કર્યા વેલે, ટળી ના ભાવિની રેખા. ૨
- ચરણ પાળ્યું યથાશક્તિ, શુભાશાઓ હૃદયમાં રહી,

૨૭

મુવાવસ્થાવિષે ચાહ્યો, મુસાફર ધર્મનો થઈને. ૩
 કર્યું શુભ સાથમાં લીધું, અવસ્થાન્તર થયું તહાઈ.
 ખરી શાન્તિ તહને મળશે, થશે સાઈં સદા તહાઈં. ૪
 ઘણું બાકી રહ્યું તહાઈં, વળે તેમાં હવે ના કંઈ.
 સદા શાન્તિ રહે આશી: જગત્માં ધર્મ સંબન્ધે. ૫

ઝોગણીશ અડસઠ સાલમાં, ને પોશ સુદિ તેરસદિને.
 તું શરીર છોડી ચાલીયો રે, ભાવિરેખા નહિ ટળે,
 જગ કૈક ચાહ્યા કૈક ચાલે, કર્મની ન્યારી ગતિ;
 જગ ઘડી ઘડીના રંગ બુદ્ધા, કર્મથી ન્યારી મતિ. ૬
 મુસાફર સૌ પ્રાણીઓછે, દેહ વચ્ચે છોડતા,
 એ અવર તનુના વાસી થઈને, વેષ લેતા નવનવા;
 જગ રહવું કોને શોક કોનો, ક્ષણિકતા સહુ દેહની;
 એ નિત્ય ચેતન તે મરે નહિ, કર્મથી દેહો ધરે. ૭
 તું આતમા ને આતમા હું, ઐક્ય બેતું ધર્મમાં,
 એ વસ્તુ ધર્મે વસ્તુ છે સહુ, બાણતાં સમતા રહે.
 શુભ જ્ઞાન દર્શન ચરણ સદ્ગુણ, નિત્ય તન્મય ભાવના,
 જગ મોહટળતાં સત્ય શાન્તિ, પરમ સુખ છે આત્મમાં. ૮

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩

મુ. વાપી. પોસ સુદિ ૧૩ સા. ૧૯૧૮.

અન્તર દૃષ્ટિનો આલાપ.

મંદાકાન્તા.

બધ્યું બેયું અનુભવ કર્યો, બાહ્યમાં દુઃખડાં છે,
 શોધી અન્તર અનુભવ કર્યો, વાસના દુઃખ હેતુ;
 ધ્રુવજ્ઞોની પ્રબળ નદીએ, મૂઠ જીવે તણાતા,
 અજ્ઞાને એ સકળ ઘટના, કર્મનો ખેલ એ છે. ૧
 ટાંળી ટાંળી પુનરપિ થતી, મોહની વાસનાઓ,
 તેની સાથે બહુ બહુ લડે, શાન્ત થાતી જણાતી;

૨૪

પામી હેતુ જીવ ધર્યા, છુવને તે હાવે,
 જાને ધ્યાને પુનરપિ લહે, શિશુ તે શીલુ થાવે. ૨
 રાગદ્રેષે જમણુ ભવતું, તે દળે કુખનાસે,
 એવા ભાવે હૃદય પ્રકટો, સર્વ સિદ્ધાંત કુચી,
 શુદ્ધ પ્રેમે પ્રથમ કરવી, સદ્ગુણ સેવનાને,
 શ્રદ્ધા ભકિત પ્રતિદિન ભણ, સાધવી સાધનાઓ. ૩
 ટાળી અધર્મ સકળ સહવી, વ્યધિઓને ઉપાધિ,
 પ્રારબ્ધોક્તી સકળ ધર્યા, નેઈ લેતી વિરાગે,
 જે જે થાતું થયું વળી થયે, સર્વ પ્રારબ્ધ જેલો,
 લેવા શાન્તિ હૃદય થકી તું, ખેલજે ખેલ ન્મારા..
 મ્હાઈ ત્હાઈ સકળ જમણુ, એહત્ત ખેલ ખેલ,
 ચેતો ચિત્તે અનુભવખળે, કર્યોને ફર કાટો,
 પામ્યો વેળા હક નહી હવે, શક્તિયે લે સ્ફુરાવી,
 "શુદ્ધચિત્ત" તું નિચ્ચર પથમાં, શુદ્ધ સિદ્ધાંત ચેલો. ૫

ૐ શાન્તિઃ ૩

સં. ૧૯૧૮ પાઠ્ય. ધ્રુમણુ વદિ ૯.

પ્રવોચન

શિખરિણી છંદ.

અમારા બહાણા તું, નિશ દિન રહે જ્ઞાન પથમાં,
 ટોચે ઢોચે સને, અનુભવ મળે આત્મધરનો;
 સદા ચેતી બહેને, અરિજનશક્તી નેઈ સકળાં,
 તણ આસકિતને, મુપથ વહજે પ્રેમ ધરીને. ૧
 ફસાતો ના દોથી; ત્રિપથ રસના વેળ વસમા,
 પડે માર્યોને જે, વહન કરજે સારથ ધરીને,
 સદા આનન્દી ચે, શુભમતિયકી કાર્ય કરવાં;
 ખની સાક્ષી સૈનો, નિજ વર રહી સત્ય ધરીને. ૨

ૐ શાન્તિઃ ૩

સં. ૧૯૧૮. ધ્રુમણુ વદિ ૯ પાઠ્ય.

જૈન પ્રગતિ બોધ.

મંદાકાંતા.

- શૂરા જૈનો અનુભવ કરો, હાલ કેવા બન્યા છે.
 ભગી ભેરો પરિચય કરી, શક્તિ હીના બનો ક્યાં
 સદ્ગુણોથી પતિત થઇને, માતને ના લબવો;
 ધાવી પ્રેમે જનની સ્તનને, દુગ્ધનું નૂર રાખો. ૧
- જે જૈનો થે ગુણ નહિ ધરે, જૈનનું નામ બોળે;
 શ્રદ્ધા, ભક્તિ, વિનય તણને, દુર્ગતિ માર્ગે બોળે.
 જૈનોનો તો ઉદ્ધય કરવા, શૂરવીરો મથે છે;
 શાસ્ત્રાધારે પ્રગતિ પથમાં, બોલબોલી વહે છે. ૨
- બોલ્યું પાળે બહુ ગુણ ધરે, ધર્મ આચાર ધીરા;
 સાધર્મીને નયન નીરખી, ખૂબ આનંદ પામે,
 તેવા સાચા જગતપ્રકટો, સર્વ જૈનો મઝાના;
 છાકી નીચા કદિ નહિ થતા, આત્મવત્ત સર્વ લેખી. ૩
- ઓછા જૈનો પ્રતિદિન થતા, યોગ્ય કરવા ઉપાયે;
 જૈનોની એ પ્રથમ કરણી, ભક્તિનું મૂળ એ છે.
 ખાતાપીતા મન નહિ ધરે, જૈનની ભક્તિ કિંચિત્,
 તે જૈનો ના શુભગુણધરી, નામથી જૈન શાના ? ૪
- જ્ઞાનજ્યોતે પ્રતિદિન થતી, ઉચ્ચરે નીચ બાતો;
 ઉંચી બાતો પ્રતિદિન થતી, સદ્ગુણોને ભંજ્યાથી.
 એવા ન્યાયો હૃદય ધરીને, ભગશો ધર્મિઓ સૌ.
 આવી વેળા ફરી નહિ મળે, ઉચ્ચ થાવાતણી આ. ૫
- થાવો ધર્મી શુભગુણધરી, ઉચ્ચ માર્ગે ચઢારો;
 પૂર્વાચાર્યો કથન કરતા, નીતિથી ધર્મ પામો.
 માર્ગે ચાલી ઝટપટ હવે, વાર તો ના લગાડો;
 “બુદ્ધચરિત્ર” એ અનુભવ કરી, ભગોને સૌ જાગાડો. ૬

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ ફાગણ વદિ ૦)) પાઠરા.

કર્ણવિવેક.

કૃત્વિકા

- સખળ ભુસ્તો હૃદય લાવી, કરેજા કાર્ય મન ધાર્યું;
કર્તુ કેવું તપાસીજી, શ્રે તે કાર્ય મન વ્યાજું. ૧
- ઘણું કરવું, ત્વરિત કરવું, પરિહર તાદક્ષી વૃત્તિ;
મનોહર સ્વરૂપ કરવાયું, અહેતુ કાર્ય ધીરજથી. ૨
- અહીને સર્વ સામગ્રી, તપાસી સર્વ સંયોગો,
યદ તન્મય કરે જા કાર્ય, સફલતા અન્તમાં ડેખીશ. ૩
- વિચારીને મગજમાંહિ, વ્યવસ્થાક્રમ સ્વીકારી લઈ;
પછીથી કાર્ય આરંભી, નિયમસર તે કરે જા કાર્ય. ૪
- પ્રમાણિકતા ખરી થરવી, સહીને દુઃખની કોટી;
થશે કાર્યો અમર તહારાં, પ્રભુનું દ્વાર દેખાશે. ૫
- મગજ સમતોલ રાખીને, ક્રિયાકર કાર્યની સઘળી;
જરા ઉદ્દેગ ભય ના થર, વિજય વરમાળ દેખાશે. ૬
- કર્તો સંકલ્પ અંતરમાં, કરેજા કાર્ય તદનુસાર;
વિવેકે સત્ય દેખાશે, હૃદય સાક્ષી ખરી ભારશે. ૭
- હૃદયની સૂક્ષ્મ વીણામાં, ગવાતું સ્થૂલ થાતું તે;
પરાના સત્ય સંકલ્પો, કદિ નિષ્ફળ બથી જતા. ૮
- રહ્યું છે પિંડમાં પ્રહારાંડ, પ્રકટ કરતો ખરો જ્ઞાની;
ખૂલે સ્વતંત્રતાનાં દ્વાર, સહજ આનન્દ દેનારાં. ૯
- હૃદય યોલે હૃદય સમજે, મહિમા મૈનને ભારી,
ક્રિયાયોગી યદ આગળ, વધીને દિવ્ય જો ઝાંખી. ૧૦
- કરેજા મૈનથી કાર્યજ, જગત યોલે નહિ હે લક્ષ;
“ બુદ્ધયન્ધિ ” કાર્યની સિદ્ધિ, સહજ આનન્દમય સાચી. ૧૧

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્ર સુદ ૧૧

પાદરા.

૨૭

સ્વસંબોધન.

મંદાકાંતા.

પ્રેમીપંખી ! અનુભવ કરી, સ્થાન લેતું તપાસી;
 હાઈ કે ના ભવ વનવિષે, પાન્થ ! વહે મુક્તિ વાટે.
 શાને શાણા ! ભવ વનવિષે. ભ્રાન્તિથી તું ફરે છે;
 ચેતીને તું ત્વરિત ચલજે, મોક્ષનો માર્ગ હારો. ૧
 માયાબલો સકલ ત્યજજે, સ્થિર દૃષ્ટિવડે તું;
 સોડહં સોડહં મનન કરીને, શુદ્ધતાને સ્મરીને.
 હારી પાસે સહજ સુખ છે, અન્ત તેનો ન આવે;
 ભેતું અંતરૂ અનુભવ થશે, શુદ્ધ આનન્દ આવે. ૨
 સિદ્ધાંતોતું મનન કરીને, ભેધલે રૂપ હારી;
 પૂર્ણાનન્દી પરમશુભથી, પૂર્ણ છે રૂપ હારી.
 પંખીડા તું સહજ પથમાં, શ્વાસ ઉચ્છ્વાસથી વહે;
 “બુદ્ધચખ્ખિ”ની સહજ સ્કુરણા, ઓજ સિદ્ધાંત સાચો. ૩

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ॥

સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્ર સુદિ. ૨

પાદરા.

પ્રભુ વિરહોદ્દગાર.

શિખરિણી.

રૂચેના ખીજે તો, પ્રભુ તુજ વિના કેઈ સ્થલમાં;
 મતિને આંખો તું, મુજશિર તુંહિ સર્વ તુંહિ છે.
 મળો વહેલા ખારા, તુંહિ તુંહિ સ્મરૂં સર્વ સમયે.
 બધાનો બેલીતું, પ્રભુ ! તુજવિના દુઃખવસમાં. ૧
 નિહાળું આક્રમે, તુજ શુભ સ્મરી પ્રેમમય ચૈ;
 નિહાળું ભે તિચ્છું, ઉપવન ગિરિ વૃક્ષ નદીઓ.
 સકલમાં શોધું હું, પ્રભુ ! પ્રભુ ! સ્મરી એક દિલથી;
 અરૂપી જ્યોતિતું, સહજ ઉપયોગે દિલધર્યો. ૨

૨૮

હવેથીના ચાલે, પ્રિયમુજપ્રભો ! એક ઘડીએ;
 નિરાગીને સેવી, સહજપદની ઋદ્ધિ વરવી.
 અમારા સિદ્ધાંતો, કદિ નહિ ફેરે કાર્ય કરશે;
 ભલા ભાવે મળવું, નિજ વપુ રહ્યો નાથ નિરખી. ૩
 ખરી શ્રદ્ધા યોગે, અતુલવ થયો શુદ્ધ પ્રભુનો;
 થશે ના તું ફેરે, શુભ ખળથકી સ્થૈર્ય વધશે.
 ટળે કર્મો સર્વે, પ્રભુ મુજ કરે શિષ્ય ચઢશે;
 વહો "બુદ્ધચષ્ઠિ"ની હૃદય સ્પુરણા મુક્તિ પથમાં. ૪

ૐ શાન્તિઃ ૩
 સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્ર સુદિ ૯
 પાદરા.

હું ને જગત્.

મંદાકાંતા.

જે મારામાં સકલમહિ, તે સચ્ચિદાનન્દ રૂપે;
 પામી પામી અતુલવ ખરો, દેખો આનન્દ પામું.
 છે મારામાં સકલ દુનિયા, સર્વમાં હું રહ્યો છું;
 સાપેક્ષાએ સકલ સમજી, ઐક્યનો સ્વાદ ચામું. ૧
 શુદ્ધ પ્રેમે સકલ દુનિયા, આત્મવત્ પૂજ્યમાતું;
 સત્તાથીએ ઘટતું મનમાં, ઉચ્ચ ધ્યાન પ્રભાવે.
 ઉંચા નીચા જગત જનસૌ, લેદદષ્ટિથીકી છે;
 સત્તાધ્યાવી પ્રકટ કરવી, શુદ્ધ વ્યક્તિ મઝાની. ૨
 જે સત્તામાં પ્રકટ થતું તે, સિદ્ધ સત્તાથીકી સૌ;
 ધ્યાવો તેને સમરસપણે, શુદ્ધદષ્ટિ જગાવે.
 શુદ્ધ ધ્યાને સ્થિર થઈ સદા, આત્મસત્તાજ ધ્યાવી;
 પામું સાચું સહજ સુખતું, સ્થાન સાદિ અનન્તું. ૩
 દોષો નાવે જગત જનના; ધ્યાવતાં આત્મસત્તા;
 સત્તા સાચી સકલ જીવની, વ્યક્તિ હેતુ પ્રભાવે.

૨૯

સત્તા ધ્યાતાં હૃદય પટમાં, શુદ્ધ વ્યક્તિ પ્રકાશે;
 એવા ભાવો હૃદય પ્રકટે; આત્મસત્તા વિચારે. ૪
 દીકું ભણ્યું અનુભવ કર્યો, સર્વમાં એકય જે છે;
 એ દૃષ્ટિથી જગત નિરખી, સર્વમાં ધર્મ દેખું.
 ભેદોબૂલી દિલ નવ લહું; ખેદનો મર્મ કિંચિત્;
 દોષોટાળે હૃદય પ્રકટયા, ભાવ એવો ધર્યાથી. ૫
 વારંવાર હૃદય પ્રકટે, ધ્યાન સત્તાતણું ભે;
 દોષો નાશે સકલ મનથી, ધ્યાન એકત્વ આવે.
 નક્કી મેં એ અનુભવથી, ચિત્તમાં ખૂબ ધાર્યું;
 “બુદ્ધચરિત્ર”ની હૃદય સ્ફુરણા, ભેધલો ચિત્તધારી. ૬

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્રવદિ. ૧

પાદરા.

આચાર વિવેક.

મંદાકાંતા.

આચારોમાં બહુ મતપડયા, રૂઠ આચાર ઝાઝા;
 ઉદ્દેશોને ગ્રહણ કરતાં, સર્વમાં સાર સાચો.
 શાસ્ત્રાધારે અવગમ કરી, યોગ્ય આચાર પાળો;
 સમ્યગ્જ્ઞાને ચરણ પડુતા, શુદ્ધ સ્યાદ્રાદ સિદ્ધિ. ૧
 આવો સન્તો! હૃદય મળવા, ચિત્તતો ઉચ્ચ થાશે;
 આવો દુષ્ટો! હૃદય મળવા, ચિત્તનો સાર લેશે.
 આવો જીવો! સકળ મળવા, ચિત્ત આ છે તમારું;
 હુંને માફ સકલ વિસરી, સર્વમાં સાર દેખો. ૨
 દેહીઓના સકલ તનુમાં, સાર ચૈતન્ય સાચો;
 દેખી તેને સકલ જીવતા, ભાવ રાખો મજાનો.
 ઉચા ઉચા પ્રતિદિન ચઢી, સર્વને ઝાઘ આપો;
 થોડા દોષી અધિક વર્ણો કે, દોષની દૃષ્ટિ ત્યાગો. ૩

ઉંચાનીચા સકલ સકલ સરખા, આનીને સર્વ અલો;
 શુદ્ધપ્રેમે સહનશીલતા, સાર્થોને સંપી ચાલો.
 આસુષ્ટિમાં સુખકર સદા, સાર લેખો શુષ્કનો;
 એવું નક્કી હૃદય ધરીને, સર્વથી મૈત્રી ધારો. ૪
 લોકો ઉંચા જગત વિરલા, સંતનો સંજમારો;
 લોકો ઝાઝા જગત નિરખી, દુર્બનો શાન્ત ધાઓ.
 ન્યારા પથો જગત જનના, એકય કેમે ન થાવે;
 માટે શાન્તિ હૃદય ધરોને, રાગને દ્રેષ ટાળો. ૫
 ન્યારી બુદ્ધિ જગત જનની, વાદ સાપેક્ષ ધારો;
 સાપેક્ષાએ સકલ નયનો, સાર ખેંચી ચલોને.
 સર્વજ્ઞાનાં કથિત વચનો, ચિત્તમાં નિત્ય ધારો;
 “બુદ્ધચરિત્ર”ની હૃદય સ્પુરણા, સર્વની શાન્તિ માટે. ૬

ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્ર વદિ ૨.
વડોદરા.

જગત્ વાગ

મંદાકાન્તા.

બહાલો લાગે જગત્ ભવનો, ભાગ રમ્ય સ્વચિત્તે;
 તેની અંતર્ બહિર્ રચના, દેખતાં ભિન્ન લાગે.
 ચારે પાસે નયન નિરખું, લોકમાં ખૂબ વ્યાપ્તો;
 સારી ખૂરી પસરી રહી છે, ચિત્તપુષ્પોની બંધો. ૧
 ઉંચા વૃક્ષો જગન પ્રથમાં, કેઈ ચાલે સ્વશકત્યા;
 વૃક્ષો કેંતો મનુજ ભવમાં, ધર્મભાવે ભરેલાં.
 કેં કંટાળાં મહીંતલ ભયોં, દુઃખદે અન્યને તે;
 વૃક્ષો કેંતો વિષમસ બની, ઝેર ફેલાવતાં એ. ૨
 વૃક્ષો કેંતો મધુર ફળને, આપતાં વિન્ધમાંહીં;
 વૃક્ષો ખાટાં જગત તલમાં, દેખતા જ્ઞાનિયો તે.

૩૧

વૃક્ષો નાના ફલદ ખહુધા, સર્વ છે ઉપયોગી,
 ત્યાગી સ્વાર્થો સરસ રચના, ખાગની દેખવી સૌ: ૩
 સાપેક્ષાએ સકલ દુઃખને, રક્ષણાં પ્રેમ લાવી,
 સર્વે છે એ પ્રગલ્ભ પથમાં, યોગ્ય નિમિત્ત મોગે;
 છેદું સેદું નહિ કદિ કશું, પુષ્પને દુઃખવું ના,
 “બુદ્ધવર્ણિ”ની હૃદય રચના, સૃષ્ટિનો ખાગ દેખો. ૪

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્ર વદિ ૬ રવિવાર.
 વડોદરા.

વાગ્મ્રમણમાંસ્વાનુભવ.

મંદાકાંતા.

દોડયો દોડયો વિકટ પથમાં, બ્રાન્તિથી ખૂબ દોડયો,
 થાડયો પાકયો ભ્રમણ કરીને, ખાગની પાસ આઠયો;
 દેખી માળી ક્ષુભિત થઈને, એક ઠામે ન ખેડો,
 રે ! રે ! બહાલા મૃગ તુજ ગતિ, ખૂબ દુઃખે ભરેલી. ૧
 શુદ્ધ પ્રેમે મર્ગો જઈ ખન્યાં, જે સહજર ચિતો;
 હુંવા તુંની જનન સ્ફુલ્ણા, ફર નાહી ખન્યું કૈં.
 જેતું અદ્વૈત જ નહિ અરે ! વિશ્વતું એકય ભાશ્યું;
 આગે જાતાં અનુભવ બળે, શૂન્ય જેવું જણાયું. ૨

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ વડોદરા-ચૈત્રવદિ ૬

મહુરિકા પ્રવાહ. (ગાડરીઓ પ્રવાહ)

મંદાકાંતા.

અધેઅધા વિકટ પથમાં, એકને એક દોરે;
 આડા ઉંધા ભ્રમણ કરીને, કૂપમાંહી પડે છે.
 ફાંફા મારે નયનજણુને, માર્ગે મૂંઝે ન કેશ્ય;
 અંજાનીઓ સુખ નવ લહે, ચક્ષુહીના બિચારા. ૧

૩૨

इष्या.

મંદાકાંતા.

આર્થાવર્તે પુટ કરી બહુ, સંપત્તું મૂળ બાળે;
 ફહાડા દુઃખી તુજ પદથકી, ચિત્તનો રનેહ ગાળે.
 તહારા સંગે અવનતિ સદા, સાધુને તું બગાડે;
 રે રે દુષ્ટા ! દૂર ખસ હવે, આર્થ ભૂમીથકી તું. ૧
 આંખોમાં તો પ્રકટ કરતી, વાંકીની ઉચ્ચવાલા;
 બાળે ચિત્તે અતુલ વિષથી, વાણીમાં બૂહ રેડે.
 રે ! રે ! દાવાનલથકી બહુ, સદ્ગુણોવાન બાળે;
 “બુદ્ધચન્દ્રિ”થી સતત દૂર હો ! પાપિણી દુષ્ટ ઈર્ષ્યા. ૨

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત્ ૧૯૬૮ વડોદરા-ચૈત્રવદિ ૭

त्यागाभास.

મંદાકાંતા.

ભોગી વસ્ત્રો વપુ થકો તણ, ત્યાગીનાં વસ્ત્ર પહેર્યો;
 બાહિર પીળાં હૃદય પટતો, વસ્તુતઃ ખૂબ કાળું.
 જેને છાડયું ગુણ કર્યું તે, ત્યાગ શાનો કર્યો રે !
 હુંચે મુઠે ગુણ વણ કદી, ત્યાગી ના કોઈ દીઠો. ૧
 તૃષ્ણાવહી હૃદય પ્રકટી, કલેશનાં વૃક્ષ ઉગ્યાં;
 નિન્દા વાયું અધિક પ્રકટયો, અન્ય તો નીચ લાગ્યા.
 મૈત્રીની તો હૃદય ન રહી, લેશ સદ્ગુણ બાણો;
 ત્યાગી જેને ત્યજન ન કર્યું, ત્યાગીતું નામ બૂહું. ૨
 પડિતાઈ સકલજનથી, વાઠ માટે રહી જ્યાં;
 સર્વે દોષી જગતજન છે, ફક્ત નિર્દોષો પોતે.
 મહાઈં સાઈં અવર જનતું, બાણતો સર્વ ખોડું;
 એવા જે કો મહોતલ વિષે, સાધુઓ સાધતા શું ? ૩

ઉંચા માને સ્વર્કૌય મનમાં, તાડથી ખૂબ ઉંચા;
 નિન્દે સૈને નિશદ્દિન અરે ! દોષ દષ્ટિ ધરીને.
 દાદોમાં તો વિષ બહુ ભર્યું, કાંચળી ત્યાગી સર્પે;
 એવા ત્યાગી મહોતલ વિષે, સર્પથી ખૂબ ખૂરા. ૪
 ખેંચા ખેંચી કુપથ મતની, કલેશ હોળી બનાવી;
 નાંખે તેમાં સ્વપર જનને, યુદ્ધના યજ્ઞ હોમે.
 થોડા માટે લડો બહુ મરે, પક્ષમાં યુક્ત ખેંચે;
 આર્યાવર્તે કદિ નહિ થશે, ત્યાગીઓ દુષ્ટ એવા. ૫
 ત્યાગ્યું તે સૌ હૃદય પ્રકટ્યું, શ્વાનવત્ દીલ ઈર્ષ્યા;
 કાળાં પીળાં હૃદય પટમાં, ચિત્ર દોર્યો વિચિત્રો.
 બાહિરથી તો બકસમધર્યા, ધર્મ આચાર ઠાંગે;
 “બુદ્ધચલ્લિધ”ના હૃદય ઘરમાં, ત્યાગીઓ સત્ય શોભે.

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ચેત્ર વદિ ૭.

વડોદરા.

દૃષ્ટિક્ષેપ.

મંદાકાંતા:—

ઘોળું ઘોળું નયન નિરખું, સર્વમાં સાર ઘોળો;
 કાળું ભાળું કદિ નહિ હવે, કાળતું જોર ભાગ્યું.
 મીઠો મીઠો સકલ રસ હૈં, ખૂબ સંતોષ પાસું;
 સર્વાશાથી ફૂર રહાં સદા, યોગીનો યોગ સાધું. ૧
 બણ્યું જોયું અનુભવ કર્યો, દીલમાં ખૂબ પેસી;
 કાંટા વાગ્યા સહન કરીને, સંગનો રંગ ટાળ્યો.
 ફૂરે હો વા સમિષ નવ હો, ચિત્તમાં ના હવે તો
 આપોઆપે અનુભવ કરી, સત્ય આનન્દ સાધું. ૨
 આવો તોયે અલગ મનથી, દેખતાં પ્રેમ નાવે;
 બોલે ચાલે અલગ મનડાં, મેળ એવો મળે શું ?

કાયા વાણી થકી બહુ કરો, પ્રેમના ખૂબ ચાળા;
 સાચા સન્તો હૃદય ધરતા, પ્રેમથી મેળ સાચા. ૩
 પ્રેમી થૈને હૃદય લઇને, પ્રેમનો ઘાતકી જે;
 પ્રેમી એતો નહિ નહિ અરે ! પ્રેમનો પંથ બુદ્ધો.
 સાચો પ્રેમી કદિ નહિ કરે, સર્વ આશા વિનાનો;
 પ્રેમી ચિંતામણિ સમ અરે ! કોઇ કયાંઇ નિહાળું. ૪
 સાચો પ્રેમી જિનવરતણો, શુદ્ધ રૂપે બને છે;
 એ છે સાચો અનુભવ લહી, ખોલ કાઢું ખરા એ.
 જે સૌ બાણે સકલ મનનું, શુદ્ધ આનન્દ આપે;
 એવા દેવા પ્રિયતમ ગણી, પ્રેમ બાંધું મજાનો. ૫
 પ્રેમી પૂરો જિનવર ખરો, પ્રેમનો તાર બાંધ્યો;
 ત્હાણે મ્હાણે સકલ હરીને, તુંજ રૂપે બનું હું.
 સાચા પ્રેમે સહજ સુખદે, ન્યાય આપે ખરો એ;
 “બુદ્ધચરિત્ર”નું હૃદય ઘરમાં, એક છે પૂર્ણ પ્રેમી. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્ર વદિ ૭.

વડોદરા.

શાતાપૃચ્છા.

મંદાકાંતા.

પૂછો શાતા વિનય કરીને, ભેદ શાતાતણા કે',
 કેવાં કેવાં પ્રતિબચન દઉં, ચિત્તને તેહ પૂછી;
 ઉંડા હાઈં હૃદય હદના, પાર તેનો ન પાસું.
 પેસી જ્ઞાને હૃદય હદમાં, બેઈ પ્રત્યુક્તિ આપું. ૧
 પ્રેમી કહેતાં વચનથકી તો, ઐક્ય બેનું ન રહેતું.
 મારાથી તો અધિક કથતાં, સામ્ય બેનું ન રહેતું.
 બે પ્રાણેથી અધિક વદુતો; પ્રેમ એ તુમ્હ ભાસે;
 આત્મા ભાષું વચનથકીતો, પ્રેમનું ઐક્ય થાવે. ૨

- બાંધી પ્રીતિ વચન કથતાં, પ્રેમનું મૂલ્ય થાતું;
 આપી પ્રીતિ વચન વહતાં, પ્રેમ થાતું ધરેણું.
 બેડી પ્રીતિ વચન વહતાં; પ્રેમની છૂટ થાતી;
 બાંધ્યો આપ્યો નહિ નહિ ખરે, પ્રેમ છે શુદ્ધ ન્યારો. ૩
- માફ ત્હાફ સકલ બનતું, પ્રેમની શૂન્યતા ત્યાં,
 પ્રેમપુરુષ વચનથકી બ્યાં, પ્રેમની શૂન્યતા ત્યાં;
 વાણી કાયાથકી બહુ થતા, પ્રેમના તો વિકારો,
 સોના જેવો અવિચળ રહે, પ્રેમતો શુદ્ધ રૂપે. ૪
- ફાંફાં મારે સકલ દુનિયા, પ્રેમની અંખનામાં,
 હાટે ઘાટે ભ્રમણ કરતાં, પ્રેમ સાચો મળેના;
 આશા સ્વાર્થે મલિન મનડું, પ્રેમનું વેળું ત્યાંશું ?
 દીડી પ્રીતિ કદિ નહિ ખરી, બાહ્યમાં જેહ બની. ૫
- જેથી બળે સહજ સુખની, ઇન્દ્રિયાતીત અંખી;
 પ્રેમાબ્ધિમાં મન વચ અને, કાય છે મેલ જેવાં.
 એવો સાચો સુખ કર સદા, પ્રેમ ચિત્તે પ્રકાશો;
 “બુદ્ધચબ્ધિ” ના હૃદય ઘરમાં, પ્રેમની પૂર્ણ ગંગા. ૬
- ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ના ચૈત્ર વદિ ૭.

વડોદરા. કોઠીપાળ.

આવનારાઓ.

મંદાકાંતા.

- લોકો આવે અધિક સમિપે, આશયો ભિન્ન હેખું;
 લેવા આવે સુજન ગુણને, કોઈ તો છિદ્ર બેવા.
 પ્રેક્ષાકારી બહુ જન અહો !, કોઈ મધ્યસ્થ ભાવે;
 આવે જેવી મતિ થકો અહીં, સાર લે તેહ તેવો. ૧
- સારા ખોટા પરિચય કરી, પૂછતા ખૂબ પ્રશ્નો;
 સાફ ખોટું નિજમતિથકી, પાર્શ્વે પાછા ફરે તે.

૩૬

આવે ચિત્તે અધિક કંઈશુ, દુર્જનોને નિહાળી;
 પામું શાન્તિ અધિક મનમાં, સજ્જનોને નિહાળી. ૨
 જેવા તેવા મુજસમગણું, પ્રેમથી સર્વ જીવો;
 પૂજે નિંદે નિજમતિથકી, સર્વની દૃષ્ટિ જીવે.
 નાના ભેદો જગત તલમાં, સર્વતું કાર્ય જુદું;
 ચાલે સર્વે નિજ નિજમતે, સર્વતું શ્રેય થાઓ. ૩
 બેસી સાથે શુભ મનથકી, ચિત્તનો સાર ખેંચે,
 એવા સન્તો અવની તલમાં, લાભ લે સંગતિનો;
 પાસે બેસી હૃદય લઈને, થાય પ્રેમી અમારો,
 તેની સાથે હૃદય મળતું, ચિત્ત છે મુજ તેતું. ૪
 લેવું દેવું હૃદય સઘળું, ધર્મતું તત્ત્વ ખ્યાડું,
 સાથે પ્રેમે ગગન પથમાં, ચાલવું શિશ્નતાથી;
 ભકતો શિષ્યો હૃદય ઘરના, આશ્રિતો સર્વ ઊડો,
 ખ્યાડું સાચું શિવપદવરી, પાર્મોશું શર્મ સાચું. ૫
 પંખી મેળો સુખકર મળ્યો, દેખવું દિવ્ય નેત્રે;
 દેખી લેવા સકલ જનના, સદ્ગુણો પ્રેમથી સૌ.
 આવો આવો સકલ મળવા, દિવ્ય પન્થે વહોને;
 “બુદ્ધચરિત્ર”ની સકલ દુનિયા, સાથ છે મૈત્રી સારી. ૬

ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્ર વદિ ૧૦ પાદરા.

હંસ સંબોધન.

મંદાકાંતા:—

ધીમે ધીમે ગમન કરીને, આવ તું હંસપાસે,
 મારી પાસે પ્રમુદિત બની, પૂર્ણ આનન્દ લેશે.
 શંકાતો ના જગત જનથી, ભિન્ન વાણી જગત્ની,
 મૈત્રીથી હૃદય ઘટમાં, બોધ પામી મજાનો. ૧
 ત્હારી ન્યારી સકલ ઘટના, સર્વમાં તું રહ્યો છે;

- સત્તાથી એ વચન ઘટના, વ્યક્તિથી નિત્ય ન્યારો.
 ત્હારા માટે સકલ રચના, પ્રેમથી મેં બનાવી;
 બહેલા આવો ! સર્મોપ પ્રભુજી ! વાર તો ના લગાડો. ૨
- જ્યાં ત્યાં ધ્યાવું પ્રભુ સુખકરા, હાર હૈયાતણો તું,
 તારી જ્યોતિ સુખકર સદા, સર્વને ધ્યેય તું છે.
 ત્હારા માટે વપુપર ધર્યો, વેષ નિર્ઝન્યનોરે !
 વંદું વંદું દ્રવ્યકર વડે, પૂર્ણ પ્રત્યક્ષ થા તું. ૩
- ત્હારી શોભા સકલ જનને, ખૂબ આનન્દ આપે;
 પાંખો સારી મનહર ગતિ, દેખતાં પ્રેમ જાગે.
 ખોલે થોડું પ્રિયકર ખડુ, દિવ્ય આંખે નિહાળે;
 ઝીલે મ્હાલે સરવર વિષે; ઉત્તમાહાર ભોગી. ૪
- કાયા વાણી મનથકો બન્યો, હંસ મ્હાઝં રમકડું,
 રે ! રે ! ત્હારા વણ નહિ ગમે, ભાગી બના હવે તું.
 તું તે હું છું મિલન રસમાં, ભેદ હું તું રહોના;
 “બુદ્ધયષ્ઠિ” તું સુખમય, સદા હંસ પોતે સુહાચો ! ૫

ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્ર વદિ ૧૨

પાદરા.

શુક.

મંદાકાન્તા.

- લીલીપાંખો ફરર ફફડે, રાત્રી આંચ કાઠી;
 ભાષાખોલે વિવિધ મુખથી, ખોલકો તું કહાયો.
 ધ્મિષ્ઠા રાખે ગગન પથમાં, ઊડવા ચિત્તમાંહીં,
 ક્યાંથી ઊડે મુખર શુક તું, પાંજરામાં પડેલો. ૧
- ગાથાઓતું પઠન કરીને, રીઝવે સર્વ લોકો;
 ચર્ચા શિખરો ગુરુજનથકી, વાદ ભાષે ઘણેરા.
 પક્ષીઓને અવર ઉડતાં તેહનો સંગ છોડયો;

પંખીડાતું બહુવિધ બહુયો, એક વિવેક નાવ્યો.	૨
બોલે મોઢે પ્રભુ ! પ્રભુ ! બહુ, સાર તેનો ન બહુ,	
કૂલે ઝાઝું અધિક મનમાં, સર્વનો પારગામી,	
રે ! રે અન્તે દ્વિજ તુજ મતિ, વેદ પાઠી સરીખી;	
પંડિતોનો પરિચય કરી, બહુ સત્યાર્થ તરવો.	૩
બોલેઝાઝું કદિ નહિ રીઝે, જ્ઞાનિયો ચિત્તમાંહી;	
બાળોનો તું પ્રિયકર બન્યો, બાળ ચાતુર્ય સાડું.	
ઝંખી રૂહેતો મનથકા નહીં, પિંજરામાં વસન્તાં;	
બાણી સાચું અનુભવ લહી, શાંત થા પંખીલીલા.	૪
બંધાણી છ પરવશપણે, પાંખ બે દ્વિજ હારી;	
હારી આંખો પરવશપણે, દેખતી પાસમાં તે.	
ઠહાલા પંખી ! અનુભવ લહી, પૂર્ણ થાઓ વિવેકી;	
“બુદ્ધયર્ષિ”તું પરિચય લહી, સંગનો રંગ લેજે.	૫

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્ર વદિ ૧૨
પાદરા.

उपालम्भ.

હરિગીતછંદ.

આવ્યા તમારી પાસ પણ, આસન તમે હેતા નથી	
આવો પધારો પ્રેમથી, સત્કારને કરતા નથી.	
બહુ પ્રેમથી આવ્યા કને પણ, સાધુતા ધરતા નથી;	
આતિથ્યનો વિવેક મનમાં, માનથી કરતા નથી.	૧
ઉંચા ચઢયા અભિમાનથી, નીચાગણો ખીજ જનો;	
એ સાધુની ના સાધુતા જગ, વિનયનો ક્ષણે બહુ.	
અવલોકતાં અવળા કરો, વાતો કરો ના દીલથી;	
ઉપદેશમાં ડાહ્યા બહુ પણ, હેણીમાં રૂહેતા નથી.	૨
ના ચિત્તમાં આવે કશું, શુભ યુક્તિને લેતા નથી;	

૩૯

કઠકો ખરો નિજનો કરો, અન્યાયને જોતા નથી.
 શુભ ચિત્ત મળતાં મેળ સાથો, પ્રેમથી દ્વેષજ શમે;
 સાધુના એ શુદ્ધ મનની, વાટમાં જતા નથી. ૩
 શુભ વાત કરીએ જે અમે તે, સાંભળો ના કાનથી;
 પરવા રહી જગ લોકની નિજ, બૂલ એ જોતા નથી
 ચહોંએ અમે શુભ ભાવથી, મહાઓ નહીં અમને તમે;
 મનમાં નહીં તે આવતો ના, કામમાં પ્રેમજ અહો! ૪
 બહુ પ્રલોક ગોખી શુક ય્યા પણ, સાધુ પદ મુરકેલ છે;
 નિજ દોષદષ્ટિ મોહ બળથી, છૂટવું નહિ રહેલ છે.
 ધુણમાં ભરી જે કસ્તુરી, મહેંકયા વિના તે ના રહે;
 શુભ “બુદ્ધિસાગર” દિલમાં તે, બહિરમાં પણ મહમહે ૫
 ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

ચૈત્ર વદિ ૧૩ ૧૯૬૮

૫૪૨:

પાસે આવો.

હરિશ્ચીત ઇંદ.

આવો અમારી પાસમાં, ખોલો હૃદય પ્રેમે મળી,
 બહુ દુઃખમાં સાથી બનીને, મિત્રતા ધરશું અમે;
 પરમાર્થની અર્થા વિષે, ઉભરા હૃદયના કાદશું,
 પરમાર્થ ચેતન ભક્તિનાં, ગાણું હૃદયથી ગાઇશું. ૧
 ઝાહોઝલાલી આત્મની ત્યાં, દીનતા તમ છે નહીં;
 આનન્દના ઉભરા વધે, બહુ ભાસતા ભાષા પરા.
 ખચકાવના ગભરાવના, મહારા ગણી ખોલો સદા,
 તમ દિલનો વૈદ્ય બનીને, દુઃખ ટાળીશ યત્નથી. ૨
 મહેમાન સૌ અમલીલના, સેવા તહમારી સારશું,
 હોલ એક રસરૂપે થઇને, મોહને દૂર ટાળશું;
 દિલ દર્દ દેખી તર્ત કાઢં. દિલના વૈદ્ય અમે,

૪૦

તવ દીલનો વિશ્વાસ પડતાં, દીલ ખેવાતો કરે. ૩
 અમ રૂઝવશું દોલમાં પડ્યા, સૌ ધાવ સમતા ઔષધે,
 મોળાં મળે ધોળાંચકી ત્યાં, કાલીમા રહેતી નથી;
 જે દર્દ ટાળે દીલનાં ના, દીલ તે દેખે નહીં,
 નિજ દિલને દેખે ખરા તે, વૈધ જગમાં જીવતા. ૪
 ખેદિલને ના આપશો, નિજદિલ લાખો વાતથી.
 એ દિલ દરીઓ ખૂબ ઉડો, સાર તેનો છે તળે;
 એ દિલ દરિયાના તળેના, પાન્ય ખનશું રાનથી,
 રત્નો ગ્રહીને આપવામાં, દાનીનો દાની ખનું. ૫
 આવો અમારા ધરવિષે, સત્કાર પુષ્પ વધાવશું,
 શુભ ચિત્તની મીઠાઈના, નવથાળ ધરશું આગળે;
 નિજ શુદ્ધ અનુભવ સાર પીને, ખૂબ તમને પાઈશું,
 “બુદ્ધચન્દ્રિ”શુભ આતિથ્યમાં, આનન્દની લીલા ખને. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્ર વદિ ૧૩.

પાઠરા.

સ્વેદકારક મૃત્યુ

મંદાકાંતા.

ચાદ્યો વહેલો પરભવવિષે, આજથી કેમ ખન્ધો!
 જાણ્યું જાણ્યું અકળઘટના, કર્મથી એ ખની છે;
 ઓચિંતોરે નિજવપુ તજી, માર્ગ આગળ વહ્યો તું,
 આયુઃ કર્મે વપુ ધરતજી, કેશરી ક્યાં ગયો તું. ૧

*વલસાડમાં શા. કેશરીચંદ ગુલાબચંદ નામના એક ગુરૂભક્ત જૈન ગૃહસ્થ
 હતા, તેઓ વલસાડમાં જૈન ધર્મના કાર્યોમાં આગેવાની ભર્યો ભાગ લેતા હતા.
 તેમજ જૈન ગુરૂભક્ત સ્થાપવા માટે તેઓએ વલસાડના સંઘની અનુમતિ
 કરાવી હતી. ત્યાં ચાલતી પાઠશાલા સ્થપાવવામાં પણ તેમનો હાથ હતો.
 તેઓ સ્વભાવે મગતાવડા અને જૈન ધર્મની શ્રદ્ધા સારી રીતે ધારણ કરતા
 હતા. વલસાડના સંઘમાં એમના મરણથી એક દીવો અસ્ત થયો છે.

૪૧

ધરિયા સારી હૃદય ધરીને, ધર્મતું જ્ઞાન લીધું,
વાંચી ગ્રન્થો ગુરુવરતણા, ભાષણે જ્ઞાન લીધું;
શ્રદ્ધા ભક્તિવિનય કરૂણા, ધર્મની દાઝ ચિત્તે,
આયુઃ કર્મે વપુઘરતણ, કેશરી કયાં ગયો તું. ૨

સેવા ક્રીધી ગુરુવરતણી, પાઠશાલા સ્થપાવી;
જૈનો માટે ગુરુકૂળતણો, લેખ સારો લખ્યો તહે.
સુધાર્યા તહે નિજસહચરા, ભાષણો કેઇ આખ્યાં;
આયુઃ કર્મે વપુઘરતણ, કેશરી કયાં ગયો તું. ૩

તહારા માથે બહુવિધ હતો, ધર્મનો ભાર સારો;
મૂઝી ચાલ્યો અવર ભવમાં, ધર્મને સાથ લીધો.
ધાર્યા ગુણો વિનય ધરોને, ગામ વલસાડ દીવો;
આયુઃ કર્મે વપુઘરતણ, કેશરી કયાં ગયો તું. ૪

જન્મે જે જે અવનીતલમાં, સર્વ તે તે મરે છે;
માથે મૃત્યુ સકલ જનને, કર્મથી ના બચેકો.
છે પૃથ્વીમાં સકલ જીવડા, કર્મથી પર્થીઓરે;
વૈરાગીને સકલઘટના, પૂર્ણ વૈરાગ્ય હેતુ. ૫

થાશે શાન્તિઃ અવરભવમાં, ધર્મ સામર્થ્યો પામેા;
ઉર્ધ્વે ઉર્ધ્વે પ્રતિદિન ચઢો, મોહતું જોર વામેા.
આશીઃદેહે પરભવવિષે, ધર્મનો લાભ પામેા;
સેવા સારી નિશ્ચિન મળેા, ધર્મની પૂર્ણ બન્ધેા ! ૬

ધર્મીઓના હૃદય વસીયો, ખેસવ્યો ના ખસે તું;
થાવા સાધુ હૃદયપટમાં, ચિત્ર દોર્યું હતું તહે.
હાહાકાળે શિશુવયવિષે, કેશરીને હણ્યોરે;
દેખી આવી જગત રચના, ખૂબ વૈરાગ્ય થાવે. ૭

પંખીડા તું શિવધર પ્રતિ, ચાલજે ચાલ સારી;
એવી આશીઃ હૃદય દઇને, ધર્મમાં લીન થા તું.

૪૨

પન્થીમેળો અવનીતલમાં, ચાલીયા કેઇ ચાલી;
પુદ્ધચંધિ હે સુખમય સદા, ધર્મ સ્નેહાંજલી આ.

૮

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્ર વદિ ૦))

પાદરા.

પ્રેમા શિક્ષા.

હરિગીતછંદ.

- તું વાવ આવળ નહિ ધરોધર, લીલણ કાંટા વાગશે;
વાવો ભલે ઇચ્છા વડે પણ, દુઃખ અન્તે આપશે.
- પરદેશી શુભર બહુ થડયા, વાવ્યાવિના ઉગે ઘણા;
પાણી વિના ફૂંગથ છે એ, દીલમાં તું બણુને. ૧
- તે વાડ કાંટાની કરો પણ, સર્ત તેની રાખવી;
ઉસ્તાદના એ દીલમાં, ડહાપણ સદા વહેતું રહે.
- એ બાહ્યાના મેળા મળ્યા ને, ચિત્તમાં કાંઈ નહીં;
અંતર રહ્યા કાંટા ધણા તે, મેળની કિંમત નથી. ૨
- કાંટા ભડોભડ વાગશે ને, દીલ પીડાશે બહુ;
દુર્જન મળે ના દીલથી, ને દીલને ઘાતજ કરે.
- ઉંચા શિખરપર બહુ ચઢયો, વાતો કરે આસમાનથી;
નીચું નિહાળી સર્વને, નહાના ગણે આશ્ચર્ય ત્યાં. ૩
- વાણી અને શુભ ચિત્તથી, જ્યાં તાર પહોંચે છે ખરા;
એ શુદ્ધ કાંચન પ્રેમ છે, એ પ્રેમીનો પ્રેમી બનું.
- આવો અમ્મરા દીલના, મેમાન થાઓ ભક્તિથી;
સેવા કરી સેવક થવાનો, દાલ હેતે આપશે. ૪
- શૂરત્વને ગર્ભવવામાં, શૂર છાના ના રહે;
ઉંચો સૂરજ છાનો રહે એ, વાત સાચી કો કહે ?
- વાકયો થકી બહુ ખાંધશે પણ, દીલને ના ખાંધશે;
વાણી થકી યોલાય તેનો, ભાગ બહુ ચિત્તે રહે. ૫

૪૩

એ સાફ જો તુજ હીલ છે તો, તીર્ય આપો આપ છે;
 નિજ વસ્તુતઃ એ વાણીના, વિન્ધાસની દેલ છાપ છે.
 ઉંડા હૃદય હૃદમાં ઉઠે, આશયતણા કલ્લોલ બહુ;
 “બુદ્ધચન્ધિ” અન્તરમાં રહ્યું, પારજ લહે કે યોગીઓ. ૬

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ચૈત્ર વદિ ૧૪

પાદરા.

ત્રાંતિ.

હરિગીત છંદ.

પાસે રહી જોયું ઘણું, જાણ્યું ઘણું મનમાં રહ્યું;
 શુભ રત્ન જાણી સેવીયો, પણ કાચ અન્તે નીકળ્યો.
 આશા હતી લાંબી ઘણી, પણ આશ છેડા આવીયો;
 આલોકની કૂંદેણી થકી, વિપરીત રૂંદેણી દેખી મેં. ૧
 જલ જલ જલાજલ થઈ રહ્યું, દરિયો બન્યો ચોપાસમાં;
 દૃષ્ટિ દીધી નહિ પહોંચતી, એવું હૃદયમાં આવીયું.
 જલપાનની આશા ધરી, ચાલ્યો ઘણો પાણી નહીં.
 એ ઝાંઝવાનાનીર સમ, સંસાર સુખ માટે ભર્યો. ૨
 કંદોઈની દુકાનમાં, પારજ નથી મીઠાઈનો;
 ખરકી જલેખી લાડુ ને, ઘેખર ગલેકાં ધારીયો.
 ખાતાં સહુ ખૂટી ગયું ને, દૂધ સઘળું પી ગયે;
 જાણ્યું નિહાળી સર્વ તો, એ સ્વપ્નની સૃષ્ટિ હતી. ૩
 ચાલ્યા કર્યું બહુ વાટમાં, ઉમંગનો અવધિ નહીં;
 થાકી ગયો ચાલ્યાથકી, પણ માર્ગમાંહિ ચાલીયો.
 દુઃખો ઘણાં વેઠ્યાં શરીરે, અખજ યેજન ચાલીયો;
 આંખો ઉઘાડી દેખીયું તો, જ્યાં હતો ત્યાં હું રહ્યો. ૪
 વાતો કરી ભેગા મળી, લોજન જમ્યા બહુ ભાતમાં;
 હાંસે ફર્યો ખાગોવિષે, મેળા નિહાળ્યા લોકના.

૪૪

શોભા ઘણી જોઈ નયનથી, ઉંઘથી ઉંઘી ગયો;
 જાગી નિહાળ્યું સર્વ એ તો, સ્વપ્નની લીલા હતી. ૫
 શોધો કરી બહુ જાતની, વાતો કરી મનતારથી;
 આકાશમાં વિમાનથી, મુસાફરી બહુશઃ કરી.
 જોયા ફરી દેશો ઘણા, વિજ્ઞાનની વાતો કરી;
 આનન્દ જોયો નહિ ખરો તો, શોધવું જોયું વૃથા. ૬
 આનન્દની વાતો કરે, એવા વિખુદો બહુ મળે;
 વાતો કરે વળતું નહીં, આનન્દની ભુક્તિ વિના.
 આનન્દ સત્ય નિહાળવા, શિવ પાન્થની શોધજ ખરી;
 આનન્દ પરમાનન્દમાં, “બુદ્ધચષ્ઠિ” તું વા હું નહીં. ૭

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ વૈશાખ સુદ. ૧

પાદરા.

મસ્તદશા.

હરિગીત છંદ.

કાયર કદિ રહેવું નથી, પહાડૂર બનવું હોંશથી;
 પરવા નથી દુનિયાતણી, આનન્દમાં મસ્તાન છું.
 ચ્હાનારને ચ્હાઉં સદા, મળનારને મળતો રહું;
 પ્રેમી ફકીરી ઇશની, ઉસ્તાદના છે દીલમાં. ૧
 શુભ દેખવું ને જાણવું, ન્યાઈં અમાઈં તમથકી;
 સ્યાદ્વાદનયની ચક્ષુઓ, વિપરીત દેખે નહિ કદિ.
 જ્યાં લોક ચર્ચા બહુ થતી, સામા થતા વિપક્ષીઓ;
 પણ જ્ઞાનીઓ છોડે નહીં, નિજકાર્ય શિરપર જે રહ્યું ૨
 ગમતું નથી અન્થો વિના, ઇચ્છા નથી વિકથા વિષે;
 સત્સંગ સન્તોનો ગમે, પૂછી હૃદય ઉત્તર કથું.
 કાયાથકી કાયા મળે પણ, મન મળે ના જલ્દીથી;
 મન પણ મળે વાતોથકી, એ વાતમાં રસ આવતો. ૩

૪૫

શુભ પ્રેમથી નિશ્ચય થતો ને, કાર્યમાં મન લાગતું;
 એ શુદ્ધ પ્રેમે કાર્યમાં મન, પૂર્ણ કાર્ય સુહાવતું.
 શુભ પારખ્યા વણ પાત્રને, આપે નહીં મન યોગીઓ;
 “બુદ્ધચન્દિ” દિલના ઉભરા, શુભ પાત્રના દિલમાં પચે, ૪

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩

સંવત્ ૧૯૬૮ વૈશાખ સુદિ ૨

પાદરા.

વીરના પગલે.

હરિગીત છંદ.

બહુ હૃદયમચ્ચાવો ધર્મના, ઉપદેશથી આલમ બધી;
 સેવક બની સાચા હૃદયથી, વીરનાપગલે વહો.
 આગળ સદા પગલાં ભરો, પાછા રહો નહિ ઉંઘથી;
 કદિ ઢીલથી ઢીલા બનો ના, શૂરવીરતા દાખવો. ૧
 “ભાવી હશે થાશે સહુ, વા કર્મ જેવું તે થશે.”
 ખોલો નહિ ઢીલાં વચન, ઉઘમથકી આગળ વધો.
 શક્તિ સ્કુરાવી હૃદયમાંહી, પ્રેમથી આગળ ચલો.
 ઉઘમ કરો નિશ્ચયથી, વરમાળ સિદ્ધિની વરો. ૨
 શ્રીવીરના ભકતો બનીને, વીર્યહીન બનવું નહીં;
 મહાવીરના ભકતો હવે, ઝટ વીર્યને પ્રકટાવશે.
 પુરુષાર્થથી થાતું સહુ, એ વાતનો નિશ્ચય કરો;
 શુભ જૈનશાસન સેવવામાં, શક્તિ સઘળી વાપરો. ૩
 કાલે થશે પછીથી થશે, એ વાત દૂરે રાખશે;
 આજે કરો અધુના કરો, એ વાત દિલમાં ધારશે.
 શુભ જૈનશાસન ભક્તિમાં, ઝટ શક્તિ સર્વે વાપરો.
 શ્રીવીરનાવીરજ બની ને, વિશ્વ બહેલું જગાવશે. ૪
 આ દેહની રાખ જ થશે ને, સાથ કોઈ ન આવશે;
 શુભ જૈન શાસન સેવના તે, સાથ પરભવ આવશે.

૪૬

શુભ નૈવધર્મની વૃદ્ધિનાં, કાર્યો કરો તન મનથીકી;
 શુભ “બુદ્ધિસાગર” પામશે, જિન લક્ષિત શક્તિ જગાવતી. ૫
 ૐ શાન્તિઃ ૩
 સંવત્ ૧૯૬૯ વૈશાખ સુદિ ૪. (ગણેશ ચતુર્થી.)
 પાદરા.

ઉત્તમાકાંક્ષા.

હરિગીત છંદ.

એ સર્વથી મોટો થવાની, ચાહનાં તુજ ચિત્તમાં;
 તો સર્વને મોટા ગણીને, શુદ્ધ મનથી ચાલજે.
 તું સર્વને જે પૂજ્યમાની, શુદ્ધ પ્રેમે ચાલશે;
 તો પૂજ્ય થાશે સકલનો, આપો અવર તેવું લહો. ૧
 આઘાત તેવો થાય છે, સામોજ પ્રત્યાઘાત તો;
 જેવું ચહોછો અન્યતું, તેવું થશે નિજતું ખરે.
 સૌજીવને શાસન રસી, કરવા મનોરથ થાય તો;
 પામો જગતમાં તીર્થકૃત્વ, સર્વતું ચાહી લહું. ૨
 એ નિયમ સ્વાભાવિક છે, આદર કરી લ્યો પ્રેમથી;
 અનુભવથી એ અનુભવ્યું છે, જ્ઞાનીઓએ ચિત્તમાં.
 મનવૃત્તિ જેવી રાખશે, કૃણ પામશે તેવું તમે;
 નિજ હૃદય ઉઠી ભાવનાના, શબ્દ સાંભળશે તમે. ૩
 ક્ષણ ક્ષણ વિષે સારા અને, ખોટા વિચારો જે કર્યા;
 નક્કી થતું કૃણ જાણશે અન્તર્ વિષે જ્ઞાની કથે.
 ઉત્તમ થવા ઉત્તમ કરો, સુવિચારરાશિ ક્ષણપ્રતિ;
 “બુદ્ધચન્દિ” સામ્પ્રત જે તમે તે, અતીતનાજ વિચારથી.૪

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત્ ૧૯૬૮ વૈશાખ સુદિ. ૭
 પાદરા.

૪૭

વિહારદર્શન.

કન્વાલિ.

ચકલીઓનાં મળી ટોળાં, મધુરાં ગાન ગાવે છે;	
ઉડાઉડ બહુ કરી તેઓ, ખુશી દર્શાવતાં આઝી.	૧
દયાળુ પ'ખીઓમાં બહુ, કખૂતરનાં મળી ટોળાં;	
ઉડે દેખી ફરે જ્યાં ત્યાં, ખુશી દર્શાવતાં તેઓ.	૨
દયાળુતું ભણું થાશે, કખૂતર દીલ ઉદ્ગારો;	
સુકોમલ પ'ખીડાંઓને, નિહાળે ધન્ય તે લોકો.	૩
હરિણનાં બહુ ફરે ટોળાં, કુદ'કુદા કરી હોડે;	
ઘણું દોડી જીએ પાછું; પુનઃ દોડી જીએ પાછું.	૪
શિખવતાં પાઠ પ્રેમીનો, સરલતા દીલની સાચી;	
થતો આનન્દ ભેધને, હરિણ ટોળાંતણી ગમ્મત.	૫
કરી બે કાનને ઉંચા, સુકોમલ આ શશક હોડયું;	
મનોહર આકૃતિવાળું, અન્યું ચંચલ નિહાળીને.	૬
ત્વરિત જાળાવિષે પેકું, પુનઃ જાકું ગણું આણું;	
દયા ઉપજવતું દિલમાં, શિખવતો પાઠ સ્નેહીનો.	૭
ઉડે છે લાવરી ટોળાં, વહે છે શુકનાં ટોળાં;	
કરે છે કાગઠા કાઠા, મનોહર રવ કરે કોચલ.	૮
ફરે કાબેરનાં ટોળાં, ફરે છે દેવ ચકલીઓ;	
કઠિન ખોલે અરે! હોલા, ઉડે સારિવડાં નલમાં.	૯
મયુરો બોલતા ભૂપર, ખસે આઘા નિહાળીને;	
મનોહર પિચ્છ લારાની, બહુ શોભા કરે દોડી.	૧૦
વહે ખીસકોલીઓ ચકચક, ભ્રમર ગુંબરવો કરતા;	
નદીપર શ્વેતબકટોળાં, તકાસે દેડકાં ને મત્સ્ય.	૧૧
બહુ ટંગાઈ વાગોગો, વડો ને આંબલીયોપર;	
ફરે છે બાજ પ'ખીપર, જતાં પ'ખી બધાં સતાઇ.	૧૨

* કવિ દષ્ટિથી લખેલું વિહારદર્શન કાવ્ય છે. શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્યે કવિ દષ્ટિથી આલંકારિક મન્યો લખ્યા છે તદ્વત અત્ર અવધાનવું.

૪૮

- નિહાળી લુકડીને કોડે, પડે છે કુતરાં પાછળ;
 પુનઃ પાદે પુનઃ દોડે, રહે પાછળ સુંધીને શ્વાન. ૧૩
- સુગંધી પુષ્પ વેલડીઓ, ઘણાં વૃક્ષો ઘણાં ખેતર;
 હરાયાં ઠોર કરતાં બહુ, કૃષીબલ હાંકતા ભેરે. ૧૪
- અરે ! કુદરત તણી લીલા, બહુ સૌંદર્ય ખીલ્યું આ.
 ખુશાલી ઉપજાવે છે, બહુ ખૂબી ખતાવે છે. ૧૫
- કરે રક્ષણ દયાળુઓ, સકલ પ્રાણીતણું પ્રેમે;
 “બુદ્ધચન્દ્રિ” તે દયાળુઓ, પ્રભુના ભક્ત ગણવાના. ૧૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ વૈશાખ સુદિ ૧૧.

ઉમેશ.

સ્વપ્નસૃષ્ટિ.

હરિગીત.

- અશ્વે ખનાવી કલ્પનાના, વિશ્વમાં ઢોડાવીયા;
 નિજ મનથકી મહેલો ખનાવી, ખૂબ તેમાં મહાલીયા
 નિજ અંગના આશા ખનાવી, સ્વાર્થ પુત્રે મોહીયા;
 એ સ્વપ્નની સૃષ્ટિવિષે, અજ્ઞાનીઓ સુંઝ્યા ઘણું. ૧
- નિજ જીવન શ્વાસોશ્વાસનું, બાહિર્ વહે સુખ ના લહે;
 નિજ મનતણી સૃષ્ટિ બને ને, નાશ તેનો મનથકી.
 સંયોગનો વિયોગ છે તે, ભેદને ભેદ રહો;
 ઇચ્છા કદિ પૂરાય નહિ ને, ચિત્તથી તે નહિ ખસે. ૨
- આકાશથી ઉચી ઘણી, પાતાલથી નીચી ઘણી;
 આવે ન તેનો અંત ક્યાંહી, લોભસાગર મોટકો.
 એ મન બગાડે તન બગાડે, વાણીનું ભાનજ નહીં;
 જે લોભસાગરને તરે તે, પાર પામે દુઃખનો. ૩
- પરતંત્ર બેડીમાં પડ્યા, જીવો રહે મોહોદયે;
 નિજ ભાન બૂલી પ્રાણીઓ સૌ, મોહની સંગત કરે.
 એ મોહ રહામે સુંઝનારા, મોહને વશ કેં થતા;
 સંસારની વિચિત્રતાને, ભેદ તેણે ભેદ છે. ૪

૪૯

આશાતણા તંતુથકી, આલમ બધી રાખી છે;
 નિજ આત્મજ્ઞાનાસિથકી, તે તાં કહે કો મુનિ...
 જગ વાસના વાહળ ચઢ્યું ને, હુ:ખની વૃષ્ટિ થતી;
 કોઈ બચી કોરો રહે જે, ભગવાન અન્તર રહે. ૫
 જાનળ માયાએ રચી, તેમાં પડ્યા સૌ પ્રાણીઓ;
 સૌ કોઈને ખાઈ જતી ને, કોઈ બચતા જાનીઓ.
 શુભ આત્મશક્તિ ફેરવી, નિર્લેપ રહી અન્તરથકી;
 ભગી મળેલા જન્મની, “બુદ્ધચન્દ્રિ” સાર્યકતા કરો. ૬

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩
 સંવત ૧૯૬૮ વૈશાખ સુદિ ૯.

મન.

હરિગીત.

દોડે ઘણું રાચે ઘણું, મુખ શોધતું જ્યાં ત્યાં જઈ;
 મુંઝે ઘણું સ્પર્શે ઘણું, દેખે ઘણું ચાખે ઘણું.
 જેને જુએ તે પ્રાપ્ત કરવા, કલ્પના કરતું ઘણું,
 આશાથકી સેવક બની, વાચ્છા કરે પાયે પડે. ૧

શુભ મેળ મેળવવા ઘણું, ઝટ તલસતું પ્રેમી બની;
 તે પ્રેમીના એ પ્રેમના, ઉત્તર વિના પાછું વળે.
 તુજ પ્રેમ જ્યાં લાગી રહ્યો, ત્યાં દોડીને ભટકે ઘણું;
 બાળક પરે હાડો કરી, માને નહીં શિખ કોઈની. ૨

બાળક પરે શેતું અને, હસતું પલકમાં પ્રેમથી;
 ઉચું ઘણું નીચું ઘણું, નીચું નહીં ઉચું નહીં.
 છે પેટ ત્હાઈ ખૂબ ઉંડું, સૃષ્ટિ પણ ખિંદુ સમી;
 સમભવતાં સમજે નહીં, ઇચ્છાથકી જ્યાં ત્યાં વહે. ૩

શુભ યોગીઓના યોગને, તું હચમચાવે પલકમાં;
 ઇન્દ્રોથકી બાથ જ ભરી, આશ્ચર્યને ઉપભવતું.
 તું રાંક જેવું ચે પલકમાં, ઢીનતા જ્યાં ત્યાં કરે;

આશ્ચર્યકણ્ઠી અકલ્પ ઘટના, દેખતાં પારજ નહીં. ૪
 દરિયાકિણે પર્વતભિમે, પૃથ્વીવિષે લોકો સહુ;
 છે શક્તિ ત્હારી કલ્પનામય, તેમકી જીવે ભરો.
 યત્રો ચલાવે જે જીવો, તેને ચલાવે તું અરે;
 છે જગત સઘણું પુલકીની, પેઠ તુજથી નાચતું. ૫
 નિજ હસ્તમાં એ નાચતી, દોરી ગ્રહી જીવે રક્ષા;
 જે જે કર્યું ને જે કરે, તે વૈખરી નહિ વર્ણવે.
 પાછળ પહચો છું અલવાને, લાગ તાકું છું ઘણા;
 શુભ “બુદ્ધિસાગર” યતનથી, અન્તે થશે તું હાથમાં. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ વૈશાખ સુદિ ૧૫

બોરસદ.

કમલ.

હરિગીત.

કર્મ અને વારિશકી, ઉત્પન્ન થઈ વાધ્યું ધણું;
 શુભ સ્નેહ ખાંધ્યો સૂર્યથી ને, સૂર્યથી ખીલે બહુ.
 ભમરા સુગંધે પાસ આવી, ખૂબ શું ભરવ કરે;
 કિન્તુ રલો કાંટાતણા એ, દોષ પીડે અન્નને. ૧
 ચોક્કા કરે સરવસ્તણી, આતન્દને ઉપજવતું
 કરી સંગ જલનો જીવતું પણ, સ્નેહને ખાંધે નહિ.
 એ દોષ મા સર્જુણ છે ગટ, ખ્યાલ કર તું વિવેકથી;
 અન્તર ગ્રહી નિર્લેપલાની, શક્તિ ક્યાંથી તે ગ્રહી ? ૨
 ન્યાડું નથી ભરિશકી એ, દેખતાં દેખાય છે;
 જલ લેપ તો લાગે નહીં એ, માત ચિત્ત સુહામ છે.
 જલ સંગનો જડ નહિ બન્ધુ, ચૈતન્ય રાખું ચિત્તમાં;
 સૂર્યાસ્તથી ચિન્ત્યાય છે એ, જ્ઞાન બધુ બનતું વધી. ૩
 તે સૂર્યની ખીતિ કરી, સૂર્યોદયે વિકસે ધણું;

૫૧

તેં દૂરનો પ્રેમજ કર્યો ને, પાસ સ્નેહજ છેડિયો.
 એ રીત શિખે જગત તુજથી, વા જમતથી તું લહિ;
 નિર્ણય કરીને ન્યાયથી તું, બેલ સાચું વદનથી. ૪
 તું સૂર્યનો સ્નેહજ ધરે, વારિથકી નિરસ્નેહને;
 ઉપકાર કેણે બહુ કર્યો એ, વાત તું ભૂલી ગયું.
 ઉપકારને ભૂલી ગયું એ, દોષના કાંટા બન્યા,
 જીવે નહીં વારિ વિના એ, પ્રાયશ્ચિત્તજ આદર્યું. ૫
 એ પ્રાયશ્ચિત્તજ આદરીને, ભૂલની માફી લહ્યું;
 ઉપર રહ્યું ઉચ્ચાતણી, પ્રીતિ ધરીને શોભતું.
 કોમલ અને ઠંડાણું ધણું, વારિ વિના નહિ રહી શકે;
 “ બુદ્ધચખિધ ” શુભ પંકજ રવિ, ફિરજોવડે ખીલે અહો ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ વૈશાખ સુદિ ૧૫

બોરસદ.

આશા વૈપરીત્ય.

હરિગીતઃ—

આશા અમારી એ હતી દિલ, સંગથી લાભજ થશે;
 ઉચ્ચા ચઢીશું સંગતિથી, હા ! થયું નહિ કંઈ અરે !
 વિંટાયલો સમૂહ સુણીને, આશને ધારી હતી;
 જોયું અને જાણ્યું સુણ્યું સૌ, ભાસતું વિપરીત રે ! ૧
 જ્યાં શુદ્ધ પ્રેમજ સ્વપ્નમાં, ન વહણું કળાથી ભર્મમાં;
 દોષો નિરખવા દૃષ્ટિનો, અભ્યાસ નિશ્ચિન ચાલતો.
 અચ્છેલ ધણી કલેશે ભરી, બહુ ભય પમાડે અન્યને;
 એ પૂર્વના સંસ્કારથી સૌ, ખેલ ખેલાતા ખરે. ૨
 બહુ કલેશ હોળી સ્વાર્થના, ઝઘડાવિષે બુદ્ધિ વધે;
 પણ સંપ વા પરમાર્થના, કાર્યો સમે ઉઘી જતા.
 ઝટ પક્ષને તો પાડવામાં, દાવ પેચો બહુ થતા;

૫૨

પ્રતિપક્ષીઓ ખીવે બહુ ને, ઝપટ વાગે કારમી. ૩
 ઉંચા થઇ નીચા થઇને, તાકી તાકી દેખતા;
 બહુ લાગ તાકી ઝાલીને ઝટ, પંખીયોને ઠાકતા
 પંખાવડે દાખી કલાથી, દુઃખવે છે અન્યને;
 ખૂરી અરેરે ! ટેવ દેખી, ફરથી વન્દન કરું. ૪
 મુજ માફ કરશે માફ કરશે, દેખશે નિજ દોષને;
 પર પ્રાણને જે દુખવે તે, બુદ્ધિ પણ શસ્ત્રજ કહ્યું.
 જે એક સરખાં પિચ્છવાળાં, પંખીઓ લેગાં રહે
 લેગાં રહે ના પંખીઓ, આચાર પિચ્છાં લેદથી. ૫
 મળતી નથી ન્યાં પ્રકૃતિ ત્યાં, પંખી મેળો ના થતો;
 કુદરતથી બુદ્ધાઈ ન્યાં ત્યાં, મેળ મળતો ના બધો.
 નિજ દષ્ટિ જેવી સૃષ્ટિ અન્તરની રચાતી જાણવી;
 કુદરત થકી દિલજ મળે ત્યાં, મેળ મળતો રહેજમાં. ૬
 હું જાઉં છું હું જાઉં છું, આઘો તમારાથી હવે;
 બુદ્ધા પડે ન્યાં પંથ ત્યાંતો, દષ્ટિલેદો હેતુઓ.
 ન્યાં લેદ ત્યાં તો ખેદ છે, ને લેદથી સંપજ નથી;
 “બુદ્ધયજ્ઞિ” હંસે જે કથ્યું, તે ધ્યાનમાં સહુ રાખજો. ૭

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ વૈશાખ વદિ ૧

બોરસદ.

સાગર.

હરિગીત:—

ઉંડો અતિશય જલ ભર્યો, દેખાય નહિ તળીયું ખરે;
 હું પાર લેવા ઉતર્યો પણ, ખૂબ ઉંડો ભાસીયો.
 ન્યાં નગર નાંખી પહોંચતી નહિ, સર્વ જલજલ ભાસતું;
 ન્યાં ધૂમસ વાહળ યોગથી તો, અગ્નિબોટો છીપતી. ૧
 બહુ ધુધવાતો ગર્જનાથી, છોળકર લાંબા કરી;
 મળવા જતો નહીંઓ સ્ત્રીઓને, ટેવ અબ્યાસે રહી.
 તું ઉછળતો મોજાંવડે, મળવા જવા નિજ પુત્રને;

૫૪

પશુ પુત્ર મળતો ના કદિ ત્યાં, દોષ ત્હારો છે ખરો. ૨
 તું મેઘની મહા ગર્જનાને, સાંભળી અન્તર ખળે;
 દુર્ભળ થતો તેથી અને બહુ, મેઘ વારિ ફાળથી.
 કંબુસતાના દોષથી, કલ્લોલકરને થાપડે;
 નિર્ભય માનવ દેહને ઝટ, બહાર કાઢે છોળથી. ૩
 ઉંચો થઇ નીચો પડે ને, ભરતી ઓટળ ખેલતો;
 એ ખેલનો પારજ નથી, આઘો જઈ પાછો વળે.
 કુદરતતણા નિયમથી, અંધાયલો છૂટે નહીં;
 એ નિયમને ગંભીરતાનું, નામ આપે દુનીઆ. ૪
 ભાતું અગસ્તિ પી ગયા, કિરણોવડે તુજને ઘણો;
 પાછો થતો નિજરૂપમાં, એ નિયમ છે કુદરતતણો.
 તું લક્ષ્મી વિષ્ણુ ધામ સુન્દર, રત્નનો આકર ખરો;
 તારી હવા લેઇ બહુ જન, રોગથી દૂર થતા. ૫
 આશા હતી એકજ ખરી, મનમાં ધરી આવ્યો કને;
 જલપાન કીધું પ્રેમથી પણ, તરસ મટી નહિરે જરા.
 તુંજ સંગથી ખાઈ થયું જલ, સર્વ જેથી જીવતા;
 “બુદ્ધયજ્ઞિ” શોધજ જે કરે તે, મિષ્ટજલ પામે ઘણું. ૬

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૫૮ વૈશાખ વદિ ૧

બોરસદ.

પક્ષીને સમ્બોધન.

હરિગીત:—

ઓ પંખીડા! બહીલા મુખે, બોલે અરે ! શાને તુંહિં;
 ઉંડા નિશાસા મૂકતો ને, ઠાળતો બે ચક્ષુને.
 બોલે અરે પણ ભાન ના, મેં ચિહ્નથી જાણ્યું અરે;
 ઉંડા અરે ! તુજ દીલમાં, ચિન્તા ચિતા સળગી રહી. ૧
 ગભરાય શું ધીરજ તણ, દૂહાડા સદા સરખા નહીં;

૫૪

- આશા લુપ્તના લાભનીને, ખૂબ આનન્દમાં રહે.
 તું દીન બન ના દુઃખથીરે, દુઃખ દૂરકા વહી જશે;
 એ પણ ગયું આ પણ જશે એ, લુપ્તના ઘટમાળમાં. ૨
 હીલું કરે મન દીનકૈને, દુઃખ તેથી આવતું;
 હુશિઆર રહે ધીરજ ધરી, સ્વપ્નાં ટળે દુઃખનાં સંહુ.
 જો ચિત્તમાં આવે નહીં કંઈ, બાદ્યતું તો દુઃખના;
 એકલ સહાયી મરજીવે થઈ, જ્ઞાનથી હસતો રહે! ૩
 તહાઈ ખગાડી નહિ શકે કો, હીલમાં વિશ્વાસ ધર;
 મેળા મળે જ્યાં સ્વાર્થના ત્યાં, મેળાનો શોકજ નહીં.
 તું ચિત્ત પાછું જેથી લઈને, સદ્વિચારો કર નવા;
 શિક્ષાથી ગુરૂઓ બને છે, આવશે અનુભવ નવો. ૪
 બાકી રહ્યા જે જે અનુભવ, હેતુઓ તેના મળે;
 એ દુઃખ વા એ સુખના જે, સાક્ષી થઈને વેદજે.
 જે જે સ્થિતિ તુજ સંપળે, એ શ્રેયમાટે માનીને;
 તું પૂર્ણ કર માથે પડ્યું નિજ, ફરજ મનમાં માનીને. ૫
 આશા લલી મનમાં ધરી, ફફડાવ પાંગો હર્ષથી;
 ઉલોગથી શ્રેયઃ થશે એ, સત્ય નિશ્ચય ધારીને.
 અન્તે સહાયક સૌ થશે ને, ધન્યવાદો આપશે;
 “બુદ્ધચિન્ધ” પ્રેમી પંખીડા એ, વાત હીલ ઉતારજે. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ વૈશાખ વદિ ૨

બારસદ.

પરમાર્થ વીજવપન.

હરિગીતઃ—

- તું વાકાં રાચણ બીજને, પરમાર્થ માટે તે થશે;
 ભાવિ મનુષ્યો સ્વાદશે ફળ, ફરજ પોતાની ગણી.
 નિજ સ્વાર્થની આશા ત્યજી, વાવે ઘણા દુઃખો સહી.

૫૫

- એ સન્ત યુક્તો બાણુબ જે, સ્વર્થ વધુ કાર્યો કરે. ૧
 ઉછેરના જે જે ઉપાયો, યોગ્ય લાગે તે કરે;
 તહકો અને તાલજ સહી, પરમાર્થમાં લાગ્યા રહે.
 ગતકાલ સમણ વૃક્ષનાં, ફળ આમતા ભાગી જન્મે;
 એ ન્યાય દિક્ષમાં ધારીને, ઉછેર સમણ વૃક્ષને. ૨
 જે દેશમાં જે કાલમાં જે, લોક આશા ત્યાગીને;
 બહુ વાવતા ખીજો ખરે તે, લોકો ઉત્તમ બાણુબ.
 તે દેશના ભાવિ જનો સૌ, સ્વાદુ ફળ આમે ઘણાં;
 અશિષુ દે શુભ ગાવતા, ગતકાલ મનુવ વૃન્દના. ૩
 ગતકાલના ઉત્તમ જનેના, ચાલતા પગલે ખરા;
 સ્વાર્થેષુ કરી નિજ છાંદગી બહુ, ખીજ વાને શ્રેણમાં.
 પરમાર્થના એ કાર્યમાં, લાગ્યો રહે તન્મય ખાગી;
 ફળ લાગ્યો નિશ્ચય ધરી નિજ, કર્મ કર સીવટ ખરી. ૪
 શુભ કર્મ કરવા શુભન છે આ, દેહની કિન્મત નથી;
 શુભ કાર્ય કરમા જન્મ માગી, આત્મશુદ્ધિ ધારણે.
 તુજ છાંદગીના હોમની, શુભ ભક્ષમાંથી ભાગ્યે;
 કોટી મનુષ્યો માગીને, “બુદ્ધઅભિ” ખીજો વાવજે. ૫

ૐ શાન્તિઃ

સંવત ૧૯૬૮ વૈશાખ વદિ ૫

બોરસદ.

એવમ.

હરિગીત

- ખચકાય છે ગલરાય છે, શંકાય છે શંકાયકી;
 વિપરીત આતે શુ' હશે, મન માન્યતાથી પેખતાં.
 એ ખૂચતું મનમાં બહુ, પણ પૂર્ણ નિશ્ચય નહિ થતો;
 ગંભીરતા તણ નહિ જતી ને, પ્રેમ પણ ચોંટે નહિ. ૧
 રહેલાય નહિ સંબધ વધુ ને, ડીલ ખટકે શ્રેણથી;

તે મેળ વા ના મેળ બેમાંથી, કશું શું ઠોણુ એ.
 પાછું પડે ખહીને અરે ! મળવા જતું પાછું અરે !
 પશુ મેળ વણુ છુટકો નથી, લાભજ ઘણો નજરે પડે.
 ભાવી હશે યાશે સકળ તે, મેળ મળીયો સાચવું;
 શ્રદ્ધા હૃદયમાં પૂર્ણુ લાવી, જે થશે તે જોઈશું.
 માફ ગણી સઘણું સહું નહિ, લેદ કરશું મેળનો;
 સાફ અને ઝોડું જગતમાં, સત્ય દષ્ટિ ધારીએ. ૩
 નિશ્ચય કરી એવો હૃદયમાં, મેળ તેં રાખ્યો હવે;
 મન એમ જો તુજ યોગ્ય લાગ્યું, તો હવે એમ ચાલજો.
 ધોળા તરફ દષ્ટિ દઈને, ભૂલ કાળી બાબુને;
 કદિ છોડ નહિ એ મેળને, એ મેળથી શુદ્ધજ થશે. ૪
 બાકી રહ્યું મન માન્યતામાં, ખૂબ મેળવવું રહ્યું;
 વિપરીતતા દૂરે થશે ને, લેદ મનના ભાગશે.
 એ મેળ કાળ બહુ થતાં, પરિણામ સાફ અર્પશે;
 સર્વત્ર સાચા મેળને પ્રકટાવવા સહાયી થશે. ૫
 એ મેળનાં ખીજ વાવવામાં, લોગ મનનો આપવા;
 હિતશીખનો અમૃત ભર્યો, ખ્યાલો ચઠાવી જા હવે.
 નાદાન ના થા શુદ્ધ પ્રીતિ, યોગથી સાફ થશે;
 અગ્નિમ પગથીયું સુકિતનું એ, સત્ય સુખડાં આપશે. ૬
 અગ્નિમ કસોટીથી પરીક્ષા, શુદ્ધ પ્રેમ સુવર્ણની;
 કરતાં કઠાપિ રંગ ના બદલે, સુવર્ણજ જો હશે.
 તે શુદ્ધ પ્રેમે એ કસોટી, મેળની મન માનજો;
 “બુદ્ધયજ્ઞિ” સાધુ સન્તનો, શુભ મેળ કરશે પ્રેમથી. ૭

ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ વૈશાખ વદિ ૬.

બારસઠ.

* આ કાવ્યમાં “મેળ” શબ્દ “ઐક્ય”ના અર્થમાં યોજેલો છે.

૫૭

પ્રેમ.

હરિગાત:—

- જાહું પડથું સાંધે અને, સૌ અંગને અંગી કરે;
મનલેહ સઘળા ભાંગીને, રસતો અલેહે સર્વને.
- નિજ મેળનું ઐક્યજ રહે, અન્તરૂ રહે ના ભિન્નતા;
શક્તિ ધરે દૈવી અને, લલચાવતો સૌને અહો ! ૧
- સૌ સૈનિકો યુદ્ધોવિષે નિજ, પ્રાણુ આહુતિ દીએ;
સર્તીઓ ખળે ચિતા રચી નિજ, પ્રાણુની ભસ્મજ કરે.
- મિત્રો મળે મિત્રોથકી, વિશ્રામ આપે શાન્તિનો;
નિજ દીલ ઉભરા કાઢીને, વાતો કરે રંગે રમે. ૨
- નિજ ખાળને ધવરાવતી માતા, સુકોમળ હસ્તથી;
શીર પાદને સ્પર્શી ઘણું, કંઈ નૂતન રસને રેડતી.
- મનમાં ઘણી મકલાધને, નિજ ખાળનું ધ્યાનજ ધરે;
માતા અને ખાળક ઉપર, બહુ શક્તિ તારી જામતી. ૩
- ચારો ચરે ફરતી ફરે, ઊં ઊં કરે પાણી પીવે;
પણુ દીલમાં નિજ ખાળને, સંભારતી ક્ષણુ ક્ષણુવિષે.
- ગોવાળને પણુ છેતરી, નિજ ખાળને ધવરાવવા;—
બહુ હુગ્ધ સ્તનમાં રાખતી, ગૌ વત્સને ધવરાવતી. ૪
- ફૂચે નહીં તારા વિના, દેખાય જગમાં દેખતાં;
આકાર ધરતો અભિનવાને, વેશ પહેરે અભિનવા.
- પૂજા કરે તહારી સહુ, પૂજા કરાવે સહુ કને;
તહારા વિના ચાલે નહીં, સંસારના મેળા મળે. ૫
- આકાશમાં ઉડે અને યુદ્ધો, કરે બહુ જાતનાં;
તેને કરે દીલો અને તે, પુણ્ય જેવો થઈ રહે.
- પગ ભેડીઓ તોડે અને, બહુ લોક સાંકળ તોડતા;
તેવા જનો તુજ તંતુથી, ખાંધ્યા થકી છૂટે નહીં. ૬
- ડુંગર ઘણા વૃક્ષો ઘણાં, ઝરણાં ઝરે વહેળા વહે;
સિંહો કરે બહુ ગર્જના ને, ત્રાસ પામે પ્રાણીઓ.

૫૮

- પર્વત વિષે ગુફા કરી ધ્યાનજ, ધરે કે યોગીઓ.
એ યોગીઓના ચિત્તની, ગુફાવિષે યોગી બન્યો. ૭
- બહુયોગની જે સાધનાઓ, ત્યાં વસે નજરે પડે;
મહિમા અકલ તારો અરે કોઈ, પારને પામે નહીં.
તું મન હલાવે તન હલાવે, બહુ ભમાડે જીવને;
સ્વાર્થજી કરાવે દુઃખથી, ભેગું કર્યું તેનું અરે. ૮
- તું મન મનાવે તન ઠરાવે, ગીત ગાવે સુખનાં;
મન સૃષ્ટિનો રાજા બની, પરવા ધરે ના કોઈની.
તું પુખ્તનાં શસ્ત્રોથકી, જીતે જગતના સૈનિકો;
ધંધર બની તું સૃષ્ટિનો, ઘટ ઘટવિષે વ્યાપી રહ્યો. ૯
- જ્યાં તું નથી ત્યાં હું નથી, જ્યાં તું રહ્યો ત્યાં સહુ રહ્યું;
મન વૃત્તિરૂપી ગોપીયોનો, કૃષ્ણ થઇ રાક્ષા રમે.
બહુ વૃત્તિરૂપી ગોપીઓ, આનન્દ લે તહારાથકી;
જીવ વિજ્ઞાના અવતાર પણ, તહારાથકી થાતા ઘણા. ૧૦
- કન્દ્રો અને ઇન્દ્રાણીઓ, દેવો અને સૌ દેવીઓ;
પૂજે તને એ સૌ હૃદયમાં, રાખીને ધંધર પરે.
સુસ્તાન રાજ્ય શહેનશાહો, ચક્રવર્તિ ઠાકુરો;
શેઠો દિવાનો સર્વ વર્ષો, પૂજતી તુજને ઘણું. ૧૧
- અકલાં વગેરે પંખીઓ, પશુઓ સહુ પૂજે તને;
મન યંત્રમાં વાસો કરી, ઘડીયાલ જગની ફેરવે.
નહાના અને મહોટા સહુ, જીવો રમાડે સૃષ્ટિના;
તું ધર્મના જે જે મતો, તેમાં રમાડે સર્વને. ૧૨
- તું જોલવામાં ચાલવામાં, વાતમાં ને ચિત્તમાં;
તું દેહમાં ને ગેહમાં, પૃથ્વી અને પાતાળમાં.
રસીયા બનાવે જીવને, કાર્યોવિષે મન વૃત્તિના;
ઉડ્યો અરે તું જ્યાં થકી, ત્યાં ચિત્ત તો લાગે નહીં. ૧૩
- સારાં અને ખૂરાં સકલ, કાર્યો થતાં તુજ સંગથી;
તુજને અરે ! જે પારખે તે, દિવ્ય જ્ઞાની બાણુવો.
જે રૂપ તહામાં બાણીને જે, શુભ રૂપજ આદરે;

૫૯

સાથી બનાવી મુક્તિના, પંથે વિચરતો તે ખરે. ૧૪
 સાચા વિવેકી જ્ઞાનીઓ, તુજ સ્હાય લે આગળ જવા.
 ઉપયોગ ત્હારો શુભ કરી, આનન્દ શોધે નિત્ય તે.
 તારી મદદથી ધ્યાનને, આચાર સર્વે પાળતા.
 “ બુદ્ધચન્દ્રિ ” આલંબન ગ્રહી, આનન્દ પામે જ્ઞાનીઓ. ૧૫

ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત્ ૧૯૬૮ વૈશાખ વદિ. ૭

શક્તિ સમાધાન.

હરિગીત:—

શંકા ઘણી પૂછી મ્હને જે, મનવિષે પ્રકટી હતી;
 ચર્ચા કરી ઉત્તર દઇ, શંકા સહુ ટાળી હવે.
 સમબલ્યું સૌ સવળું અને, વિષરીતતા દૂરે ગઇ;
 શ્રદ્ધા વધી પ્રેમજ વધ્યો, ગંભીરતા પ્રકટી ઘણી. ૧
 સ્વાર્પણ કરી તેં જાણી, આપી વચન સંકલ્પથી;
 ઉત્સાહ વાધ્યો દીલમાં ને, દીલને અર્પણ કર્યું.
 પરમાર્થ કરવા જાણી, સઘળી હવે અર્પણ કરી;
 શિષ્યજ બની અન્તર્થકી તેં, દીલ ઉભરા કાઢીયા. ૨
 જેવો અન્યો તું હાલમાં, તેવો સદા તું થઇ રહી;
 હરિચંદ્રની પેઠે પ્રતિજ્ઞા, પાળજે તું પ્રેમથી.
 ઉપકાર કરજે સર્વપર, નિષ્કામ ભાવે તું રહી;
 આતિથ્ય ઐયોભાવતું, કરજે સકલતું ભાવથી. ૩
 વીતરાગ વચનો ચીતરી તું, હૃદય પટપર રાખજે;
 સેવક બની પરમાત્મનો, તદ્દરૂપ થાજે યતનથી.
 ઉંડા કૂવા અમૃત ભર્યા, ગંભીરતાના બાણીને;
 તું પાન કરજે પ્રેમથી એ, પાનથી મૃત્યુ નથી. ૪
 મન વાયુથી નિશ્ચય ગિરિવર, કંપતો જરીએ નહીં;
 એવો ગિરિવર આત્મમાં, સંકલ્પ નિશ્ચય ઉદ્ભવો.

૬૦

જે ઝર્કના તુલની પરે, વાયુ થકી ભમતા રહે;
 તેવા વિચારો જે કરે તે, કાર્ય સિદ્ધિ ના કરે. ૫
 નિશ્ચય કરી સંકલ્પનો તું, આત્મ સાધન સાધજે;
 વિધનો સહી કોટી ગમે તું, આત્મભાવે વાધજે.
 જે ખીજથી વાઘ્યો ઘણું તે, ખીજ ફલ પ્રકટાવજે;
 છાયા અને તડકા સહી, પરમાત્મપદને ધ્યાવજે. ૬
 જે મોહના સંકલ્પ તે, સંસાર માંહી ફેરવે;
 ચક્રકોળ જેવી મનગતિ, તેને હવે તું વારજે.
 ઉપદેશના પરમાર્થને, ધારણ કરીને ચાલજે;
 “ બુદ્ધયજ્ઞિ ” શ્રદ્ધા ભક્તિથી, આનન્દ રસને સ્વાહજે. ૭

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ વૈશાખ વદિ ૮
 કાવિઠા.

ચાલો અમારી સાથમાં.

હરિગીત.

હૈથી અને નીચી ઘણી, પગ શેરીઓ ઉલ્લંઘીને;
 બહિં અમારા સ્થાનમાં, પૂછયાથકી ઉત્તર દહિં.
 આ જીંદગીનો સાર જો, બહુથો હવે તો જો કથું;
 પ્રેમે સદા સાથી બની, ચાલો અમારી સાથમાં. ૧
 આનન્દ અપરંપાર છે જ્યાં, દુઃખ તો ના લેશ છે;
 એવા નિરઝન દેશમાં, સન્તો ઘણાથે બાધ છે.
 આગમ દિશિ દેખાડતું, બહુ અનુભવદષ્ટિથી;
 પ્રેમે સદા સાથી બની, ચાલો અમારી સાથમાં. ૨
 મન વૃત્તિઓના ભેદની, સ્વચ્છન્દતાને પરિહરી;
 નિજ રૂપમાં પરિણામ પામી, દષ્ટિમાં સામ્યજ ધરી.
 આઠ્યા વિકલ્પો મોહના, ક્ષણ ક્ષણવિષે ફરે કરી;
 પ્રેમે સદા સાથી બની, ચાલો અમારી સાથમાં. ૩

૬૧

વીણા વગાડી ધ્યાનની, આનન્દમાં શુદ્ધતાન થઈ;
 સમતા સરોવર ઝીલીને, નિર્મલ કરીશું દીલને.
 શુભ સહજ આનન્દ ખાગની, સુગંધી લહેરો પામવા;
 પ્રેમે સદા સાથી બની, ચાલો અમારી સાથમાં. ૪
 વિશ્વાસ એકજ ધારીને, ખીબું કશું સ્મરવું નહીં;
 જે જે થતી શંકા બધી તે, દૂર કાઢી નાંખજે.
 “બુદ્ધયજ્ઞિ” નિશ્ચય દિલ ધરી, પરમાર્થવૃત્તિ આહરી;
 પ્રેમે સદા સાથી બની, ચાલો અમારી સાથમાં. ૫

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ વૈશાખ વદિ ૯.

કાવીડા.

હૃદયની ચોપડી.

હરિગીત.

વાંચો હૃદયની ચોપડી સુજ, પાસ પ્રેમે ખેસીને;
 ખૂલે જીવનમાં જે કર્યું. બહુ જાતનું નાટક ખરે.
 લેખો લખ્યા સંસ્કારના, વાતો અનુભવ પાત્રની;
 એ જાણીને આનન્દમાં, શુદ્ધતાન થઈ જશો તમે. ૧
 ગતકાલનાં ચિત્રો અને વર્તમાનમાં જે ચિતર્યાં;
 ચિત્રો નિહાળી સૌ ખરાં, અનુમાન કરશો ભાવિનું.
 નહાની અમારી ચોપડીમાં, જે મજ્યું તે સૌ લખ્યું;
 નાટક કર્યું એમાં લખ્યું એ, વાંચ અન્તર ચક્ષુથી. ૨
 આ સ્થૂલપર જે જે થયું ને, સૂક્ષ્મમાં જે જે થયું;
 તે સર્વને આલેખીયું, છાતું જરા રાખ્યું નથી.
 “પાતું ફરે સોતું ઝરે” એ, કહેણીનો અનુભવ અહીં;
 વાંચો અમારી ચોપડી, અનુભવ કરો બહુ જાતના. ૩
 એ ચોપડીને વાંચવામાં, પાત્રતાને મેળવો;
 અંકાય ના કિંમત કદિ, એ ચોપડીની જાણવો.
 હીરા ઝવેરી પારખે પણ, ચોપડી પરખે નહીં;

૬૨

જે ઉલટ આંખે દેખતો તે, છે ઝવેરી પારખું. ૪
 એ ચોપડી વાંચ્યા વિના, જ્ઞાપિત્રાય આંધો સ્વામિનો;
 પશુ જૂલ કરશે મોટી ને, અન્યાય મળશે અન્યને.
 દિલ ચોપડી વાંચ્યા વિના, ન્યાયાધીશો જૂલે ધણું;
 એ ચોપડી વાંચ્યા વિના, ન્યાયજ નથી ભવ કોર્ટમાં. ૫
 આલમ બધી જૂલે અરે ! દીલ ચોપડી વાંચ્યા વિના;
 સર્વજ્ઞ વિષુ કરતો નથી કો, ન્યાય એના સ્વામિને.
 દિલ ચોપડી ભવ પત્રમાં, જે જે લખ્યું સઘળું અમે;
 “ જુદ્ધચંધિ ” દિલ નિર્મલ કરી, વાંચો અને સાફ ગ્રહો. ૬

ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ વૈશાખ વદિ. ૧૨.

વડતાલ.

ઘેર્યં.

હરિગીત

સુખ રાંકડું મન દિલગીરી, કરીને અરે ! દુઃખડાં લહે;
 થાશે થવાનું જે હશે તે, પૂર્વથી શું ચિંતવે.
 છાયા પછી તડકો અને, તડકા પછી છાયા થતી;
 આ ઝિંદગીમાં જે અને તે, વેદવું આનન્દથી. ૧
 સત્કાર દે આવેલને, જાનારનેજ વળાવજે;
 તવ આંખ આગળ જે અને તે, જોઈ લે સમભાવથી.
 ધડકાવ નહિ નિજ દીલને, ભીતિ ખસેડી દે હવે;
 ચીરે હૃદયને ગર્જના તે, ગર્જનાને ચીરજે. ૨
 સંકલ્પનો નિશ્ચય કરી, નિજ કાર્યમાં લાગી રહી;
 નિષ્ક્રમ પ્રેમે ચાલ તું, આગળ અને તે જોઈ લે.
 તું દેખીને ડર ના જરા, એ શત્રુઓ થ'લી જશે;
 તવ આત્મબલથી દુઃખનાં, વાહળ સહુ વિખરી જશે ૩
 ખાંધ્યાં અરે ! જે બંધને તે, તોડી દે ઝટવારમાં;

૧૩

પરતંત્ર થઈ જીવો પડ્યા તેનાં, અરે ! દુઃખ ટાળજો.
 ગર્ભવને આલમ બધી, શ્રીવીરના બચનોવડે;
 સોના સમી આ ઝિંદગી, મેલી કરોશ ના ધૂળથી. ૪
 ખીંવરાવતાં જે ભૂતકાં, તેથી હવે તું ખૂટી નહીં;
 ખૂટીતો નહીં ખૂટીવરાવ નહિ, નિજ કાર્ય કરજો હોંસથી.
 એ રાત કાળી લાંબી તે, ક્ષણ ક્ષણવિષે દૂરે થશે;
 બહાશે અરે ! બહાણું મગ્નતું, સૂર્ય ઉઘો આવશે. ૫
 ધાર્યું લહુ પૂરું થશે ને, લોક સઘળાં જાગશે;
 તે જાગીને અધ્યાત્મતું નિજ, કાર્ય કરશે ભાવથી.
 બહાણું થતાં વારજ નથી, ખીરજ ધરી લે દીલમાં
 “ યુદ્ધચખ્ખિ ” અબ્યુદ્ધય રવિ ઝટ, જોત જોતાં ઉગીયો. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૧૮ વૈશાખ વદિ ૧૩

વડતાલ.

આમ્ર.

હરિગીત.

શોભે ઘણો વૃક્ષો વિષે, જહુ હુંબ કેરીની ધરે;
 ક્ષણભારથી નીચો નમીને, નમ્ર શિક્ષા શિખવે.
 એ ગાન મધુરું કોકિલા કરતી, અરે ! તવ મોરથી;
 ઉપકાર કરવા અવતર્યો તું, રાખ બાકી નહિ હવે. ૧
 શુભ કેરીઓની હુંબ લેવા, પત્થરો જે ફેંકતા;
 તેને મધુરાં ક્ષણ દધને, માઠ ઉત્તમ શિખવે.
 છાયા શીતલતા પ્રાણીઓને, શાન્તિ દે વિશ્વામથી;
 ઉપકાર કરવા અવતર્યો તું, રાખ બાકી નહિ હવે. ૨
 તડકો સહે તાદજ સહે પણ, મૌન તું મૂકે નહીં;
 તું પ્રાણવાયુ પ્રાણીઓને, આપતો દિવસે ભલો.
 વાયુથકી ફવફર હલે તબ, પાંદડાં શોભે ઘણાં;

૬૪

- ઉપકાર કરવા અવતર્યો તું, રાખ બાકી નહિ હવે. ૩
 જે તુમ્હ ધોરાં રક્ષતી, કાંટાથકી આ ધોરડી;
 એ ધોરડીથી તું ઘણો શુભ, લાખ ઠરજી શોભતો.
 આ ફેરડાંના ફેરની પાસે, રહ્યા કાંટા ઘણા;
 ઉપકાર કરવા અવતર્યો તું, રાખ બાકી નહિ હવે. ૪
 ખાટી ઘણી આ આંખલીયો, જીતતી તુજને નહીં;
 મહુડી ફળે નિર્લજ્જ થઇ, શોભા ધરે નહિ તવ સમી.
 ફળ બાંધુડાં કાળાં ઘણાં, મીઠાં નહીં તારા સમાં.
 ઉપકાર કરવા અવતર્યો તું, રાખ બાકી નહિ હવે, ૫
 આ લીમડાના ગાડની, સારી હવા કડવાં ફળો;
 વડ પીપ્પો ને કોઠ ખીલી, ખીજડો સીતાફળી;
 ઠણ્ણ સરગવો બમફળી, રાયણથકી ઉત્તમ તુંહિ;
 “બુદ્ધચન્ધિ” મંગલ તોરણો, તવ પાંદડાંનાં શોભતાં. ૬

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ જેઠ સુદિ ૧ વસો.

સરોવર.

હરિગીત.

- શોભા ઘણી સરવર ઘરે, શીતલ હવા સૈને દીએ;
 કમલોથકી શોભે ઘણું, જલદાન સૈને અર્પતું.
 બહુ તાપ તપીયા માનવોના, તાપને દૂરે કરે;
 શોભા સદા તું ધાર ઉત્તમ, સદ્શુણોથી જે મળી. ૧
 પંખી અને પશુઓ ઘણાં, તવ પાસ આવે હર્ષથી;
 તવ સંગથી આનન્દના, કલ્લોલ કાઠે ખ્હાર તે.
 યાચક થઈ રાજ વગેરે, પાસ તારી આવતા;
 પ્રોફેસરો ઋષિયો વગેરે, ગાન તારાં ગાવતા. ૨
 મલ ધોવતાં પશુઓ અને, નર નારીયો નિર્મલ થતાં;
 તોપણ ક્ષમા ને ધાર તું મલને અરે! નીચે ધરી.
 રશ્મિથકી ભાતુ ગ્રહીતુજ, પય ચઢાવે નલ વિષે;

૬૫

પાછું તને દે મેઘની, વૃષ્ટિચક્રી નીતિ ધરી. ૩
 શુભ પાળપર વૃક્ષો ધરી, લહેરો પવનની લે ઘણું;
 તવ કીર્તિ ગાતાં પ'ખીઓ, આકાશમાં ઉડી ઘણું,
 તવ ખાળખચ્યાં દેડકાં, મત્સ્યો વગેરે શોભતાં;
 વર્ષાઋતુ આકંઠવારિ, ધારીને છલકે ઘણું. ૪
 ખડુ દેડકાંના શબ્દથી, ખોલાવતું તું મેઘને;
 એ મેઘની મહાગર્જના, ઉત્તર દીઝે છે શબ્દનો.
 ખળખળ વહી જળના પ્રવાહો, આવતા તુજમાં ઘણા;
 તવ ઉપરે તરતી કરે, હોડી ઘણા જન ખેસીને. ૫
 દાનેશ્વરી બનીને ખરૂં તું, અર્પતું જલ સર્વને;
 ઉપકાર તારો માનીને, દુનિયા કરે શુભ ગાનને.
 તું શુષ્ક થાતાં ખાડ ખોદી, લોક પાણી પીવતાં;
 એ દાન દીધું પૂર્વ જોણે, તેજનિર્ધન થઈ દીઝે. ૬
 સૌને ગણી સરખા અહો ! તું, દાન અર્પે ભાવથી;
 જીવાડતું જગ જીવને, સ્વાર્પણ કરી સઘળું અહો !
 ઉપકાર પાઠજ શિખવી, કલ્લોલહર્ષે નાચતું;
 ખુદ્ધયજ્ઞિ સત્યાનંદને, દેખ્યાથકી પ્રકટાવતું. ૭

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૨

સંવત ૧૯૬૮ જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧.

વસો.

ધર્મમેઘસ્વાગતમ્.

હરિગીતઃ—

આકાશમાંહીં ચાલનારા, સર્વની આશા પ્રભો !
 આવો અમારે આંગણે, સન્માન દેશું ભાવથી.
 વિદ્યુત્તુની કરીને મશાલો, હૈતરો નીચા મહી;
 નોખત વગાડો ગર્જનાના, શબ્દની આકાશમાં. ૧

૧૬

કાળા થઇ નીચા ઘણા, ઉતરો કડાકા માનથી;
 દાતા થઇ નીચા નમી, વર્ષો હૃદયના ભાવથી.
 સન્માન કરશું સોગણું, પધરાવશું ઘરમાં ખરા;
 આશા અમારી પૂરવા, બાકી નહીં રાખો જરા. ૨
 મહેમાન મોંઘા મૂલના, સન્માન પહેલા દિવસે;
 પશ્ચાત્ તો પીશું અને, પાશું કરોડો લોકને.
 તારાથકી તનુ મેલને, ઘોશું અને બહુ ઢાળશું;
 જલદેવના નામે અને, બોલાવશું પ્રેમે સદા. ૩
 બહુધા કરી ઉપયોગને, નિજ પ્રાણુ પોપીશું અને;
 ત્હારે જરા ના લાવવું, મનમાં અમેએ જે કર્યું.
 પોપી અમારા પ્રાણુને, ઉચો ચઢી આકાશમાં;
 વાયુથકી જ્યાં ત્યાં ફરી તું, મ્હાલ દાની થઈ ખરે ! ૪
 ઉંચા ચઢે ઉપકારથી કે, જલ વિના ઉંચા ચઢે;
 એ વાત દિલમાં જાણીને, ઉત્તર અમારો આપશે,
 જલભારથી નીચા નમી, ઉપકાર કરવા વર્ષતા;
 હલકા અરે ! ઉંચા ચઢે પણ, ભારથી નીચા નમે. ૫
 વર્ષા પછી ઘોળો થતો એ, દીલ શુદ્ધિ સૂચવે;
 જે આત્મલોગી થઈ રહે તે, સ્વચ્છ થઈ ફરતા ફરે.
 આશ્ચર્ય ! કાળો થઈ અરે ! તું યાચકો સંતોષતો;
 ક્યાંથી અરે ! તું શિખીયો, એવું મને બતલાવને. ૬
 આબ્યા ફરીથી આવશે આ, આંગણું ધ્યાન ગણી;
 વિજ્ઞાપિ ને સન્માનની તો, વાટ જોશે ના હવે.
 કર્તવ્ય એ નિજતું ગણી, અવસર હવે નહિ ચૂકશે;
 બુદ્ધયજ્ઞિ મ્હોટો તું સદા, નિજ શક્તિથી જગ ગાજતો. ૭

ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ જ્યેષ્ઠ સુદિ ૨.

વસો.

૬૭

ગમનોત્સુક મન.

હરિગીત:—

ઉત્સુક મન મળવા થયું ને, પ્રેમ આકર્ષે ઘણું;
 ક્યારે મળું ક્યાં જઈ મળું, ખીચું કશું નહિ ચિત્તમાં.
 ગુરૂ નામને સંભારતાં, આગળ રહે મૂર્તિ ખડી;
 મન તલસતું અતિશય હવે, જ્યમ જલવિનાની માછલી. ૧
 [પયુષિયુ કરીને મન પચેયો, મેઘનું ધ્યાનજ ધરે;
 એ ધ્યાનમાંહીં ચન્દ્ર વણુ, ભાસે નહીં પ્રેમે કશું.
 ફીકું અરે ! દૃષ્ટાંત પણ તે, ચિત્તમાં ભાસે હવે;
 ગુરૂ પ્રેમના સાગરવિષે એ, ચિત્ત લીનજ થઈ રહ્યું. ૨
 અદ્વૈત થૈ એ પ્રેમમાં, આનન્દ રસમાં કીલીયે;
 હું વંદવા ગુરૂના ચરણને, હર્ષ વેગે ચાલીયો.
 શિરપર રહ્યો ભાનુ ઘણો, કિરણોવડે તાપજ કરે;
 બહુ વાય લૂના વાયરા, પ્રસ્વેદ બિન્દુ નીકળે. ૩
 લાગી ઘણી તૃષા અને, પાણી વિના ચાલે નહીં;
 જલદાન દીધું સાથીએ જે, પૂજ્ય છે આજન્મથી.
 થાકે ઘણું મિત્રો અને તે, કેટલા દૂરે રહ્યા;
 પૂછી ફરીથી ચાલતા, પગ થાકીયા પણ ધૈર્યથી. ૪
 એ હર્ષના આવેશથી, દુઃખજ પડયું જાણ્યું નહીં;
 આવ્યો ગુરૂની પાસમાં બહુ, થાક લાગ્યો ઉતર્યો.
 ગુરૂના ચરણમાં નાંખીયું, નિજ શિર્ષ હર્ષાશ્રુ વહી;
 આનન્દ અપરંપાર હું તું, ભેદ લાગ્યો ભર્મનો. ૫
 ગુરૂદર્શને આનન્દના, ઉભરા પ્રકટીયા દીલમાં;
 ખાકી કહ્યું ના કંઈ હવે એ, લાલ અન્તર જાગીયો.
 આ જન્મ તહારો થઈ રહ્યો, ખાકી રહ્યું ના કંઈ હવે;
 બુદ્ધચણ્ડિ ગુરૂના પ્રેમમાં, તન્મયબની શિષ્યજ રહ્યો. ૬

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૧

સંવત ૧૯૬૮ જેઠ સુદિ ૨ વસો.

૬૮

સુવર્ણપરીક્ષા.

હરિગીત.

- ધમ્મા પરીક્ષાની થઈ, કષથી કબ્બુ' બહુયુક્તિથી;
 પણ રંગ ત્હારો શુદ્ધ રૂપે, જોઈને મેં જાણીયો.
 છેદી અને જોયું તથાપિ, વર્ણ એકજ નીકળ્યો;
 તાબ્યું ઘણું અગ્નિવિષે પણ, રૂપ તેં નહિ ત્યાગિયું. ૧
 વન કાષ સોમણ બાળીને, તેમાં ધર્યું વચ્ચે અહો !
 ત્યાં પીંગળીને પાણીના રેલા, સમુ' બહુ થૈ ગચું.
 ઝો ! ભસ્મ તારી થૈ જશે, મૂળરૂપ રહેશે ના જરા;
 શંકા કરી જૂઠી પડી તેં, મૂળરૂપ ન ત્યાગિયું. ૨
 છેદી તને લાખો બનાવ્યા, ઘાટ સારા ચત્નથી;
 પણ મૂળ રૂપે ધ્રોવ્ય તું, શોભી રહ્યું સૌ દેખતાં.
 શુભ વર્ણ ત્હારો નહિ ટળ્યો, સુવર્ણ નામે શોભતું;
 દુઃખો પડયાં કોટી અને પણ, સ્નેહ તેં નહિ ત્યાગિયો. ૩
 કષ છેદ તેમજ તાપથી, તારી પરીક્ષા મેં કરી;
 પણ દુઃખ ના દિલમાં ધર્યું તેં પૂજ્ય તું તેથી બન્યું.
 ત્હારું લઈ દૃષ્ટાંત લોકો, અન્યને ઉપદેશતા;
 તું ધન્ય છે ! તું ધન્ય છે ! તવ સ્નેહ કોટી ધન્ય છે. ૪
 તું ઉપલની સંગે હતું, ત્યાંથી અરે ! દૂરે કરી;
 ઉપચાર કીધા શુદ્ધિના તે તેં, સહ્યા નિર્મલ થવા.
 હાથે ચઢ્યું તું શ્રેષ્ઠનાને, દેવના મુગટે ચઢ્યું;
 પ્રદ્યુમ્નિધ સાચા સન્તને, ઉપમા જનો તારી દીઝે. ૫

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ જૈઠ સુદિ ૪

વસો.

૬૯

મન.

હરિગીત.

- માનન્દના ઉભરા થકી, છલકાઇ જા તું બહુ અરે;
 બહુ બોલ બોલે ત્રીઠડાને, લોકને ખુશી કરે.
 સમજાવતું સિદ્ધાંતની, વાતો વિવેકે ંહાલથી;
 પશ્ચાત્ એ બદલી ગયું ને, અન્યરૂપે ભાસીયું. ૧
- આકાશ ગાડીમાં ચઢી, આકાશમાં ચાલ્યું ઘણું;
 આસ્માનની લેઇ હવા ને, મસ્ત બનીયું ચોળથી.
 દુનીઆ સકલ તરણા સમી, ગણીને અરે રે ! આલતું;
 પશ્ચાત્ એ બદલી ગયું ને, અન્યરૂપે ભાસીયું. ૨
- ભાષા ભણી વાદો કરે ને, બોલ બોલે બેરથી;
 યુક્તિ અને પ્રયુક્તિથી, નિજ પક્ષની સિદ્ધિ કરે.
 ચર્ચા કરી વાદી બની ને, ડોલતું મગરૂર યૈ;
 પશ્ચાત્ એ બદલી ગયું ને, અન્યરૂપે ભાસીયું. ૩
- નાના ધરી વેષો અને, શૃંગારથી હવે ઘણું;
 મારા સમું કોઈ નથી હું, એકલું છું શોભતું.
 શૃંગારવૃત્તિ રંગની, લીલા ધરી નાટક કર્યું;
 પશ્ચાત્ એ બદલી ગયું ને, અન્ય રૂપે ભાસીયું. ૪
- ગર્ભવતું આલમ બધી, ધરણી ધુભવે હાકથી;
 મહાકાલ સરખું ઝટ બનીને, પ્રલય કરતું વેગથી.
 શૂરું બનીને શૌર્યથી બહુ, શૂરસથી શોભતું;
 પશ્ચાત્ એ બદલી ગયું ને, અન્ય રૂપે ભાસીયું. ૫
- ઉપજાવતું સૈાને દયાથી, સર્વ અશ્રુ ઢાળતા;
 દુઃખોદધિમાં ડુબીયું, ભણ્યું હવે આરો નથી.
 પ્રારબ્ધના પંભથકી, દુઃખી બની દુઃખી કરે;
 પશ્ચાત્ એ બદલી ગયું ને, અન્ય રૂપે ભાસીયું. ૬
- વિચિત્ર વેષો વાણીના, આળાથકી હાસ્મજ કરે;

- દુનિયા હસાવે ને હસે, બહુ હાસ્ય રસથી વાધતું.
 અદ્ભુતતા ક્ષણમાં કરી, અદ્ભુત રસને પોષતું;
 પશ્ચાત્ એ બદલી ગયું ને, અન્ય રૂપે ભાસીયું. ૭
- સૈને ભયંકર લાગતું એ, કાળની મૂર્તિ બન્યું;
 ગભરાવતું ઝડીવરાવતું, ધ્રુબવતું સૌ લોકને.
 મૂર્તિ બની ભૈરવતણી, સંતાપ કુંકે કૂંકતું;
 પશ્ચાત્ એ બદલી ગયું ને, અન્ય રૂપે ભાસીયું. ૮
- ભવ કોઈ વચ્ચે ખેસીને, ન્યાયજ કરે દુનિયાતણા;
 ન્યાયાધીશોને પ્રેરતું એ, ન્યાય કરવા લોકને.
 એ ન્યાયના મહાતાનથી, તાની બન્યું માની બન્યું;
 પશ્ચાત્ એ બદલી ગયું ને, અન્યરૂપે ભાસીયું. ૯
- ક્ષણમાં હસે ક્ષણમાં રૂએ, ક્ષણમાં અરે ! શાન્તજ બને;
 લોભી બને કોધી બને, માયી બને માની બને.
 ક્ષણમાં ધરે શહે-શાહીને, સત્તાથકી કૂલે ઘણું;
 પશ્ચાત્ એ બદલી ગયું ને, અન્ય રૂપે ભાસીયું. ૧૦
- મેરૂસમી ધીરજ ધરી, ડાલે નહીં તલભાર એ;
 વિકલ્પના મહાવાયુથી, કંપાવતાં કંપે નહીં.
 પણ મોહ ઇન્દ્રે ચૂરિયું, નિજશસ્ત્રથી છેદિ ઘણું;
 પશ્ચાત્ એ બદલી ગયું ને, અન્ય રૂપે ભાસીયું. ૧૧
- શુભ પુષ્પથી કોમલ ઘણું, કાઠું ઘણું મેરૂથકી;
 ઘેલું ઘણું ડાણું ઘણું, વિચિત્ર વૃત્તિથી ભર્યું.
 મર્કટથકી ચંચલ ઘણું ને, ઠામ એકજ ના ઠરે;
 શુભ યોગીઓના યોગને, છ'છેડવા યત્નજ કરે. ૧૨
- લાખો મનુષ્યોની સભામાં, બોલતું ડાહ્યું થઈ;
 હિમ્મતથકી આગળ પડી, હિમ્મત સમર્પે અન્યને.
 વિઘ્ન કરતાં વેગમાં, કોટીગણું થાતું અરે !
 આતું બનીને મોટકું, ન્હાતું બને પલવારમાં. ૧૩
- બ્યાપાર લાખો જાતના, હુન્નર કરે કોટી ગણા;

૭૧

દેખે અને વાંચે ઘણું, અંચલ સદા જ્યાં ત્યાં જતું.
ના સ્થિર એકજ રૂપમાં, રૂહેતું નથી વશમાં કદા;
બુદ્ધચર્ચિષ્ઠ જ્ઞાની યોગીઓ, વશમાં કરે મનને સદા.

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત્ ૧૯૬૮ જૈઠ સુદિ ૩

અમૃતાઙ્કુરપોષણ.

હરિગોતઃ—

હું 'સિંચું' અમૃતરસ થકી, આશા લક્ષી દિલમાં ધરી;
આધાર જીવનનો ગણી, દેખું અમીદૃષ્ટિ ભરી.
ઉછેરવા ઉદ્યમ ઘણો, ક્ષણ ક્ષણવિષે કરતો રહું;
તન્મય બની સંયમ કરી, નિજ શક્તિથી પોષું બહુ. ૧
આઘો ફરી પાછો ફરી, આવું અને જોયા કરું;
શુભ આશનો અંકુર તું, તુજવણુ નહીં કંઈ દિલધરું.
મોટો થશે પ્રભુ તું થશે ને, સર્વ આશા પૂરશે;
આશ્રય ગ્રહે જે જે અહો ! તે, સર્વનાં હુઃખ ચૂરશે. ૨
તારી પ્રભુતામાં રહું, ઐશ્વર્ય મહાઈ શુદ્ધ છે;
તારા જીવન આનન્દમાં, પરમાર્થથી શુભબુદ્ધ છે
પરમાર્થમાટે વૃદ્ધિમાં, પરમાર્થનો લહાવો ખરો;
એ વત્સ ! સૌ અટ જાણીને, જગ જીવનને અટ ઉદરો. ૩
આ ચિત્ત વાણી કાયનો, સંભાર તવમાટે ધર્યો;
આધાર તું મુજ જીવનનો, પરમાર્થ સદ્ગુણથી ભર્યો.
તું હંસની દૃષ્ટિ ધરી, હંસોવિષે શોભે સદા;
એ હંસની લીલા ધરી, નભમાં વહેછે તું મુદા. ૪
આનન્દતું રસમય જીવન, તારાથકી પ્રતિક્ષણ વહે;
આનન્દ અપરંપાર તારી, શક્તિથી પ્રેમી લહે.
બ્રહ્માંડને આ પિંડનો, વિવેક કરતો તું ખરો;
બુદ્ધચર્ચિષ્ઠ આગમ તરવને, જાણી હૃદયમાં મેં ધર્યો. ૫

ૐ જ્ઞાન્તિઃ

સંવત્ ૧૯૬૮ જૈઠ વદિ ૦) અમદાવાદ.

“ સરદાર શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈના મૃત્યુ વચ્ચે બનાવેલા દોહરા ”

- નેન કેમને ધાંલલો, લાલભાઈ સરદાર;
નેનધર્મ દીપાવીએ, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૧
- રાજ કાર્યમાં દક્ષતા, વિનય વિવેક વિચાર;
ગંગા કૂખે જનમીયો, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૨
- કેન્દ્ર-કેન્દ્રનો અગ્રણી, કેળવણી દાતાર;
દલપતભાઈ દીકરો, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૩
- પરનારી ભ્રાતા સુણ્યો, અક્ષલનો ભંડાર;
દેવગુરૂ ભક્તિ ધણી, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૪
- સિદ્ધાચલને આબુલ, તારંગા મિરનાર;
તીર્થેશુ રક્ષણ કર્તુ, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૫
- ધણી પ્રતિષ્ઠા લોકમાં, મેળવીયે બહુ ખ્યાર;
ભારત દેશ દીપાવીયો, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૬
- ગવર્મેન્ટમાં માન બહુ, અનેક જન આધાર;
શુભકાર્યો કીધાં ધણાં, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૭
- આણંદલ કલ્યાણની, પેદીનો આધાર;
તીર્થોની સેવા કરી, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૮
- કેળવણીના કુંડની, કરી બ્યવસ્થાસાર;
સામાયક નિત્યે કર્યું, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૯
- સાધુ ગુરૂની ભક્તિમાં, દૃઢ સારા આચાર;
ઓશવંશ દીપાવીઓ, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૧૦
- જનની ઉપર ભક્તિ બહુ, માતા નામે સાર;
કન્યાશાળા સ્થાપના, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૧૧
- અમદાવાદ દીપાવીયું, સર્વવાત હુશિયાર;
કૂળવદ સારી સાચવી, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૧૨
- ગુરૂબ્યાજ્ઞનો સાંભળ્યાં, યથાશક્તિ અનુસાર;
આવક શુભરાગી બન્યો, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૧૩

૭૩

સમેતશિખરના ફેસમાં, માત્ર આશિસાર;	
ગયા શિખરજી દુઃખ ત્યાં, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	૧૪
અમર થયો કીર્તિચક્રી, નિજકુળનો આધાર;	
સલાહ દેતો સર્વને, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	૧૫
રવિસાગર ગુરૂપર ઘણો, જેના મનમાં પ્યાર;	
જૈનધર્મ રક્ષા કરી, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	૧૬
જૈનકોમળી ઉન્નતિ, કરવા મનમાં પ્યાર;	
સુધારા ઘટતા કર્યા, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	૧૭
તન મન સત્તા લક્ષ્મીનો, આપ્યો લોગ અપાર;	
પરમારથના કારણે, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	૧૮
ઓગણુ પચ્ચાશ વર્ષતું, આયુ લોગવનાર;	
બેલો શાથી આલીયો, શોક કરે નરનાર.	૧૯
બેલું મોડું સર્વને, મરવું એ નિરધાર;	
શુભ કાર્યો જેણે કર્યાં, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	૨૦
ઓગણીશ અડસઠ જેઠની, વહ પંચમી પુધવાર;	
દેહ તણ પરભવ ગયો, કર્મો એહ ધનાર.	૨૧
અવશ્ય ભાવીભાવજે, જગમાં તે થાનાર;	
શોક કરે કંઈ નહિ વળે, ધર્મ કરે સુખસાર.	૨૨
ક્ષણિક તનધન જાણીને, ધર્મકરો નરનાર;	
વૈરાગે મન વાળીને, ચેતો ચે હુશિયાર.	૨૩
ગુણરાગી ગુણદષ્ટિથી, ગુણો ગ્રહે નરનાર;	
ગુણ દેખે ગુણને કથે, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	૨૪
પરિચયથી ગુણ દેખીયા, શાન્તિ પામોસાર;	
પુદ્ધિસાગર ધર્મતું, શરણુ સદા સુખકાર.	૨૫

સં. ૧૯૬૮ જેઠ વદિ. ૫

મુ. અમદાવાદ.

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩

૭૪

પ્રિય વત્સો ! શાન્ત બનો.

હરિગીત.

- નાદાન મ્હારાં છાકરાં ! શાને લડો વ્હાલાં તમે;
સૌ અંગીનાં અંગો તમે છો, વ્યર્થ કલેશજ ના ગમે.
હાંસીકરે સર્વે અને, ધિક્કારતા સર્વે જનો;
આકાશ શિરપર તૂટતાં, રાખો નહીં સંપે મધ્યા. ૧
- મેાંધાં અમૂલાં ખાલકો, મતલેદથી ફરે રહો;
મતલેદથી ખેદજ ધરીને, દ્રેષ ઈર્ષા ના વહો.
આવ્યાં અમારે આંગણે, પાછાં ફરો ના કલેશથી;
સૌ સંપીને ચાલો અને, શાન્તિ ધરો શુભવેષથી. ૨
- શુભ વેષ ખેરી ભજવવો, એ ભાવ મનમાં લાવશો;
અમૃતભરી દૃષ્ટિથી, ઢેખી જનો હર્ષાવશો.
નિર્દોષ શાન્તિ પામવા, રમતા રહો નિજ સ્થાનમાં;
બહુ ખેલવું નિર્મલ મને ને, નિત્ય રહેવું ભાનમાં. ૩
- અમૃતભરી વાણી વહી, સંતુષ્ટ કરશો સર્વને;
સત્તાતણા શિખરે ચઢો, પશુ લાવશો નહિ ગર્વને.
વાચાળ મારાં ખાલુકાં, ખોલો વિચારી ખોલશો;
સુવિવેકનીજ તુલાવિષે, સૌ બાણીને તે તોલશો. ૪
- કાઢી હૃદયના આમળા, હસ્તો મિલાવી ખેલશો;
આનન્દમાં અદ્વય બનીને, લેહ ભ્રમણા ઠેલશો.
પ્રાણો પરસ્પર પાથરી, જીવો અને જીવાડશો;
વ્હાનાં અમારાં પ્રેમીડાં ! એ ધર્મ શિક્ષા પાળશો. ૫
- ઝાલી ચઢો હસ્તો પરસ્પર, સુક્રિતના મહેલે તમે;
શુભ પન્થમાં વહેતાં ખરેખર, સ્વાય આપીશું અમે.
મન મેળ મેળાપી બની, આનન્દ રસ પીશું સદા;
બુદ્ધયજ્ઞિ અન્તર્માં ધરો, શિક્ષા સમર્પી જેમુદા. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ અધિક અશાઃ સુદિ ૨

અમદાવાદ.

૭૫

સ્વાધિકાર કર્તવ્ય.

હરિગીત.

- આલે કર્યા વધુ જે નહિ ને, સ્વાધિકારે કૃત્ય છે;
તે કાર્યની પ્રવૃત્તિમાં ઠહેવું, સદા એ સત્ય છે.
- નિજ કાર્યની પ્રવૃત્તિમાં, રાચી રહી આગળ ચલો;
નિવૃત્તિમાં પ્રવૃત્તિ છે ઝટ, એલ મનનો આમળો. ૧
- નિષ્ક્રિય બનવા આહ તો, પ્રવૃત્તિના પન્થે પડો;
પ્રવૃત્તિને ત્યાગ્યાથકી, અધિકાર વધુ અન્તે રડો.
- મારી ઘણાં ફાંફાં પછી, અધિકાર વધુ પાછા ફરો;
માટે પ્રવૃત્તિ આહરી, નિવૃત્તિની આશા ધરો. ૨
- કાંટાથકી કાંટો હરો, પ્રવૃત્તિનું જીવન ધરી;
નિવૃત્તિ લક્ષ્યજ બિન્દુ એ, અન્ત થકી પગલાં ભરી.
- આગળ વહો સુજ બાંધવો, આગળ વહો આગળ વહો;
પ્રવૃત્તિના એ પન્થીઓ ! કાર્યો કરી સુખડાં લહો. ૩
- નવરા જરા એસો નહીં, કરતા રહો કાર્યો સદા;
નિજકાર્યના યોગી બની, જીવન વહો સઘળું સુદા.
- નિવૃત્તિના પન્થે પ્રવૃત્તિ, આહરો ઝટ આહરો;
આલસ્ય નિન્દા ત્યાગીને, શુભ કાર્યની કિંમત કરો. ૪
- ખોલો હૃદયનાં બારણાં ને, ભૂમિની શુદ્ધિ કરો;
વાવો મઝાનાં ખીજ તેમાં, ઉગશે નિશ્ચય ધરો.
- નિષ્કામ કરણી કીજીએ, મન રીઝીયે ના ખીજીએ;
ખુદ્ધયખિધ શુભ પ્રવૃત્તિમાં, નિવૃત્તિ લક્ષ્યજ લીજીએ. ૫

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ અધિક અપાડ સુદિ ૬

અમદાવાદ.

૭૬

સત્યગ્રહણ.

કવ્વાલિ.

જગત્ના શુભ પડદામાં, રહું જે સત્ય તે લેવું;	૧
અમારો સત્ય છે ધર્મજ, ભલે માનો ન વા માનો.	
અમેને સત્ય જે લાગે, જગત્માંથી લઇશું તે;	૨
મનુષ્યોને જણાવીશું, નથી ડરવું ડરાવ્યાથી.	
કર્ણાના વિચારોથી, જગત્નાં પાપ ધોઇશું;	૩
જગત્ સેવા ભલી કરવા, ભલા સેવક અમે બનશું.	
જગત્ને માતૃવત્ લેખી, જગત્ને પિતૃવત્ લેખી;	૪
જગત્ને મિત્રવત્ લેખી, ભલું વર્તન ચલાવીશું.	
જગત્ આદર્શવત્ લેખી, જગત્ને ચિત્રવત્ લેખી;	૫
જગત્ને આત્મવત્ લેખી, પગથીએ ધર્મના ચઢશું.	
જગત્ શિક્ષક સમુભાની, ભલી શિક્ષા ગ્રહ્યા કરશું;	૬
જગત્ નાટક નિહાળીને, વિવેકે સાર જેચીશું.	
જગત્માં પાણીને દુગ્ધજ, રહ્યાં બન્ને અરે ! લોગાં;	૭
બનીને હંસ બન્નેને, કરીશું ભિન્ન નિશ્ચય એ.	
જગત્માં મેઘ બનવાને, જગત્માં ચંદ્ર બનવાને;	૮
જગત્માં સૂર્ય બનવાને, પ્રવૃત્તિ ધર્મની ધરશું.	
જગત્નો આગ છે સુંદર, મનોહર પુષ્પ મોંઘેરાં;	૯
દુખવવાં નહિ દયા લાવી, ફરે રહી સુધવાં જેવાં.	
પુવારા જ્ઞાનના ઉડે, શીતલતા આપતો વાયુ;	૧૦
અમારો આગ કુદરતનો, રહી જ્યાં ખૂબ ખૂબીયો.	
રસીલા જ્ઞાન યોગીઓ, ભ્રમરવત્ જ્ઞાન રસ પીતા;	૧૧
બુદ્ધચર્મિષ પૂર્ણ રસ પીને, સદા આનન્દમાં રહીશું.	

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત્ ૧૯૬૮ અધિક અષાઠ સુદિ ૧૦.

અમદાવાદ.

અમદાવાદના નગરશેઠ ચિમનભાઈ લાલભાઈજીં.

દેહોત્સર્ગ કાવ્ય.

સુકોમલ પુષ્પ ખરી પડ્યું બહુ પ્યાડું.
 થયું ઘણું એ નઠાડું.— સુકોમલ૦ ૧
 તાપે તપીયું કરમાયું બહુ, ફળને શોભવનાડું;
 પ્રખર વાયુની ઝાપટ લાગી, થયું પ્રાણુથી પ્યાડું, સુકોમલ૦ ૨
 જલરસની બહુ સાદ્ય મળી નહિ, જલજલ કરતું વાલ્યું;
 મનનું ધાર્યું મનમાં રહ્યું સૌ, ફૂલી ફળી નહિ ફાલ્યું. સુકોમલ૦ ૩
 આગની શોભા બહુ કરનાડું, સૈને લાગે સાડું;
 સકલ પુષ્પમાંહિ એ પ્યાડું, સુગંધી ફેલવનાડું. સુકોમલ૦ ૪
 દૈવ ! તને એ ! લાજ ન આવી, ખીલતાં સંહાર્યું,
 સકલ બન્યું આભાવિ હતું તે, ઘઇ ગયું અણુધાર્યું. સુકોમલ૦ ૫
 આશ ધરીતી ફળની તારી, સૈએ એજ વિચાર્યું;
 ભાગ્ય વિના આશ ના ફળતી, થયું કુદરતનું ધાર્યું. સુકોમલ૦ ૬
 અમન પુષ્પ ! સુગંધે તહારી, ભ્રમરોએ સંભાર્યું;
 શાન્તિ તને હો ! નિર્મલ બુદ્ધિ, સંઘે એ ઉપાર્યું. સુકોમલ૦ ૭

ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત્ ૧૯૬૮ આવણ સુદિ ૧૩

અમદાવાદ.

હંસ પક્ષીને સંબોધન.

કવ્યપ્રલિ.

સુકોમલ પાંખ ફફડાવી, ઉડ્યો આકાશમાં ફરતો;
 અલૌકિક સૃષ્ટિની લીલા, નિરખતો ચાલતો આગળ. ૧
 સુકોમલ દેહની લીલા, બહિર્ અન્તરથકી પ્રવેતજ;
 નિરીક્ષ્યો એક યોગીએ, મઠીની પાસ બેલાવ્યો. ૨

અકલ એ યોગલીલાએ, ઘણાએ પૂર્વ સંસ્કારે;	
હૃદયમાં પ્રેમ જગતાં, રૂચિથી હસ્તમાં લીધા.	૩
હૃદયની શુદ્ધતા દેખી, પ્રકટીયા પ્રેમના ઉભરા,	
નિબંકે સ્થાપીયો હેતે, રમાડયો પુત્રવત્ પ્યારો.	૪
પરસ્પર ચિત્તનું ઐક્યજ, હૃદય અર્ચું અનન્યે હો !	
થયું આનન્દનું અદ્વૈત, રહ્યું ના હું રહ્યું ના તું.	૫
મધુરાં ગાયનો ગાતો, નિરીક્ષી યોગીનું આનન;	
હૃદયની સાથ ચાંપીને, હૃદય માફ કથાયું એ.	૬
વિકટ એ યોગીનો યોગજ, હૃદય એ યોગીનું ઉંડું;	
ગમ્યું નહિ પક્ષીને ત્યાં તો, રૂચિ થઈ ખૂબ ફરવાની.	૭
હૃદયનું તત્ત્વ જાણ્યું ઝટ, હૃદયના શુદ્ધ યોગીએ;	
ખુલાસો દીલનો કીધો, અરે ! શું ઉડવા માગે !	૮
હજી તું બાળ પક્ષી છે, હૃદય આશય નહીં જાણે;	
ભવિષ્યજ ઉજળું તારું, ધરી વિશ્વાસ રહેવાથી.	૯
હૃદય છે પક્ષીનું હમણાં, પછીથી સંગતે રહેતાં;	
થશે દિલ યોગીનું ત્હારું, જશે શંકા અનુભવ એ.	૧૦
અધિકારે પડે શંકા, અધિકારે ટળે શંકા;	
હૃદયનું ક્ષેત્ર વિસ્તરતાં, પછીથી સર્વ સમજશે.	૧૧
ઘણો સહવાસ કરવાથી, હળી જશે ખરી પ્રીતે;	
પછીથી હંસ તું પ્યારા, રતિ નિજઆત્મમાં પામીશ.	૧૨
રતિનો લાલ અન્તરમાં, સહજ આનન્દના ભોગે;	
ખનીને નેમિવત્ નિશ્ચય, ઉગતાં પાપને છેદજ.	૧૩
કશ્યું એ યોગીએ પ્રેમે, સુકોમલ હસ્તપાળી;	
હૃદયમાં ઉતર્યો પ્રેમજ, થયો આનન્દ મસ્તાની.	૧૪
હળી તે ગ્યું મળીગ્યું એ, ખન્યું તે દિલનું પખી;	
ખુદ્ધચિદ્ધિ હંસપક્ષીની, કથાએ જાણુ અન્તમાં.	૧૫

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ આવશ્યુ વદિ ૫.

અમદાવાદ.

૭૬

સ્મરણ.**હરિગીત.**

- એ ચિત્ત ત્હારૂં કયાં ગયું, એ દિન ત્હારા કયાં ગયા;
 અધ્યાત્મરસની ભાવના, કલ્લોલ કયાં છુપી ગયા ?
 એ ઉઠતી નાભિથકી આનન્દ ધ્વનિયો કયાં ગઈ;
 નિશ્ચય થતો ના ચિત્તાથી, વ્યવસાયવાળા ચિત્તનો. ૧
- અર્થા ભલી એ તત્ત્વની, ઉપરામ ખામી શાથકી;
 એ ભક્તિનાં મીઠાં ઝરણુ, ંહેતાં હતાં તે કયાં ગયાં ?
 ભાનું કદિ પશ્ચિમમાં ઉગે, તથાપિ નહિ ટળે;
 સંકલ્પ એવો જે કર્યો, તેનું અરે ! એ શું થયું ? ૨
- સંસાર માયા જાળના, કીડા બનાયું વા નહીં;
 જે પૂન્ય ખૂદ્ધિ હોય તો, પડઘા પડે નાં શાથકી.
 વ્યવસાયમાં શુ'થાઇયો, તેથી અરે ભૂલી ગયો;
 એ ઉત્તરો દેવાય નહિ, જ્યાં પ્રેમ ત્યાં એ શું બને. ૩
- જ્યાં ડગમગે શ્રદ્ધા અને, સંબંધ ઉપરથી થતો;
 વિવેકની ખામી ઘણી ત્યાં, ભૂલ ખામી કેટલી.
 જે જે થતું જે જે થશે, જે જે અરે ! તે લોગવે;
 પરમાર્થના ઠાવાથકી, ઉપયોગ આંચો એ ખરો. ૪
- મત ઝિંદગી યાદિ કરી, વિવેકથી તું ચાલજે;
 જીવન મુધારી આત્મનું, પરમાર્થમાં તું લાગજે.
 તનમન અને ધનવાણીનો, ઉપયોગ સારામાં કરો;
 જીવનચલિ રૂચે તો હવે, પરમાર્થ જીવન ગાળજે. ૫

ૐ સ્મૃત્તિ: ૩

અમદાવાદ, શ્રાવણ વદિ

તત્ત્વમસિ.**હરિગીત:—**

- જે તું અરે ! તે હું અરે ! જે હું અરે ! તે તું અરે !
 અદ્વૈત જેનું થઇ રહ્યું ત્યાં, લેહ શાનો માનવો.
 જ્યાં તું નહીં ત્યાં હું નહીં, જ્યાં હું રહ્યો ત્યાં તું રહ્યો;

- ન્યાં ઐક્યરસનું ધ્યાન ત્યાં શી, ભેદની છે કલ્પના. ૧
 જનરાજ છે આ ભકત ત્હારો, ઐક્ય એ તુજથી કરે;
 એ ઐક્યની જે ભાવના તે, ધ્યાનમાં ઐક્યજ ધરે,
 અમૃતભરી દૃષ્ટિથી ન્યાં, દૃષ્ય ને દૃષ્ટાતણું;
 ઐક્યજ અને ત્યાં આત્મનો, આનન્દરસ ભમે ઘણો. ૨
 આનન્દરસ ખહુ ઉછળે, સાગર અભિનવ દિવ્ય જે;
 એ દિવ્ય સાગરમાં રહી, ગંભીરતા શોભે ખરી.
 પાછી પટે વાણી અરે ! નેતિ કહી યાકી ઘણું;
 બુદ્ધચિંધ અન્તર્ રૂપમાં, ઉંઠા ઉતરવું ઐક્યથી. ૩

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સં. ૧૯૫૭ પોષ સુદિ ૨.

પ્રમુનું શરણ.

કૃત્વાલિ.

- ફકીરી આ અવસ્થામાં, શરણ ત્હારું પ્રભો ! મુજને;
 ત્વદર્થે સર્વ ત્યાગ્યું મેં, હજી પણ ત્યાગવાનું શું ? ૧
 થયો નહિ ત્યાગ જો પૂરો, પ્રભો ખતલાવ તે પૂરો;
 શરણ આંચો મુધારીને, કરો ઉદ્ધાર સેવકનો. ૨
 અકલ મહિમા પ્રભો ત્હારો, કળાતું રૂપ નહિ ત્હારું;
 ગમે તેવો ગણી ત્હારો, પ્રભુ તું તાર સેવકને. ૩
 સકલ ભણે સકલ દેખે, પ્રભો ! તુજને ઘણું શું કહું;
 પ્રભુતા રાખજે ત્હારી, ગણીને બાળ આ ત્હારો. ૪
 ઘણું અકળાય મન મ્હારું, પ્રભો ! તુજ વિષુ નથી ગમતું;
 ઠઈને કેવલદૃષ્ટિ, બિરૂદ તું રાખ પોતાનું. ૫
 હૃદયના ભાવના પુષ્પે, પ્રભો પૂજ્યું ત્હને પ્રેમે;
 અનુભવ જ્ઞાન દીપકથી, કરું તુજ આરતી ન્યાં ત્યાં ૬
 પ્રભો ! તુજથી અને ઐક્યજ, સદાની પ્રાર્થના એછે;
 બુદ્ધચિંધ ભક્તિના પથે, હૃદયથી દેખીશું તુજમે. ૭

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૭ પોષ સુદિ ૧૨ ગુરવાર.

૯૧

મસ્તજ્ઞાનીઓ.

કબ્વાહી.

જીવે છે મસ્ત જ્ઞાનીઓ, હૃદયના ઉચ્ચ આશયથી;
 કરે પ્રારબ્ધથી જ્યાં ત્યાં, સહજ આનન્દના રસિયા. ૧
 વહે છે મસ્તિથી શબ્દો, ધરી આનન્દ અંગેમાં,
 નથી એ અંગથી પ્રકટયો, સહજ આનન્દ લોકતાઓ. ૨
 પ્રવેશે વેખરી જ્યાં નહિ, અહો ! ત્યાં સન્તની દષ્ટિ,
 જગત્ જ્યાં ખાલતું નહિ ત્યાં, ખરેખર સન્ત ખાલે છે. ૩
 પરિમિતનું થતું માપજ, પરિમિતથી ઘણું દૂરજ;
 થઈ વ્યાપક ગ્રહે છે તે, જીવે જ્યાં ત્યાં સ્વયં જેખે. ૪
 સમાતું સર્વ જે માંહી, અરે ! તે તત્ત્વ છે પાસે;
 કરી દર્શન ખુશી થાતા, કહે કોને કથાતું ના. ૫
 કરે પ્રારબ્ધથી કૃત્યો, શમાવે સર્વ સંકલ્પો;
 બહિર્થી દેખતી દુનિયા, હૃદય જેખે અરે ! કયાંથી. ૬
 હૃદય સાગર બનાવીને, બહુ તેમાં ભરે સન્તો;
 ઉપર જેખે વળે નહિ કંઈ, હૃદય જેખે મળે રત્નો. ૭
 બહિર્થી દેખતાં તેઓ, પ્રથમતો મૂર્ખ લાગે છે;
 હૃદયની પાસ જાવાથી, ઘણું આશ્ચર્ય થાવે છે. ૮
 ખરે એ મસ્તજ્ઞાનીઓ, નિવૃત્તિ માર્ગમાં કરતા;
 વિનય સેવા ખરી ભક્તિ, વિના નહિ દીલ આપે તે. ૯
 અહો ! એ મસ્ત યોગીના, ઘણા ગંભીર છે શબ્દો;
 ખુદ્ધચન્દ્રિ મસ્તયોગીનું, હૃદયબદ્ધે ગ્રહે સાનું. ૧૦

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩

સંવત્ ૧૯૬૭ પોષ વદિ. ૧ સ્વિવાર

સત્યની અપેક્ષાઓ.

કૃત્વાલિ.

- ધણા છે માર્ગ સાચાના, ઘણી છે સત્ય વ્યાખ્યાઓ;
સકલ નયથી ગ્રહી સાચું, પ્રભુનો માર્ગ જોઈ લે. ૧
- નિસરણીનાં પગથીયાંઓ, ઘણાં છે જોઈલે જ્ઞાને;
બધાં ભોગાં કરે ત્યારે, બને છે સત્ય નિઃસરણી. ૨
- વિચારો સર્વના સરખા, કદિ નહિ થાય સરખા તે;
અપેક્ષા કૈથકી સાચા, વિચારી સત્યને લેવું. ૩
- અપેક્ષા દૃષ્ટિ ત્યાગીને, યદિ અવલોકશે શાસ્ત્રો;
નહીં નિરખાય સાચું તે, અપેક્ષા ત્યાં રહે સાચું. ૪
- કરોડો બાબુથી દેખે, ગ્રહારો સત્ય વસ્તુનું;
વિલોક્યું એકદૃષ્ટિથી, રહ્યું બાકી ઘણું સાચું. ૫
- વચનના માર્ગસમ ભણો, નયોના માર્ગ અન્તરૂમાં;
નયોના જ્ઞાનવણુ સાચું, પરિપૂર્ણ ગ્રહાતું ના. ૬
- પ્રભુ મહાવીર ઉપદેશે, થતું એ સત્યનું જ્ઞાનજ;
નથી એકેકદૃષ્ટિમાં, પરિપૂર્ણ અરે ! સત્યજ. ૭
- સકલનયદૃષ્ટિથી સત્યજ, પ્રભુ મહાવીર વાણીમાં;
બુદ્ધચિંધિ સત્ય ભણીને, જણાવો સત્ય નયલેહે. ૮

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત્ ૧૯૬૭ પોષ વદિ ૩ મંગળવાર.

સત્ય કર્તવ્ય—

કૃત્વાલિ.

- ભલે માનો નવા માનો, અમારે તે ન જોવાતું;
અમારે સત્યના માર્ગે, સહી દુઃખો વિચરવાતું. ૧
- મુજે તે સત્ય માનીને, અમારે કાર્ય કરવાતું;
શૂદ્ધા ના કોઈની કિંચિત્, નથી જ હાજ કરવાતું, ૨

પ્રપંચી મોરલી નાદે, અમારે ડોલવાનું ના;	
ફૂંચે તો આવશે પાસે, પરાણે ના મનાવાનું.	૩
ફકીરી રંગ જુદો છે, ફકીરી તાર જુદો છે;	
ફકીરી બોલ જુદો છે, ફકીરી પન્થ જુદો છે.	૪
ફકીરી મસ્તી છે જુદી, ફકીરી આંખ છે જુદી	
ફકીરી પ્રેમ છે જુદો, પ્રભુની જ્યોત પ્રકટાવે.	૫
ફકીરી એ ધરી છે મેં, નથી પરવા ત્હમારી કંઈ;	
જગત્ના જૂઠું વ્યવહારે, ફસાતા ના ફકીરો એ.	૬
નથી આ જન્મ રીઝવવા, કરી ખોટી પ્રશંસાઓ;	
જઈશું સત્યના માર્ગે, કરીને શોધ સાચાની.	૭
સ્પૃહાવશ્ય સત્ય ફહેવાનું, ફૂંચે તે માનશે નક્કી;	
નથી પરતંત્રતા બેડી, નથી ભીતિ વદે વાણી.	૮
અરે ! જે ધારના ખીલા, કરે એસે તિહાં હાજી;	
અરે ! એ ગોળીના ચપડા, ફરી જાતા વચન મનથી.	૯
રહે રાજી અરે ! તેઓ. હૃદયની માન્યતા છોડી;	
નથી વહવુ ભલે તેઓ, ફૂંચે તેણું કરે તો શું ?	૧૦
પ્રભુ મહાવીરના બોધે, નયોની સૌ અપેક્ષાએ;	
પુદ્ગલિય સત્યના માર્ગે, અમારી દષ્ટિ લાગી છે.	૧૧

ॐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૭ પોષ વદિ ૧૪. રવિવાર.

ચિત્તસાગર.

હરિગીત:—

આ દીલને જે ભેટતા તે, દીલ તેનું ચે રહે;	
એ દીલના દરિયાવિષે, ઉંડા ઉતરતા પ્રેમીયો.	
એ દીલ દરિયાના તળે, મોંઘાં ઘણા રતનો રહ્યાં;	
ઉપરથી તે દેખતાં, દેખાય ના અન્તરૂ રહ્યાં.	૧
સ્વાર્થણુ તણીને ડૂબકી, મારી તળે જે પહોંચતા;	

તે મરજીવા ઐ પામતા, રત્નોત્તમી વિભૂતયો.
 એ દીલ દરિયાનાવિષે, પોઠી રહ્યા ^૧વિષ્ણુપ્રભુ;
 લક્ષ્મી કરેછે સેવના, વિષ્ણુપ્રભુની ભક્તિયકી. ૨
 આવો પધારો ! ફીલના, દરિયાવિષે સૌ માનવો;
 જેવી તમારી દૃષ્ટિ તેવું; પામશે આવ્યાયકી.
 એ દીલ દરિયામાં રહું છે, ઝેરને અમૃત ધણું;
 જે દેવ ઘઘને આવશે તે, સ્વાદ અમૃત ચાખશે. ૩
 બે દોષ દૃષ્ટિ ધારશે તો, ઝેર ભાગ્યે આવશે;
 બે પૂજ્ય ભુદ્ધિ ધારશે તો, ભાગ્યવેળા જાગશે,
 એ દીલ દરિયા ઊભથી, આનન્દમય પોતે બનો;
 મર્યાદ મૂકે નહિ કદિયે, દીલ દરિયો મોટકો. ૪
 પેઠા વિના એ દિલમાં, સારાંશ તેનો ના સહોં;
 એ દીલ દરિયાના પૂંજરી, આછથી થાતા નહીં.
 નિજ દીલથી ખૂડયા વિના, ઉતરાય ના એમાં કદિ;
 પરમાર્થ તેનો જાણતા તે, પ્રેમભક્તિવિચક્ષણ. ૫
 એ દીલ દરિયો સેવીને, ગંભીરતા બે ના લહી;
 તો દીલ દરિયો સેવીયો, એ વાત હું માનું નહીં.
 એ દીલ દરિયા સંગતે, શીતલ થતા ના બે તમે;
 તો દીલ દરિયો સેવીયો એ, વાત સ્નાથી નહિ કદિ. ૬
 એ દીલ દરિયો સેવવા, આવો ! અમારા બન્ધુઓ !
 શુભ દીલમાં જે જે રહ્યાં તે, રત્ન લેશે પ્રેમથી.
 શુભ પ્રાર્થના એ પૂરશે, નિષ્કામ સેવા વિનતિ;
 ખુદ્ધચખ્ખિ દિલ દરિયા વિષે, આનન્દના કલ્લોલ છે. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૭ માઘ સુદિ ૬ રવિવાર.

અગાસી.

૮૫

મિત્ર.

કવ્વાલિ.

- નિહાળ્યાથી હૃદય દ્રવતું, થતું પુલ્લું હૃદય સહેજે;
વિપત્તિમાં સદા સાથે, ખરા મિત્રે હૃદય મેળે. ૧
- હસે છે આંખથી આંખો, વિના બોલે થતી વાતો;
થયું અર્પણુ લખન પ્યારું, નથી બદલાતણી ઇચ્છા. ૨
- મળ્યું રાજ્યજ લલે બાશો, જશે ના મિત્ર મિત્રાઓ;
નથી હું કે નથી તું એ, ખરી એ મિત્રની બોડી. ૩
- હૃદયનાં પ્રેમ અરણ્યાર્થી, બનેલી સત્ય છે મૈત્રી;
વિપત્તિની કસોટીમાં, ટકે સુવર્ણની પેટે. ૪
- દ્રવે સ્નેહે હૃદય બી'લ, રહ્યું ત્યાં તખ્ત મૈત્રીતું;
અભિન્નજ દીલ બેનાં જ્યાં, ખરું એ મિત્રતું બેડું. ૫
- મળે છે જીવની સાથે, સમર્પણુ સર્વ કરવાનું;
છુપાવ્યો પ્રેમ નહિ છુપે, વિના બોલે કરાતું સૌ. ૬
- પ્રતિજ્ઞા શબ્દની નહિ જ્યાં, પ્રતિજ્ઞા કાર્ય કરવામાં;
સદા નિષ્કામ ભાવે જ્યાં, પરસ્પર સર્વ કરવાનું. ૭
- ખરી એ મિત્રતા દેવી, બનેછે જ્ઞાનને સ્નેહે;
બંધે તેવા પ્રસંગોમાં, ખરો આનન્દ દેનારી. ૮
- થતી બે મિત્રની ઇચ્છા, ધરો શુભ મિત્રના સઘળા;
બનો મિત્ર સ્વયં પૂર્વે, પછીથી મિત્ર મળવાના. ૯
- બનાવો મિત્ર પોતાને, ખરી એ મિત્રની કુચી;
હાશો ના ફસાશો ના, ઘણા વિશ્વાસઘાતીયો. ૧૦
- સમાવે સર્વ હૈયામાં; પ્રકટ કરતો શુભો જ્યાં ત્યાં;
બને છાયા હૃદય તનની, ખરો એ મિત્ર પોતાનો. ૧૧
- બન્યું એકયજ સદા રહેતું, શુભોથી ઉચ્ચ થાવાનું;
પુદ્ગલખિ મિત્ર અન્તરનો, મળે તો સૌ મળ્યું બાહ્યું. ૧૨

ૐ શાન્તિ. ૩

સંવત ૧૯૬૭ માઘ વદિ ૩ ગુરવાર.

મુંબાઇ.

૮૬

મળ્યા એ માનવું સાચું.

કુર્વાલિ.

- નથી અન્તર્ મળ્યાથી ક'ંઈ, સદા સર્વત્ર જ્યાં ઐક્યજ,
થયું તન્મય મળ્યાથી સહુ, મળ્યા એ માનવું સાચું. ૧
- શતી આનન્દની અંખી, સદા જ્યાં શુદ્ધતા છાજે;
સમાયા ભેદ સઘળા જ્યાં, મળ્યા એ માનવું સાચું. ૨
- ઉછળતાં દીલથી દીલજ, સમાતાં ચિત્તમાં ચિત્તજ;
સમાતો પ્રેમમાં પ્રેમજ, મળ્યા એ માનવું સાચું. ૩
- પરસ્પર પૂર્ણ રંગાતાં, હૃદયમાં ભેદ ના ભાસે;
નથી જ્યાં ભેદની હોળી, મળ્યા એ માનવું સાચું. ૪
- મળે જ્યાં ભવથી ભવજ, રહેના મોહની દૃષ્ટિ;
બુદ્ધચબ્ધિ સન્ત દૃષ્ટિથી, મળ્યા એ માનવું સાચું. ૫

ૐ જ્ઞાન્તિ. ૩

સંવત ૧૯૬૭ મહાવદિ ૭ સોમવાર.

સ્નેહ કાવ્ય:--

સ્નેહ વિદા કદિ સુખ થતું નહિ, સ્નેહ અવિચલ સન્તજનોનો;
સ્નેહ છુપે નહિ દૂર થતાં કદિ, સ્નેહથી ટેક વધે છે ઘણાનો.
સ્નેહવું ભવન સ્નેહની આશા, સ્નેહથી સહુ દુઃખ ભુલાવું;
બુદ્ધિ અનુભવ સાગર ચંદ્રનો, સ્નેહથી સ્વર્ગીય સુખ પમાવું ૧

ખંધનમાં સહુ સ્નેહવું ખંધન, સ્નેહ વિસાર્યો કદિ ન વિસરતો.
સ્નેહ રસિક જન દેવ સમાજગ, સર્વ સમર્પણ સ્નેહીજ કરતો.
સ્નેહથી સહુ દોષ છુપે ઝટ, સદ્ગુણ ઓધ હૃદય તરી આવે;
બુદ્ધિ અનુભવ સ્નેહનો સ્નેહજ, આકર્ષણ સહુ સ્નેહ કરાવે. ૨

ૐ જ્ઞાન્તિ. ૩

સંવત ૧૯૬૮ મૃગશીર્ષ વદ ૯ ગુરવાર.

અગાસી.

૮૭

પક્ષી પ્રતિ અન્યોક્તિ.

મંદાકાંતા.

પાંખો ત્હારી વિમલ કરજે, દિલથી થા દયાળું;
 ઉડો ઉડો હૃદય ઉતરી, સારને શોધી લેજે.
 કાંટા કાઠી વિચર પથમાં, શીતલચ્છાય લે જે,
 મૂઠાનો તું અર્ધોન બન ના, ફર્જ ત્હારી ઘરી લે ૧
 ઉચો જા તું પ્રતિદિન વહી, પ્રેમના ઉચ્ચ પંખી;
 વિશ્રામો છે હૃદય તનનો, ચિત્ત મેળે મગાનો.
 ભેતી રહેશે સકલ દુનિયા, ચિત્તતું ચિત્ત સાક્ષી;
 સાક્ષી પૂરે હૃદય સઘળી, દુનિયાની સ્પૃહા શી ? ૨
 શુદ્ધપ્રેમે ગગન વિચરો, ઉચ્ચદૃષ્ટિ કરીને;
 સદ્ગુણોનો પવન ભરોને, શ્વાસ લે સામ્યતાનો.
 આખો દ્હાડો રજની વહજે, પૂર્ણ ઉત્સાહ ધારી;
 દેખાશે હો સહજ સુખતું, સ્થાન અન્તરવિષે જે. ૩
 કીધું કીધું બહુ અનુભવે, સાર લે પત્ર વાંચી;
 બન્ધો ! બ્યારે રખરૂ મળશે, ખૂબ આનન્દ થાશે.
 વાંચી વાંચી હૃદય પટમાં, સાર હૈતાર સારો;
 બુદ્ધચબ્ધિની હૃદય રચના, દેખીને હર્ષ વ્હે જે ! ૪

ૐ શાન્તિઃ ૧

સંવત ૧૯૬૮ માધ વદિ ૧૩ ગ્રસ્વાર.

સદુપદેશ.

મંદાકાંતા

ઘોળું ઘોળું સહુ દુધ નહીં, દૂધને પારખી લે;
 સાચું દીલે ગ્રહણ કરીને, સત્યને સેવજે તું.
 ન્હાના મ્હોટા સકલ સરખા, ધારજે ચિત્તમાંહીં;
 ભવેના સૌ ગ્રહણ કરજે, સદ્ગુણો શુદ્ધભાવે. ૧

૮૮

અન્તર્દષ્ટિ ગ્રહણ કરીને, આજી દષ્ટિ તણ છે;
 કર્તા લોકતાં સહજ ગુણનો, વસ્તુતઃ તું થઈ જો.
 દિવ્યજ્ઞાને સહજ રૂપજો, દિવ્ય આનન્દ છે ત્યાં;
 સાક્ષીરૂપે સકલ કરણી, યોગ્યતાથી થતી જો. ૨
 વૈરાગી થૈ વિચર પથમાં, મોક્ષના જ્યેષ્ઠાને;
 આડો ઉધો કદિ ભર્મીશ ના, દુષ્ટ સ્થાનો તણ છે.
 અન્તર્યામી પ્રભુ ભજ સદા, શુદ્ધ ભક્તિ ગ્રહી લે;
 ઝાંખી થાયે સહજ રૂપની, શુદ્ધ લાગે સમાધિ. ૩
 અન્તરમાં છે સહજ સુખની, શુદ્ધ ઝાંખી મજાની;
 ત્યાગી સર્વે વિષય ભ્રમણા, ભૂલ ના ખા હવે તું.
 થાવે શાન્તિ સકલ સુખદા, સ્થાન તેવાં ભણ લે;
 ડાહ્યો થૈ તું સહજ સુખની, કુચીઓ આદરી લે. ૪
 વાતો સર્વે પ્રકટ ત્યજજે, પ્રેમ લાવી ખરાનો;
 સન્તોનો તું વિનય કરજે, ભક્તિ સાચી કરીને.
 આવી ભાવે સદ્ગુણ કને, ધર્મનો સાર લે જે;
 ખુદ્ધચન્દિની હૃદય સ્પુરણા, જે ઉઠે તે સુખી લે. ૫

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ના માસ વદિ ૧૩ ગુરવાર.

આત્મપ્રાપ્તિ.

મંદાકાંતા.

આશા મારી હૃદય ઘટમાં, જપ્ત સોડહ જગાવો;
 સોડહ સોડહ અલખ વચને, શક્તિતું ધામ ધ્યાવો.
 કસ્યાણોતું સકલમૂલજે, પાર જેનો ન આવે;
 તેતું પોતે નહિ અવરમાં, દેખતાં પાર પાવે. ૧
 સત્તા ત્હારી પ્રભુ સમખરે ! શક્તિથી વ્યક્તિ પાવે
 શક્તિ વ્યક્તિ અનુભવલક્ષી, શક્તિનો નામ થાવે.

૮૯

પોતે કર્તા સકલ સુખનો, ચેતના સંમતી છે;
 જો તું અન્તર અનુભવ લેહી, સિદ્ધ તું ભક્તિથી છે. ૨
 શોભા તહારી સકલસુખને, અન્ય દ્રવ્યેક ન પાવે,
 તહારી શોભા સકલ જુજમાં, આત્મયોગે સુધાવે.
 શોભા મૂકી અવર જનની, સેવના કેમ કીજે;
 મૂકી રત્નો શ્રેષ્ઠ કરીને, પથ્થરે કોણ રીજે. ૩
 ભાગી ભાગી નિજ અનુભવે, આલતું મુક્તિ પથે;
 ચેતી ચેતી પન્હિરો સદા, મોહનો સંગ જ્ઞાને.
 તહાઈં સાચું સકલ ઘટમાં, શુદ્ધભાવે નિહાળી;
 અન્તરદર્ષિ ધર્મે શુભ સદા, શુદ્ધ હો તત્ત્વ ભાળી. ૪
 સંગે રંગે અનુભવતથા, સામ્ય સાથે રહીને;
 મુક્તિ પાળે અનુભવ લેહી, જ્ઞાન માર્ગે વહીને.
 ઠહેલો ઠહેલો નિજ ધર પ્રતિ, આલજો શુદ્ધ યોગે;
 “પુદ્ગલમિથ”ની હૃદય રટના, શુદ્ધ આનન્દ ભોગે. ૫

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ના ફાગણ સુદિ ૬ મનિવાર.

પાટરા.

આત્મામાં સત્ય.

મંદાકાંતા.

તહાઈં સાચું અનુભવથકી, આત્મમાં ભાણી લેજો,
 જુઠી ખીલ અવર જડની, સંપદા માની લેજો.
 શુદ્ધ જયોતિ શુભ અનુભવે, શુદ્ધ ભાવે રમીને;
 પર્યાયોને પ્રકટ કર સૌ, શુદ્ધ ક્ષાયિક ભાવે. ૧
 પૂર્ણાનંદી સહજ ગુણમય, અક્ષરાતીત ત્વં છે;
 ત્યાગી શાન્તિ હુઃખકર સદા, શુદ્ધ પ્રેમે રમીલે.
 યાપો ત્મજી સહજ ધરમાં, આવતું સામ્યભાવે;
 પોતાને એ સકલ કહીને, તાર સ્વીય પ્રયોદે. ૨
 રંગમયથી નિજ ગુણવિષે, ખાદ્યનો રાગ છૂટે;

૬૦

ભજેશક્તિ સહજ નિજમાં, કર્મનો ખંધ નાસે.
 પોતાને દે સહજ સુખતું, દાન પોતેજ દાની;
 કર્તા લોકતા નિજ ગુણતણો, આત્મભાવે રમ્યાથી. ૩
 જે જે અંશે નિજ ગુણતણો, જીવકર્તા કહાવે;
 જે જે અંશે નિજ ગુણ રમે, ધર્મ છે તેજ અંશે.
 જે જે અંશે પરગુણ રમે, ધર્મનો અંશ જાશે. ૪
 જે જે અંશે નિજ ગુણતણું, સ્વૈર્ય સાચું પ્રકાશે;
 તે તે અંશે ચરણ ગુણનો, શુદ્ધ આનન્દ ભાસે
 શ્રદ્ધા જ્ઞાને શ્રદ્ધણ કરીને, શુદ્ધ ચારિત્ર ધારા,
 પામે સુક્રિત સુખમય સદા, દુઃખતું નામ ના જ્યાં. ૫
 પોતાના જે અનવધિ ગુણો, વ્યક્ત ભાવે કરી લે;
 દુર્ગુણોની સકલ રચના, સદગુણોથી હરી લે.
 યે શરો તું દુઃખ હર સદા, શર સાચું જગાવી,
 “પુદ્ગલચિદ્ધિ”ની હૃદય સ્પુરણા, મોક્ષની ચાવી આવી. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત્ ૧૯૬૮ શ્રાવણ સુદિ ૧૨ ગુરવાર.

પાદરા.

શાન્તિ.

મંદાકાંતા:—

લાગે દેખે ગિરિવર ઘણા, દ્વરથી તો મજાના;
 પાસે જાતાં કઠિન પથરા, સાર દેખાય ના કું.
 ધન્દ્રિયોના સકલ વિષયો, દ્વરથી છે મજાના;
 લોકતા થાતાં સુખ નહિ જરા, સત્ય સિદ્ધાંત એ છે. ૧
 જેને માટે સકલ દુઃખડાં, પ્રાણિયો સંવહે છે;
 લગભ મૂઢી પ્રતિદિન થતી, જેથકી નીચ સેવા.
 તે તે ભાવો કદિ યદિ મજે, શર્મ થાતું ન કિચિત્;
 ઉઠો ધારી અનુભવ ઘણો; સુક્રિતનો માર્ગ લેજે, ૨
 આડા મોટા ગિરિ બહુ પડયા, હિમ આમ્યો ઘણો જ્યાં;

૬૧

સિંહો વાઘો વરૂં યૂથતણી, ભીતિ છે માર્ગમાંહી.
 એવા માર્ગે ગમન કરવું; દુઃખ વેઠી ધણેરાં;
 જ્ઞાનીઓ ત્યાં પ્રતિક્ષણ વહે, દુઃખને શર્મ માની. ૩
 સાક્ષીઓના અનુભવ લહી, ચાલજે મોક્ષ વાટે;
 છોડાજે તું પરબડથકી, માલ છે શીર્ષ સાટે.
 વાંચી ગ્રંથો અનુભવ લહી, શુદ્ધ ધર્મેજ ભૂપે;
 ધારી ધૈર્ય પ્રતિક્ષણ ખરૂં, સિદ્ધને ધ્યેય રૂપે. ૪
 પૂરે સાક્ષી અનુભવિજનો, સચ્ચિદાનન્દ ધ્યાઈ;
 પૂર્વે મોટા મુનિવર થયા, આત્મતું રૂપ ધ્યાયું
 દુર્ગુણોના વિકટ વનને, બાળ જ્ઞાનાગ્નિથીરે;
 સદ્ગુણોતું ઉપવન રચી, સિચ્ચા! માળી બનીને. ૫
 ત્હારું ધાર્યું કર સહુ બળે, મર્દના ખેલ ખેલી
 સંયોગો આ મનુષ્ય ભવના, પૂર્ણ ભાગ્યે મળ્યા છે.
 જે જે આવે અશુભ ઉદયે, વાદળો આપદાનાં;
 તે તે સર્વે સહન કરીને, ચાલજે શીઘ્ર અગ્રે. ૬
 શુદ્ધપ્રેમે જગત સઘળું, દેખજે દોષ ટાળી;
 પ્રભી કરવા જગત સઘળું, પ્રેમની ભાંગ પીજે.
 સાચું ધ્યાન પ્રતિક્ષણ કરી, કર્મની ટાળ ફાંસી;
 ચેતી લે જે પ્રતિક્ષણ અરે ! આત્મશ્રદ્ધા ધરીને. ૭
 મારો આત્મા ગુણનિધિ સદા, ભાવના ભાવ એવી;
 મારા ઉંચા ગુણ પ્રકટશે, ધાર સિદ્ધાંત સાચો.
 ધારી સિદ્ધિ સકલ બનશે, સત્ય ઇચ્છા પ્રયત્ને;
 “બુદ્ધચિંધ”ની હૃદયસ્કુરણા, આત્મશક્તિ પ્રબોધે. ૮

ૐ જ્ઞાન્તિ ૩

સં. ૧૯૬૮ ફાગણ સુદિ ૧૩ શુક્રવાર.

પાદસ

૬૨

અનુભવ.

મદાકાંતા.

- જેયું જેયું અનુભવ કરી, સાર ઢીઠા ન કાંઈ;
 બૂલ્યા લોકો ભ્રમણ કરતા, બાહ્યમાં શર્મ માની.
 ભાવો સર્વે નયન નિરખ્યા, સર્વતું રૂપ ઝોટું;
 માફ તાફ નહિ નહિ જરા, જ્ઞાનથી સર્વ જોતાં ૧
 બાણી જેયું અનુભવ કરી, ધ્યાનમાં હૈતરીને.
 બૂલી જાનતિ સકલ જડની, શુદ્ધ રૂપે ફરી જ.
 આશા છેદી બહિર્ સુખની, આત્મમાં રાખ શ્રદ્ધા;
 સેવી સેવી સહજ ગુણને, આત્મનું સુખ તું લે. ૨
 કાંકાં મારે કદિ નહિ મળે, બાહ્યમાં શર્મ સાચું;
 ત્હારામાંહીં સહજ સુખ છે; ધાર એ શુદ્ધ શ્રદ્ધા
 ત્હારી શુદ્ધિ ત્વરિત કરવા, શુદ્ધ ચારિત્ર સાચું;
 બધ્યું એવું અનુભવ કર્યો, આત્મમાં નિત્ય રાચું. ૩

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩

સંવત્ ૧૯૬૮ અધિક અષાઠ સુદિ ૫ શુક્રવાર.

અમદાવાદ.

શિષ્ય,

કવ્યાલિ.

- અચલ શ્રદ્ધા અચલ ભક્તિ, ગુણાનું રાગની મૂત્તિ.
 કર્યું સ્વાર્પણ સકલ જેણે, અમારો શિષ્ય ગણવાનો. ૧
 વિના અધરા કરે ના કાર્ય, હૃદય છાનું નહીં રાખે;
 હૃદયને વાણીમાં ઐક્યજ, અમારો શિષ્ય ગણવાનો. ૨
 તણ સ્વછંદતા સઘળી, વિચારોને અનુસરતો;
 ઘડા જેવાં સહે સંકટ, અમારો શિષ્ય ગણવાનો. ૩
 ધરે ચારિત્રમાં પ્રીતિ, વહે પરમાર્થની વૃત્તિ;
 ત્યજે જે મોહનાં સ્થાનક, અમારો શિષ્ય ગણવાનો. ૪
 સહજયોગે બને યોગી, અમારા ઓધનો પાત્રજ;

૬૩

પરીક્ષામાં હંકે પૂરો, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૫
રહે પાસે અર્ધ નિર્જીવ, રહ્યો તો તે અર્ધ જોતાં;	
ગુરૂ ભક્તિધરી ભક્તજન, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૬
હૃદય ભક્તિધરી માસે, નથી કાયકધરી માસે;	
ઘણી ગંભીરતા ધારક, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૭
ધરે વૈરાગ્યને ત્યાગજ, સહન કરતો પરિપહને;	
સમજતો સહુ અપેક્ષાએ, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૮
ખબરે શિષ્યની ક્રોધે, કર્યો ઉપકાર નહિ ભૂલે;	
તને જે દોષદષ્ટિને, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૯
અનુકુલ ચિત્તથી રહેતો, હૃદય સમજે વિના યોલે;	
ધરે નિસ્વાર્થ પ્રેમજ જે, અમારો શિષ્ય ગણવાનો	૧૦
મળે છે દીલથી દીલજ, પરોક્ષે પણ અનુભવથી	
થયો જે મોક્ષનો અર્થી, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૧૧
ગુરૂ ગમને ગ્રહી પ્રીતે, જમાનો ઝોળખી ચાલે;	
યથાશક્તિ ધરે સંયમ, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૧૨
સદા રત્ન ત્રયી સાધે, ધરે સંવર ત્યજે આશ્રવ;	
પુદ્ગલધિ ધર્મનો ધારક, અમારો શિષ્ય ગણવાનો.	૧૩

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

ભંવત ૧૯૬૮ અષાઢ સુદિ ૩

અધ્યાત્મરુચિ.

હરિચીત.

ઉપદેશ દેવાની પ્રવૃત્તિ બહુ, કરી પ્રેમે ભલી;	
લેખો લખ્યા મન્યો લખ્યા, ચર્ચા કરી વાદે ઘણી.	
અધ્યાત્મની પ્રકટી ઘણી, રૂચિ હૃદયમાં ભાવતી;	
નિવૃત્તિ જીવન ગાળવા ઇચ્છા, ઘણી દીલમાં થતી.	૧
અધ્યાત્મમાં લગની લગી, વ્યવહાર શુભ પણ સાથ છે;	

૬૪

અન્તર રહ્યું સુખ પામવા, આધાર તે પરમાર્થ છે.
 ત્યાં ત્યાં ભરી દૃષ્ટિ અરે ! પાછી પડી અન્તર વહે.
 નિજ આત્મમાં સ્થિરતા લહું, ઇચ્છા ઘણી મનમાં વહે. ૨
 શુભ કર્મ માની શિર પડયાં, વ્યવહાર કાર્યો સહુ કરે;
 અધિકારથી કાર્યો કરી, સંતોષ વૃત્તિ સંચરે.
 જે મોહના ઉદયે થતું તે, કર્મથી પાછો ફરે;
 જે જે વિચારો મોહથી, યાતા અરે ! તે સંહરે. ૩
 જે જે પ્રકટતી વાસનાઓ, દીલમાં ઉંડી અરે !
 તે વાસનાઓ દાખવાને, યત્ન બહુ યાતો ખરે.
 એ મોહના બહુ ભેરથી, આગલચડી પાછો પડું;
 પણ મોહની સામે રહી, ઉપયોગથી નિત્યજ લડું. ૪
 આવું થતું બહુ વર્ષથી, પણ પાર આવ્યો ના અરે !
 એ મોહ મૂળથી ના ગયો, આવે ઉદયમાં તે ખરે.
 ઉતરું ઘણું હું આત્મમાં, ત્યાં મોહવું ભેરજ નહીં,
 આનન્દ અપરંપારનો લોકતા, કહું સાચું સહી. ૫
 અવિચ્છિન્ન વૃત્તિ નહિ વહે, નિજ આત્મના ધ્યાને કદા;
 નિમિત્ત પામી વૃત્તિયો, ફરતી રહે છે એ સદા.
 અન્તરથી સુખ્યજ પણે, ઇચ્છાય નિવૃત્તિ ખરી;
 ઉંડી હૃદયમાં ઉતરી એ, ભાવના ચરણે ધરી. ૬
 નિજ આત્મભાવે આત્મની, દૃષ્ટિ કરી જીવન વહું;
 સર્વજ્ઞના શુભ માર્ગમાં, વહીને ખરાં સુખડાં લહું.
 ભાવી જીવન આનન્દમય, કરવા ઘણી ઇચ્છા રહી;
 ખુદ્ધચપ્પિંધ ચેતન ધર્મમાં, શ્રદ્ધા ખરી અન્તર વહી. ૭

ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત્ ૧૯૬૮ અષાઢ વદિ ૭ સોમવાર.

૬૫

આંગણે આવનારા.

હરિગીત.

આવે અમારે આંગણે, કોઈ માલ લેવા હોંશથી;
 જોઈ તપાસી લે ઘણા, પાછા વળે કો જોધને.
 આવે અમારે આંગણે કો, મિત્ર બનવા ભાવથી;
 સમજે નહીં થું મિત્ર છે, તેની અરે ! ફરજે કઈ ? ૧
 આવે અમારે આંગણે, કો શિષ્ય બનવા કારણે;
 પણ શિષ્ય ફરજે જાણતા નહિ, શિષ્ય એ શી વસ્તુ છે.
 એ શિષ્ય ગુરૂની ફર્જ જાણ્યા વણુ, લહે દુઃખડાં પછી;
 સંબંધ છૂટા થઇ થતા, એ શિષ્ય ગુરૂના નામના. ૨
 આવો અમારે આંગણે, સાચા ગુરૂ બનશે તમે;
 આવો અમારે આંગણે, સૌ લેહ ફરે થઈ જશે.
 આવો અમારે આંગણે, પ્રેમી થશે સાચા તમે;
 આનન્દમાં અદ્વૈત થઇને, દુઃખ સૌ જૂલી જશે. ૩
 આવો અમારા આંગણે, નિજ રૂપને જોશે તમે;
 નિજ આત્મમાં સહેજે રહું, તે સુખના લોગી થશે.
 આવો અમારે આંગણે, મહેમાન મોંઘેરા થશે;
 ન્હાના નહીં મ્હોટા નહીં, એ ભાવ દીલમાં આવશે. ૪
 શુભ પ્રેમ, શ્રદ્ધા, ભક્તિથી, આવો પધારો આંગણે;
 મળવું હૃદયના ભાવથી, જ્યાં લેહ ખેદજ નહિ કશું.
 આવો હૃદયની યોગ્યતા, પૂરી કરીને પાત્ર થૈ;
 નિજ યોગ્યતા વણુ આંગણે, આવીજનો પાછા ફરે, ૫
 જ્યાં મેળ મળતો નહિ હૃદયનો, આંગણું ત્યાં ફરે છે;
 જ્યાં મેળ મેળતો દીલનો તે, આંગણાની પાસ છે.
 એ આંગણું છે સ્વર્ગથી મોંઘું, અને મ્હોટું ઘણું;
 એ આંગણામાં સદગુણોનો, છે પુવારો મોટકો. ૬
 એ આંગણામાં પ્રેમ અમૃત, મેઘની વૃષ્ટિ થતી;

૯૧

એ આંગણામાં સદગુણોનાં, પુષ્પ વૃન્દો મહેકતાં:
 એ આંગણામાં સર્વેનો, અદ્વિત મેળો થૈ રહે;
 આવો પધારો આંગણે, પુદ્ગલમિત્તિ વહાલા સમજનો !

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત્ ૧૯૧૮ આશાઃ વર્ષ ૧૩ સનિવાર.

પૂર્ણાનન્દ.

હરિગીત.

આનન્દ અપરંપાર મહાત્મા, આત્મમાં નિશ્ચય રહેલ;
 આનન્દમય ચેતન વિશુ હું, કેમ બૂલું ભાંતિશી.
 આનન્દ મહારું છે જીવન, આનન્દ મહારો દેશ છે;
 આનન્દમય હું ભાસીયો, આનન્દના ઉપયોગથી. ૧
 ક્ષણ ક્ષણવિષે આનન્દની, ભાવું હૃદયથી ભાવના;
 આનન્દ સરવર ઝીલતો હું, હંસ પેતાને મહું.
 વિપત્તિના જરદો ધણા એ, પીઝળે આનન્દથી;
 આનન્દમય હું ભાસીયો, આનન્દના ઉપયોગથી. ૨
 જે જન્મ મૃત્યુ યામ છે એ, મુજને છેદે નહીં;
 છેદાય નહિ લેણ્ય નહિ, એ રૂપ મહારું છે ખરું.
 એ રૂપના હું ભાનમાં બૂલ્યો, હૃદયના દુઃખને;
 આનન્દમય હું ભાસીયો, આનન્દના ઉપયોગથી. ૩
 આનન્દના ઉભરાઉં, ધોવાય દુઃખનો મેલ બહુ;
 જે જે કહું જે જે ભણું, આનન્દમાં વ્યાપી રહ્યો.
 જે જે નિહાળું વસ્તુ ત્યાં, આનન્દવણુ પીણું નહીં,
 આનન્દમય હું ભાસીયો, આનન્દના ઉપયોગથી. ૪
 ચાલું બહુ આનન્દથી, હોલો રહુ આનન્દથી;
 ખેસું બહુ આનન્દથી, આનન્દથી અર્થ કહું.
 વાતો કહું આનન્દથી, ચિંતન કહું આનન્દથી;

૬૭

સાનન્દમય હું ભાસીયો, આનન્દના ઉપયોગથી. ૪
 કાયા અને વાણી હૃદય, આનન્દમય ઉલસે ખરે;
 આનન્દમય આ વિધિને, માનું હૃદય આનન્દથી.
 એ વૃત્તિના આનન્દથી, પ્રહાર આનન્દની બન્યું;
 આનન્દમય હું ભાસીયો, આનન્દના ઉપયોગથી. ૬
 મેળા મળ્યા આનન્દના, આનન્દનાં સાધન બન્યાં;
 આનન્દની ઘેનજ રહી ત્યાં, દુઃખનું સ્વપ્ન નથી.
 આનન્દ રસના પાનથી, પુદ્ગલપિથ આનન્દની બન્યો;
 આનન્દમય હું ભાસીયો, આનન્દના ઉપયોગથી. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૬

સંવત ૧૯૬૮ ના અષાઠ વદ ૬ ૦૧ સામવાર,

ચેતના યોગિની.

હરિગીત:—

પિયુ પિયુ કરીને શોધતી, અવલોકતી ચારે દિશા
 અન્તર્ ઉછાળા પ્રેમના એ, પ્રેમથી બહુ ચાલતી.
 જે જે મળે તેને અરે ! પૂછે હૃદયના ભાવથી;
 એ ક્યાં હશે ? ક્યારે મળે ? ક્યાં જઈ મળું એ પ્રશ્નને. ૧
 પૂછી પછી આગળ ચલે પણ, ભાન નહિ નિજ કાયનું;
 વાણીથકી ગાતી ઘણાં, ગાનો પિયુના ભાવથી.
 મનમાં પિયુ વણુ કંઈ નહીં, પિયુ પિયુ કરી ધરણી ઠળે;
 મનમાં ધર્યું એ ધ્યેય કે જે, પ્રાણ ભાર્તા નહિ ટળે. ૨
 પિયુના વિના ઘેનજ નહિ એ, પ્રેમપણુ દુઃખકર થયો;
 ન્યાં ત્યાં નિહાળે પ્રેમથી એ, સ્વામીને સંભ્રાન્ત થે.
 પિયુમય બની સૃષ્ટિ બધી, દેખે નહિ બાકી કશું;
 મનના અણુ અણુમાં પ્રકટતી, આકૃતિ પિયુની ઘણી. ૩
 આવેશ એકજ ચિત્તનો, પિયુવણુ પ્રિયજ કોઈ નથી;
 ગુસ્તાન પિયુના ધ્યાનમાં, બનીને ચિરહૃદી કંપતી.

૬૮

યોગણુ બનીને યોધતી, તમભારમાં જ્યાં ત્યાં ફરી;
 બહુ માટવાટે આધરી પણ, થાકને લેતી નથી. ૪
 લલચાવતા અન્યો બણા પણ, લક્ષ ત્યાં દેતી નથી;
 બહુ થાકતી આગળ વહે ને, ઉંઘતી જરીયે નહીં.
 ઐત્સુક્યથી તન ઘન થઈ, સહુ રૂપ આંખે દેખતી;
 બહુ રૂપ દેખી સ્વામીનાં, આનન્દથી બહુ યોધતી. ૫
 બહુ તાપ તપતી ચાલતી. જપતી હૃદયથી જાપને;
 નિજ ચિત્ત સાથે ઐક્ય, સ્વામીનું કરી સંયમ ધરે.
 નવધા ધરે શુભ ભક્તિને, અર્પણ કર્યું મનનું સહુ;
 શુભ જ્ઞાન ભક્તિ યોગના એ, યોગી યોગણુ બની. ૬
 યોગણુ બની અન્તરૂચકી, યોગી પિયુને દેખીયો;
 સર્વોગથી નિજ યોગીને, લેટી પડી આવેશથી.
 યોગણુ બની એ ચેતના, ને યોગિ એ ચેતન અન્યો;
 બુદ્ધચર્ષિ અન્તરૂમાં જુઓ એ, પાત્રમય પોતે બનો ૭

ૐ શાન્તિ. ૩

સંવત ૧૯૬૮ શ્રાવણ સુદિ ૬ રવિવાર.

ભાવના.

હરિગીત:—

આનન્દમય નિજ રૂપને, જાણ્યું પરોક્ષે શાસ્ત્રથી;
 આનન્દનો અનુભવ કરું એ, ભાવદીલમાં ઉપજ્યો,
 સ્થિરતા કરી નિજ ચિત્તની, ધ્યાવું અમર ચેતન પ્રભુ;
 વિક્ષેપ સર્વે વારીને આનન્દમય સહેજે બનું. ૧
 સંકલ્પ એવો જાગીયો, બહુવાર દિલમાં યાદિ દે;
 તું સુક્ત થાવા યત્ન કર, ઉપયોગ એવું શિખવે;
 એ શીખને દીલમાં ધરી, ઇચ્છું સહજનિજ રૂપને;
 આચારની શુદ્ધિ કરી, ભાવું હૃદયમાં ભાવના. ૨

૫૯

સંયોગ મળશેા સન્તનો, નિષ્કામ સેવા ધર્મની;
 એકાન્તમાં નિજ આત્મનું, ધ્યાનજ સદા ધ્યાતો રહું,
 મસ્તાન રહું નિજ આત્મના. ઉપયોગથી અન્તરૂ સદા;
 શુભિ ધર્મ સમિતિ ધર્મને, સાક્ષી ચે જોઉં સદા. ૩
 પ્રતિબંધ કોનો નવ કર્મને, વાયુવત્ વિચરું મહી;
 ઉપયોગથી ન્યારા કરી, જડ જીવને કાર્યો કરું,
 વાઈ પ્રમાદો આવતા પરવા, ધર્મ નહિ કોઈની;
 નિઃસંગતા સેવીઘણી, ઝટ ચિત્તને વશમાં કરું. ૪
 આચાર ઉત્તમ પાળવા, સંકલ્પની દૃઢતા કરું;
 પદ કાયની રક્ષા કરું ને, દોષ લાગ્યા સંહરું;
 સ્વાધ્યાયમાં રાચી રહી, ઉપયોગથી ધ્યાનજ ધર્મ;
 વૈરાગ્યથી પોષી શુભોને, સામ્યથી આગળ વહું. ૫
 આ કાળમાં આચારમાં, મૂકું બને તે ભાવથી,
 આગમ કરીને આગળે, રમતો રહું નિજ ભાવમાં;
 વગડા દરી પર્વતવિષે, ધ્યાનજ ધર્મ ઉત્સાહથી,
 નિભિક યઈ ઉપસર્ગથી, પાછો હડું નહિ ધર્મથી. ૬
 નિજ આત્મનું જે વીર્ય તેને, આત્મમાંહિ વાપરું,
 એવા લલા દહાડા હવે તો, પ્રાપ્ત થાજે ધર્મના,
 આચાર પાળું પંચધા, ચારિત્રની શુદ્ધિ ધર્મ;
 બુદ્ધચર્મિષ મંગલ પામવા, એ ભાવના ભાવી ખરી. ૭

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ વ્રાવણ સુદિ ૮ મંગલવાર.

સૂચના.

હરિગીત:—

શીજો અને શીખવાડશેા, બન્ધુ અમારા ધર્મના;
 સ્વાધ્યાયમાં જીવન જતાં; ઉપયોગ વધરે આત્મનો.

૧૦૦

- વહાણું મઝાનું હ્યો ઝને, માઝા ફરીથી આનરો;
સંસારમાં પ્રાપ્યો છીએ, હું ને તમે એ બાણરો. ૧
- ઝંઝાત્મરઝાના ધૈ રસીલા, પાન કરશે પ્રેમથી;
આનન્દરઝ ઝરણાં વહાવો, ધ્યાનભારિકવૃષ્ટિથી.
જે સૂક્ષ્મ વાસુથી મળ્યા તે, સદ્ વિચારો પ્રોપશે.
નિજ આત્મને પ્રેમે યહુ એ, ધર્મ લોજન સાર છે. ૨
- બુદલાં કરો દિલ ખારણાં, તાબા વિચારો આપશે;
સંકોચતા નહિ ફીલને. હૈદારવાથી પ્રોપશે.
જે જે ભરુ દીલમાં ઝરે ! સુણી ઝને વ્રાંચી ઘણું;
અનુભવ કરે તેનો ખરો એ, આત્મ શક્તિ અર્પશે. ૩
- સંકોચવા નહિ ફીલને, એ ફીલથી દિલમેળવો.
તન્મય બની અનુભવ કરો, સાચું હૃદયથી દેખશે.
ગુણદૃષ્ટિથી ગુણ લો ઝને, આપો સકલને ભાવથી;
ગુણદૃષ્ટિને આબળકરી, આવો મઝાનું પામશે. ૪
- જેજે મળે જ્યાં જ્યાંથી તે, ત્યાંથી ઝટમેળવો.
આધાર આ કલિકાલમાં, ગુણ રાગનો શાસ્ત્રે કહ્યો.
સાપેક્ષનયની દૃષ્ટિથી, આવી હૃદયનું હ્યો ખડું;
બુદ્ધયગ્ધિ સન્તો સેવતા તે, સદ્ગુણો સઘળાવરે. ૫

ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ શ્રાવણ સુદિ ૯ બુધવાર.

આમન્ત્રણ.

હરિગીત :—

તમને ગમે તો અન્ધુઓ ! આવો તમારું માનીને;
મારું ગણી લેશે તમે જે, સત્ય લાગે તે ખરું.
સમભય જેવી દૃષ્ટિ તેવું, સત્ય એ સંસારમાં;
એ દૃષ્ટિઓની બિન્નતાથી, સત્યના બેદોપડે. ૧

૧૦૧

- આશય અમારા જાણવાને, દીલથી દિલ મેળવે.
એ દીલથી દિલ મેળવ્યાથી, દીલઆશય જાણશે.
આશય ઉઠયા જે દીલમાંથી, ચોચ્ચતાએ ઓધશે;
કારણ સકલ જાણી પછી એ, ન્યાયના ન્યાયી બને. ૨
- નિજ દીલના આશય સહુ, નહિ પુસ્તકોમાં આવતા;
આશય બહુ બાકીરહે, લખતાં ઘણાંયે લેખને.
આશય પરામાં ઉઠતાતે, વૈખરી નહિ વર્ણવે;
આશય અમારા જાણવાને, દીલની સંગત કરે. ૩
- જે જે કશું તેમાં અપેક્ષા, જાણના ચત્વજ કરે;
પૂછે હૃદય ખુલ્લુ કરી, નિર્મલ મતિ પ્રેસે અહો !
શબ્દોથકી બહુ સૂક્ષ્મ છે, આશય અહો છે જ્ઞાનીઓ;
જે પૂર્ણ જ્ઞાની હોય તે, દિલના અહો છે આશયો. ૪
- નિજદીલ આશય જેઅહો, સંસર્ગ આપ્યો તેઅણુ;
આશય સહુ સમજે નહીં તે, દીલમાં ના પેશીયો.
ઉંડા હૃદયમાં પેશીયા, આશય અહો ત્યારે અણુ.
આબ્યા અમારા મંદિરે તે, દીલના સંગી બને, ૫
- જે દીલના વિશ્રામીઓ તે, દીલથી વાતો કરે;
સંકોચ પામે નહિ હૃદય તે, દીલના વિશ્રામીઓ.
તમને રૂચે તો આવશે નહિ, આવશે તો કંઈ નહીં.
સત્કારની ધંધા તણ, વિશ્રામ લો નિજતું જાણી. ૬
- મસ્તાન દીલ માનેવહીં, સત્કારની પરવા જરા;
થાતું મળ્યાથી ઐક્ય ત્યાં, સમખાવવાતું કંઈ નહીં.
ચારિત્રના એ માર્ગમાં, આવો અમારા બંધુઓ.
બુદ્ધ્યાબ્ધ શિવમંગલ અહો, આવો અમારા બંધુઓ ૭

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ શ્રાવણ સુદિ ૧૪ સોમવાર.

૧૦૨

આન્તર યુદ્ધ.

- હઠાવ્યો ઘણો ને હજી હું હઠાવું;
હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ.
અરે ! લાગ તાકે ઘણાં દુઃખ દેવા;
હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ. ૧
- ગમે તે સમે ને ગમે તે ભવે પણ;
સખળ ચત્નથી હું હઠાવીશ, હઠાવીશ,
ગમે તે ઉપાયો કરી ધ્યાન ધ્વારી;
હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ. ૨
- કરું છું કરીશજ તને છેલ્લાને;
ઉપાયો ઘણા ભાવના દીલ લાવી;
સતાવ્યો અરે ! ત્હેં મહને ખૂબ ન્યાં ત્યાં,
હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ. ૩
- દખાવ્યો મહને તે ઘણા પૂર્વકાલે;
હજી પણ મહને દાખવા ખબ ઇચ્છે;
હવે ધાર્યું થાશે નહીં લેશ ત્હારું;
હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ. ૪
- નચાવ્યો, લખવ્યો, હઠાવ્યો, મરાવ્યો;
ચડતાં અરે ! પાદ ખેચી પછાડયો;
કરાવી ઘણી હાજીયા મંત્રથી ત્હેં;
હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ. ૫
- હવે ધાર્યું થાશે નહીં માન ત્હારું;
હઠીબ્બ સ્વયં લાજને ચિત્ત લાવી,
અસંખ્યમદેશે થશે રાજ્ય મ્હારું;
હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ, હઠાવીશ. ૬
- ગયા દુઃખ દહાડા, મળ્યા સુખ દહાડા;
ધરી શુદ્ધ ઉપયોગને મૂળ ઇદીશ,

૧૦૩

ખરા યોગથી નાશ ત્હારો થશે હો !
હઠાવોશ, હઠાવોશ, હઠાવોશ, હઠાવોશ. ૭
થયો ઝોજ નિશ્ચય, હૃદય સાખ પૂરે;
પ્રતિદિન ત્હારો થશે નાશ નક્કી,
પ્રભાતે હૃદય જાગીને સત્ય ઝોલું;
બુદ્ધયજ્ઞિષ વિજય વાઘ વાગ્યાં મઝાનાં. ૮

ૐ શાન્તિ: ૨

સંવત ૧૯૧૮ આવણ વદિ ૩ શુક્રવાર.

દૃઢ નિશ્ચય.

ચળે ના ટળે ના, ખરે ના કઠાપિ;
કઠાપિ મળે દેવની કોટી તો પણ.
ચળે મેરૂં પણ ઝે, કઠિ નહિ ટળે હો.
હુકમ આત્મવીર્યે, કઈં જીવને હું. ૧
કઠિ સ્વપ્નમાંહી, વિકારે ચળું નહીં;
બહુ જોશથી સત્ય સંકલ્પ ધારૂં.
રહો યોગનું વીર્ય આત્મસ્વભાવે;
હુકમ આત્મ વીર્યે, કઈં જીવને હું. ૨
ચળાવ્યા ચળે નહિ, કઠિ યોગ મ્હારા;
હુકમ સ્વપ્નમાં ઝેમ, સત્યજ થનારો.
સ્વભાવે રહીને, વિકારો વિદ્વારૂં;
હુકમ આત્મવીર્યે, કઈં જીવને હું. ૩
ચળે ના કઠિ જેમ બ્રહ્માંડ આખું;
તથા નિર્વિકારી, પ્રદેશે પ્રદેશે.
પરિપૂર્ણ બુદ્ધસાચકી ભાવ લાવી;
હુકમ આત્મવીર્યે, કઈં જીવને હું. ૪
પણ પણ પેઠે કળો, આણ મ્હારી;

૧૦૪

પરિપૂર્ણ નિશ્ચય, બની રૂઢે બનાવ્યો.
 સુતાં ઉંઘતાં, જાગતાં બેસતાં એ;
 હુકમ આત્મ વીર્યે, કડું ભવને હું. ૫
 સકલ અંગપર શક્તિએ સત્ય જામો;
 બની રૂઢો સદા યોગ સહુ સુજ તાએ.
 સકલ વાસના લક્ષ્મીભૂતજ બનો એ;
 હુકમ આત્મવીર્યે કડું ભવને હું. ૬
 અસંખ્યાત આત્મપ્રદેશે રહ્યું જે;
 સકલ યોગતું વીર્ય તે સ્થિર થાઓ.
 પરિણામ પામું સદા શુદ્ધ રૂપે;
 હુકમ આત્મ વીર્યે કડું ભવને હું. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ શ્રાવણ વદિ ૩ શુક્રવાર.

આત્મસંબોધન.

હરિગીત.

તું સર્વની આગળ થઇને; સર્વનો નેતા બની;
 ઉત્સાહ પ્રકટાવી ઘણો, શૂરતા ચલાવી અંગમાં
 ઉત્સાહને પ્રેરી ઘણો, શૂરતા ચલાવી લોકને;
 નિજ કર્મ પૂરી પાડ્યા, શુભ કાર્યકર બહુ ખંતથી. ૧
 સાહસિક થૈ વિવેકથી, ઝટ ધૈર્યને ધારણ કરી;
 શુભ કાર્ય કર રૂત્તેડ છે, વિશ્વાસથી નિષ્કામથી.
 સહામી રહી વિપત્તિયો, તેથી અરે ! ખડીવું નહીં;
 નિજ આત્મના સામર્થ્યથી વિદ્વનો સહુ દૂરે જશે. ૨
 પુરુષાર્થને ઝટ સ્ફેરવી, નિજ આત્મની શ્રદ્ધા ધરી;
 ઉંડો હૃદયમાં ઉતરી, આલોચ કરજો કાર્યનો.
 આગળ જતાં જો આખડે તો; ધૈર્યને છોડીશ ના.
 રાખી હૃદયમાં સિંહની, દક્ષિ વિચારી ચાલવું. ૩

૧૦૫

શુભ સાધ્ય દૃષ્ટિ રાખીને, શુભ સાધનો રચવાં ભલાં,
 ઉપયોગ દિલમાં રાખીને, ભયભેદ ચિન્તા ટાળીને;
 શુભ સ્થાનત્રેણિ પગથીયાં, ચઢતો રહે ઉત્સાહથી,
 પાછળ રહ્યાને આલજે, આગળ રહ્યા અવલંબજે. ૪
 ખંખેરજે એ કર્મના, પરમાણુઓ લાગ્યા ઘણા;
 પ્રકટાવજે નિજ આત્મના, ગુણો સકલ શુભ ભાવથી,
 નિજ આત્મની અંશે થતી જે, શુદ્ધિ તે નિજ સિદ્ધતા;
 બુદ્ધયજિથ એ નિજ સિદ્ધતા, પ્રકટાવજે ઉપયોગથી. ૫

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ જાદરવા સુદ ૬ સોમવાર.

આચાર્યશ્રીશ્રી.

સમાપના.

મંદાકાંતા.

મીઠાં મીઠાં હૃદય અરણ્યાં, ખામણ્યાં નીર જેવાં;
 ધૂવે સર્વે હૃદયમળને, દિવ્ય દૃષ્ટિ ખિલાવે,
 વાળે માર્ગે સહજ શિવના, દુઃખના ઝોલ ટાળે;
 ઉંચા ઉંચા સકલ ગુણની, ઉચ્ચતા શીઘ્ર આવે. ૧
 સાધે મૈત્રી નયન મનની, તુચ્છતા ટાળનારાં;
 બહાલાં સારાં પ્રતિદિન વસો, દીલના આંગણમાં,
 સંદેશો એ પરમ સુખનો, મુક્તિતુ' ખારણું એ;
 ખામું છવો સકલ જગના, સર્વ છવો ખમ્ભવો. ૨
 સિંચે સર્વે હૃદય શુભને, મેઘની વૃષ્ટિ જેવાં;
 સાચી એ છે સહજ વિભુને, દેખવાનીજ દૃષ્ટિ,
 આવો પ્યારાં હૃદય વસશે; શાન્તિને આપનારાં;
 બુદ્ધયજિથ હા પ્રતિદિન થશે, ખામણ્યાં એ મજાનાં. ૩

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ જાદરવા સુદ ૭ મંગલવાર.

આચાર્યશ્રીશ્રી.

૧૦૬

પ્રભુપ્રેમદશા.

હરિગીતઃ—

- જ્યાં જ્યાં વિભૂતિ આપની ત્યાં, પ્રાણ મહારા પાથરૂં;
તવ નામ પિયૂષ પી ઘણું; આનંદથી હસતો ફરૂં,
તુજ નામને ગાતો ફરૂં, શ્રવણે સુણાવું સર્વને;
તુજ સદગુણો પ્રસરાવવા, જે જે બને તે સૌ કરૂં. ૧
- તુજ પ્રેમથી અશ્રુ ઝરે એ, અશ્રુનો સાગર કરૂં;
એ અશ્રુના સાગરવિષે, ઝીણું ઝીણાવું સર્વને,
તવ તેજના અંબારમાં, દુનિયા સકલ જોતો રહું;
કાયા અને માયા સહુ એ, તેજ જોતાં છી નહીં. ૨
- મહારૂં હૃદય સોંપ્યું તને એ, પ્રેમમાં અર્પણ સહુ,
જ્યાં લેહનો ખેદજ નથી ત્યાં, લેહ શાના માનવા;
જે તું અરે ! તે હું અરે ! જેતું નહીં તે હું નહીં,
જે જાતિ તે હું જાતિ છું એ, ઐક્યમાં ખીલું નથી. ૩
- જે જે ગુણો તારા અરે ! મહારા અરે ! તે તે ગુણો;
તારૂં અને મહારૂં ખરૂં તે, ઐક્ય છી એ વસ્તુતઃ
જે હું અને જે તું અરે ! એ વૃત્તિના મધ્યે રહું;
તે શુદ્ધતરવોપાસનામાં, મસ્ત હું રાચી રહું. ૪
- ગંભીર તારા રૂપનો, પારજ લહુ નહિ ધ્યાનમાં;
કથતાં ઘણું બાકી રહે એ, વાતનો સાક્ષી તુંહીં.
તારા વિના ગમતું નથી, મન માનતું નહિ અન્યને;
સહેવાય નહિ વિયોગનો, ક્ષણ લાખ વર્ષો સમ થયો. ૫
- જે દીલમાં આવે અરે ! તે, લેખિની લખતી નથી;
શુભ વાણી સહુ કહેતી નથી, એ દીલ જાણે દીલને.
તારા વિના સાક્ષી નથી, તારા વિના રહેવું નથી,
તારા વિના વહવું નથી, તારા વિના જોવું નથી. ૬

૧૦૭

ક્ષણ માત્રમાં દિલમાં રપુરે એ, સર્વે ત્હાણું થઈ રહ્યું;
 મ્હાણું અને ત્હાણું અરે ! એ લોકપણુ બૂલી ગયો.
 આપેયને આધારતું, જિનરાજ ધ્યાને તું રહ્યો;
 પુદ્ગલિધ હર્ષોદલાસના, કલ્લોલની ધ્વનિયો કરે.

૭

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ બાહરવા સુદિ ૧૧ રવિવાર.

સત્યજીવન.

હરિગિત:—

શુભ જન્મવું આ જિંદગીમાં, જીવતાં ફરીને નવું;
 આદેહથી બહુ જીવતાં, સદ્ગુણથી જીવું ખરું,
 સદ્ગુણથી જીવ્યા ખરાતે, જીવતા જગમાં રહ્યા;
 આનંદમય જીવન કરે તે, સત્ય જીવ્યો જાણવો. ૧

જીવું જીવાડું સર્વને હું, સદ્ગુણોના પ્રાણથી;
 એ સદ્ગુણોના તેજથી, મુખ્યા જીવાડું જીવને.
 જીવ્યાપછી મરવું નથી એ, જ્ઞાનીઓએ સંકથ્યું;
 જીવ્યાપછી મરવું રહ્યું એ, જીવવું છે બાહ્યથી. ૨

મરવું કદી જીવું નથી, મરવું નથી મરવું નથી.
 મરવું રહ્યું ત્યાં ભય રહ્યો એ, ભયથી કરવું નથી.
 જીવું સદા છે જીવવું એ, જીવવું મેં જોળખ્યું;
 એ જીવવાનું યોગથી, આનંદના અદ્વૈતથી. ૩

આનંદના અદ્વૈતમાં, આનંદમય સૌ બાસતું;
 એ જીવતાના પ્રાણનું પોષક, ખરું એ દ્રવ્ય છે.
 આનંદ રસથી પોષનારા, સત્ય વૈદ્યો જાણવા;
 મૂખ્યા કરે જે જીવતા તે, દિવ્ય વૈદ્યો સત્ય છે. ૪

આનંદ રસથી જીવતા ને, અન્યને જીવાડતા;
 આયા અમારા તે પ્રણયો, દીલનાં દર્દો હરે,

૧૦૬

શાન્તિ લખન એ પામવા, શાવા અમર આનન્દથી;
 અલમસ્ત એને શોધવા એ, આત્મભાવે યોગીએ. ૫
 એ અલખની ધ્વનિયો કરી, આનન્દને યોગી ખતું;
 નિર્દોષ વિષયાસ્તીત એ, આનન્દમય કરતો કરું.
 પરમાત્મનું લખન ખરું એ, યોગીના અન્તર્ રહું;
 બુદ્ધચરિત્ર પરમાનંદના, કલ્લોલની ધ્વનિયો સુણું. ૬
 ॐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ભાદરવા સુદિ ૧૩ મંગલવાર.

અજવાળી રાત્રી.

અહોહો રાત થઇ અજવાળી, તગતગતી તારા આલિ-અહોહો
 મૌક્રિક ચંદરવો આકાશે, કુદરતે બાંધ્યો આલી. અહોહો ૧
 કુસુદિની વન ખીલ્યાં શોભીતાં, સ્નેહ અહોલો પાળી- અહોહો ૨
 પંકજ વૃન્દો મીંચાઇ ગયાં, પ્રેમ અવરથી ટાળી-અહોહો ૩
 મન્દ મન્દ સ્મિતની ઉજ્જ્વલતા, હાસ્ય કરે પતિ ભાળી-અહોહો ૪
 ધીમા ધીમા રવને કરતી, નિંદ સમર્પે ંહાલી- અહોહો ૫
 ખળખળ નદીના જલ સંચારે, જય જોતાં અરે ચાલી-અહોહો ૬
 ઘુંઘવાટ કરતો રૂહે દરિયો, ઉછળે છાલ'છાલી- અહોહો ૭
 સિંહ ધડુકે પર્વતમાંહી, હાસ્ય કરે લટકાલી- અહોહો ૮
 પ્રસરી શાંતિ જીવે ઉંઘે, તુજ ખોળે શિર ઢાળી-અહોહો ૯
 જાગે જોગી આનન્દ લહેરે, તેની કરે રખવાળી. અહોહો ૧૦
 તનનો તાપ બુઝાવે સઘળો, આધિ ઉપાધિ ટાળી-અહોહો ૧૧
 અમૃત લેઇ વનને સિંચે, ખની ખરી રખવાળી- અહોહો ૧૨
 અળહળતી જ્યોતિ ફેરે, એલી છે શુભ સાલી- અહોહો ૧૩
 લટકાં મટકાં કરતી ચાલે, દેઇ હાથમાં તાલી અહોહો ૧૪
 ખોટી પ્રીતિની એ રીતિ, મુંઝાશો ના ખાલી. અહોહો ૧૫
 બુદ્ધિસાગર અન્તર્ દ્રષ્ટિ, ક્ષયોપશમથી ભાળી. અહોહો ૧૬

ॐ શાન્તિઃ ૩

૧૨૬૮ મ. સુદિ. ૧૦

૧૦૯

પોતાનું સંભાળ.

—દોહરા—

અમુક માનવ મૂઠ છે, અમુક દક્ષ નિહાળ.	
પરપંચાતો ત્યાગીને, પોતાનું સંભાળ.	૧
પરમાં દૃષ્ટિ રાખીને, કરતો પરનો ખ્યાલ.	
પર પરીક્ષા ક્યાં કરે, પોતાનું સંભાળ.	૨
પર પોતાનું કલ્પીને, રચતો જગ જગનાળ.	
સાથે કોઈ ન આવશે, પોતાનું સંભાળ.	૩
ચક્રવર્તી પણ ચાલીયા, દે છે મૃત્યુ ક્ષાલ.	
અનિત્ય આ સંસારમાં, પોતાનું સંભાળ.	૪
જન્મ મૃત્યુના ચક્રમાં, પડવાથી બેહાલ.	
કર્મવશે સહુ જાણીને, પોતાનું સંભાળ.	૫
કર્યાં કર્મ સહુ ભોગવે, રાબ ને કંગાલ.	
તીર્થંકર પણ ભોગવે, પોતાનું સંભાળ.	૬
દ્વેષ ધરે શું ? શત્રુપર, કોપર ધરતો બહાલ.	
મનઃ કલ્પના ત્યાગીને, પોતાનું સંભાળ.	૭
શરમ ન રાખે કોઈની, એવો જખરો કાલ.	
વૈરાગ્યે મન વાળીને, પોતાનું સંભાળ.	૮
પર નિન્દાને ક્યાં કરે, ખૂરી નિન્દાચાલ.	
ખટખટ ખોટી ત્યાગીને, પોતાનું સંભાળ.	૯
હાપણમાં ડૂલી જઈ, બનીશ ના વિકરાલ.	
મેળા મળીયા સ્વપ્નના, પોતાનું સંભાળ.	૧૦
ધન સત્તા પદવી સહુ, જુઠા ડાકે ઉમાલ.	
અભિમાનને ત્યાગી ઝંટ, પોતાનું સંભાળ.	૧૧
ધન્દ્રજાલ પેઠે સહુ, ક્ષણિક નિશ્ચય ભાળ.	
અન્તર્માં સમજી અરે, પોતાનું સંભાળ.	૧૨
પરપુર્જલ તે તું નહિ, પરરમણ્યતા ટાળ.	
શુદ્ધસ્વભાવે તું સદા, પોતાનું સંભાળ.	૧૩
હાથ ધસતાં ચાલીયા, પાસે રહી ન ઢાલ.	

૧૧૦

રાજાઓના રાજવી, પોતાનું સંભાળ.	૧૪
વીરવચન અવલંબીને, થા તું ઝટ ઉજમાળ.	
બુદ્ધિસાગર ધ્યાનથી, પોતાનું સંભાળ.	૧૫

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સં. ૧૯૬૮ માગશ્વર વદિ ૧૩

અમદાવાદ.

અનુભવ.

રાગ ગાડી.

અનુભવ દિલમાં આંવ્યો રે, પ્રગટયો આનન્દરસ પૂર. આનુભવ.	
ત્રિવેણીના ઘાટમાંરે, ન્હાયી કર્યો મલદ્વર;	
પ્રભુજી ભેટયા પાસમાંરે; ચઢતે ભાવ સનૂર.	અનુભવ. ૧
નામરૂપ ભ્રમણા ટળીરે, ભાસ્યો સ્વયંપ્રકાશ;	
નામ નહીં અનામીનુંરે, કરતો સહજ વિલાસ.	અનુભવ. ૨
લોકવાસના ના રહીરે, ન્યારો લોક સદાય;	
હું તું પરમાં નહિ જરારે, આપોઆપ સુહાય.	અનુભવ. ૩
જે જેનું તે તેહનુંરે, અહંભાવ શું હોય;	
અન્તરમાં આલોચતાંરે, રાગાદિક નહિ જ્ઞેય.	અનુભવ. ૪
વચને સઘળું જગ ભરેરે, તોપણ પૂર્ણ ન થાય;	
બુદ્ધિસાગર આત્મનીરે, અકળ કળા કોઈ પાય.	અનુભવ. ૫

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

વીર. સં. ૨૪૩૯ મૃગશીર્ષ સુદિ ૬.

આંબો.

કોઈ એક જ્ઞાનીએ વિચારો-એ રાગ.

વાવોને આંબો સન્ત વાવોરે, આંબો અમર છેરે ७.
 શ્રદ્ધાનો ક્યારો કરીને તેમાં, સમકિત (વિવેક) ગોટલી વાવો હે ७.
 કુમતિનાં ઝાંખરાં દૂર કરીને, શુદ્ધોદ્ધ મેઘ વર્ષાવોરે-આંબો ૦ ૧
 યમ નિયમવાટોલીઉં કરીને, ઉપયોગે સંભાળો હે ७.

૧૧૧

કુશુક પશુઓને દૂર કાઢી, આન્તિ ઉંદર દૂર ટાળોરે—આંગિા૦ ૨
 ભક્તિ ગડુલીએ પ્રેમના પાણીએ, સિંચો ભાવોલ્લાસે હે છુ;
 કલકલ કરતો મોટો થાશે, અનુભવ જ્ઞાન પ્રકાશેરે—આંગિા૦ ૩
 ડાળાને પાંખડાં તપલખ્ધિયો, નમતો નમતો બજે હે છુ.
 શુદ્ધસમાધિરસના યોગે, ફાલે કુદ્ધી શુભ વાસેરે—આંગિા૦ ૪
 અનુભવ સુખનો મોંર પ્રગટતાં, કેરી શિવ ફળ આવે હે છુ.
 બુદ્ધિસાગર ફળ રસ પ્રેમે, પીતાં સુખમય થાવેરે—આંગિા૦ ૫

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સં. ૧૯૧૮ માગશર સુદિ ૧૧ શુક્રવાર.

અમદાવાદ.

જ્ઞાનયોગિનીદશા.

હરિગીત:—

જે ડાળ ઉપર પ'ખીડુ' બેસે, અરે ! તે ડાળ તો;
 ઉંચી જતી નીચી જતી પણ, પ'ખીડુ' ખીવે નહીં
 દૃષ્ટાંત એવો જ્ઞાનીને, પ્રારબ્ધ ડાળે બેસતાં;
 ઉંચી જતી નીચી જતી એ, ડાળ પણ નિર્ભય રહે. ૧
 વન માર્ગમાં પહોં પડયાં, વાયુથકી ન્યાં ત્યાં જતાં;
 પણ વાયુ વણ હાલે નહીં એ, ન્યાય જીવનમુક્તનો.
 પ્રારબ્ધથી ન્યાં ત્યાં ભમી, ફર્જે અદા કરતા રહે;
 એ યોગીઓના યોગની, ન્યારી ગતિ હું શું કથું. ૨
 ન્હાનાં સુકોમલ ખાલકો, પ્યારાં સકલને લાગતાં;
 એ લેહને સમજે નહીંને, પ્યારને ઇચ્છે ઘણું.
 જે રહાય તેની પાસમાં, આનન્દથી તે ખેલતાં;
 અજ્ઞાન વણ એ યોગીઓમાં, ખાલપણ પ્રકટે નવું. ૩
 એ યોગીઓના યોગમાં, આનન્દ વણ ખીભું નથી;
 પ્યારા જગતને લાગતા, નિર્દોષ જ્ઞાને ખેલતા.
 ફરતા ફરે જોતા ફરે, વહતા ફરે બેસી રહે;
 જોવું ગમન વહવું સહુ એ, કલ્પનાથી ભિન્ન છે. ૪
 જે જે કરે છે યોગીઓ ત્યાં, કલ્પના પહોંચે નહીં;
 આશય અરે ! તે યોગીઓના, જાણવા મુશ્કેલ છે.

૧૧૨

આજ્ઞાનીઓ સંજ્ઞા અને, આશ્ચર્ય નિંદામાં પડે;
 સાચા અરે ! એ યોગીઓનાં, દીલ ગંવા સમ કહાં. ૫
 આનન્દ લે અંતર થકી તે, બાહ્યમાં નિરપેક્ષ એ;
 આનન્દ રસ પીને આહો ! એ, મસ્ત થે ફરતા ફરે
 એ પ્રહ્લ સુદામાં વસે, ઉંઘે જગત્ એ બાગતા;
 બુદ્ધચન્દિ અન્તર યોગના, સાધક બને તો બાલુશો. ૬

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સં. ૧૯૬૮ બાદરવા વદિ ૪ સોમવાર.

વારિદા કાર્ય.

લક્ષ્મીતઃ—

આકાશમાંહીં વાદળી, ઉંચી સઢીવર્ષીં ઘણું.
 સરિતા થઈ એ જલથકી, ઝરણાં ઘણાં ખીલ્યાં ભજ્યાં.
 બહુ પૂરના આવેગથી, વહેતી મહીમાં મહાલતી;
 ક્ષેત્રો ઘણાં જલમય કરી, આનન્દને પ્રકટાવતી. ૧
 નાળાં ઘણાં જલથી ભરી, આગળ વધી વહેતી રહે;
 પન્થો ઘણા રોકી જલે, નિવૃત્તિમય લોકો કરે.
 ખીલુ ઘણી ન્હાની અહો ! નદીઓ મળે છે વાટમાં;
 બહુ જલથકી મસ્તાની તે, ઘુઘવાટ કરતી ધાવતી. ૨
 ઘુઘવાટની એ ગર્જનાથી, લોકમાં શાન્તિ થતી;
 નિજ માળમાંહીં પંખીડાં, કલ્લોલ કરતાં બેસતાં.
 બહુ તાપની શાન્તિ થઈ, આશા વધી સુખની ઘણી;
 વાવ્યાં ઘણાં ખીલે અને પ્રેમે, ઘણાં તે ભળવ્યાં. ૩
 પશુઓ અને પંખી થકી, રક્ષણ કરી ઉછીરયા;
 છાંડો મઝાના યુદ્ધ થઈ, ઉંચાથયા ફલ આપવા.
 ફલ પામવાની આશમાં, ક્ષેત્રીથકી ભજવાય છે;
 બુદ્ધચન્દિ ફલની પ્રાપ્તિમાં, ઉદ્યોગ આશાએ થતો. ૪

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ બાદરવા વદિ ૫ સંગમવાર.

અમદાવાદ.

૧૧૩

શિષ્યની ગુરુને વિજ્ઞાપિ:-

મંદાકાંતા

માશી માશુ' લગીં લગીં નમી, આપા વાણી ઉથાપી;
 ઠંઠાં મીઠાં હૃદય ગિરિનાં, પ્રેમ અર્ણાં ન પીધાં,
 મીઠી મીઠી સકલ રસથી, તુજ શિક્ષા ન પીધી;
 પાસે બેસી હૃદય વિધુથી, ખૂબ શાન્તિ ન લીધી. ૧
 મોંઘામીઠા સુરવરથકી, નાલિથી જે ઉઠેલા;
 આશીર્વાદો બહુ નહિ અદ્યા, પ્રેમની મૂર્તિયો જે.
 સેવા મેવા હૃદય રસના, પાકથી જે બનેલા;
 ખાધાના તે સમય લહીંને, દીલમાં દાઝતેની. ૨
 કલ્પવૃક્ષ પ્રભુ પદકને, લૂંગ જેવો થયો ના;
 આપશ્રીનો હૃદય વપુથી, છાય જેવો બન્યોના.
 ઉઠો મ્હોળો હૃદય જલધિ, પાર તેનો અદ્યો ના;
 મીઠી આંખે હૃદય વચને, લાડ જેના લદ્યાં મેં. ૩
 બલ્લો તે તે કથન સઘળાં, પ્રેમથી પૂર્ણ ચેખો;
 નિષ્કામીના હૃદય પટમાં, ફર્જતું ચિત્ર ચેખું.
 પોષો બહાલા! હૃદયસરના, પ્રેમવારિથકી તો,
 મ્હોટાઓને સહજ ઉપજે, આશયો ખૂબ મ્હોટા. ૪
 માશુ' મીઠાં હૃદય રસને, યાચના ઐક્ય બેનું;
 બ્યાં તું ત્યાં હું સુખ દુઃખ સમે, પ્રેમની પૂર્ણ દષ્ટિ.
 વાણી શિક્ષા સરવરમહિં; ઝીલીને મેલ ટાળું;
 સેવા ભક્તિ કર નિજશિરે, નિત્ય "સુદ્ધચન્દ્રિ" ઇન્દ્રે. ૫

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ ના ભાદરવા વદિ ૧૩ રવિવાર.

૧૧૪

પ્રબોધપત્રમ્.

કવ્વાલિકા.

- કપાલે હાથ દેઈને, કરે ચિંતા અરે ! શાથી ?
 પરિવર્તન થશે બ્હુડું, નસા નહિ હાર હિમ્મતને. ૧
- ઉદયનાં દાર છે લાખો, ખળે ઇન્દ્રિયું ઘણા માર્ગે;
 બહુ ખખડાવ ! દારોને, ઉદય દારો યશે પુલ્કાં. ૨
- ધરી ધીરજ સહન કરુ જે, કલ્પિં વાર શ્રેયમયે;
 ઉદયનું દાર લાવીં જે, થશે ક્ષણ પછી તેનો. ૩
- અધુના જે અવસ્થા છે, પછીથી તે નહીં રહેશે;
 વહે ! વિશ્વાસથી આજ્ઞા, ગમે તેથી થશે ધાર્યું. ૪
- ખને જે જે બુદ્ધિ જે જે, લલા માટે ગણી લે બે;
 ઉદય માટે થશે ઇન્દ્રિયું, લલિખત કાલમાં સાઈં, ૫
- નથી ઇન્દ્રિયું થતું મહાઈં, અરે ! મહાઈં થશે સું એ;
 સ્વભૂ ચિંતા અરે ! એની, સુએ જે જે કરે જા તે. ૬
- ગમે તે યોગથી રસ્તો, થશે પુલ્કો ખરા યતને;
 કરે જા યતન ઉત્સાહે, અને તે તે ભટક્યે બે. ૭
- ઉદયનું દાર ઇન્દ્રિયું જે, અધિકારે અરે ! બ્હુડું;
 કહી ઇન્દ્રિયામણી સાઈં, ગતિ છે દેવની ન્યારી. ૮
- થતું જે તે ભલામાટે, ગણી આનન્દ ધર જે તું;
 ફળે સંકલ્પ યેગીનિ, અરે ! એ યોગ સાધી લે. ૯
- પડે ધક્કા ભલામાટે, ખરેખર ! જ્ઞાનથી બેતાં;
 ઘણી ઠેકકર ઘણી શિક્ષા, ખરેખર માનીને રહેજે. ૧૦
- ઉદયનું દાર જે યોગ્યજ, હશે તહારા ભલા માટે;
 અધુના દેખતોં નહિ તે, પછીથી તે જણાશે હો ! ૧૧
- પડે વિદ્વેનો ભલું કરતાં, થઈ નિર્ભય સહી ધૈર્યે;
 પ્રયત્ને વિઘ્ન છેડીને, વહીં સુએ સદા આગળ. ૧૨
- ગમે તે જ્ઞાનમાટે આ, અમારી આ દશા હમણાં,
 મન્યામાંથી કહું સાઈં, ખરેખર ! ફળ એ મહારી. ૧૩

૧૧૪

ધરીને ચિત્તમાં એકું, મળે તેના પ્રસંગોમાં;	
નિહાળી દૃષ્ટિથી સાઈ, સકલ ક્રોને અદા કરશે.	૧૪
જગત્શાળામિષે માનવ, અનુભવ સર્વ લેવાના;	
મળ્યા નહિ તે મળે છે હો ! મુશીયે જ્ઞાન લે ત્યાંથી.	૧૫
પરિવર્તન અવસ્થાનાં, થયાં થાશે અનુભવ કે;	
રહ્યું જે કર્મ પડદામાં, પ્રકટ થાશે થશે નિશ્ચય.	૧૬
અશાતા શાતનું વાદળ, ઉદય આવે વિલય થાવે;	
અધ સાક્ષી ચુકવ દેવું, ખડું તે દિવ્ય દેખાશે.	૧૭
અવસ્થા એક નહિ ક્યારે, જગત્માં સર્વ વસ્તુની;	
થતો ઉત્પાદ તેનો વ્યય, અનુભવથી અનુભવ ! એ.	૧૮
ગમે તે વસ્તુમાં મનથી, અહો ! જે સુખ કલ્પાયું;	
ક્ષણિક મનને ક્ષણિક વસ્તુ, ધરો સંતોષ તો શાન્તિ.	૧૯
થયું થાતું થશે જે જે, ઉદયના જ્ઞાન અર્થે તે;	
ગણીને ધૈર્ય ધારી તું, સુજે સાઈ કરે જા તે.	૨૦
ખડું તે પાસ ત્હારી છે, ખડું સુખ તે નથી જૂદું,	
સકલ સુખનું નિધાનજ તું, વિચારીને વિચારી જો.	૨૧
સહજ આનન્દ ભૂલીને, નથી ત્યાં શોષતા અજ્ઞો;	
ઉતર ઉડો હૃદયમાંહી, ખરાની શાખ:ચૂરે તે.	૨૨
અનુભવ વાણુ નથી નિશ્ચય, અનુભવ એ પ્રમાણુજ છે;	
થશે જ્યારે અનુભવ એ, તદા આનન્દની ઝાંખી.	૨૩
જગત્ના જડ પદાર્થોમાં, સુખાશા મોહની બેઠી;	
અરે ! પરતંત્ર છવો તે, ગણે સ્વતંત્ર પોતાને.	૨૪
નથી મમતા ધણી સમતા, નથી જડમાં સુખાશા કંઈ;	
બુદ્ધચળિષ નિત્ય સ્વાતંત્ર્યે, સહજ આનન્દની ધારા.	૨૫

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ ભાદરવા વદિ ૧૪ સુખવાર.

૧૧૬

સન્તોના સંતાપકને વોધ.

કવ્વાલિ.

- અમારા પર ધરી ઈર્ષ્યા, વૃથા અપમાન ના કરશે; તમારા ધર્મથી ચૂકી, કરો તે તે નથી સાઈ. ૧
- ધૂલીને પાદથી હણુતાં, ચડે છે શીર્ષપર જોશે; મહન્તોના થતાં રહામાં, તહમાઈં ભાગ્ય દરવાતું. ૨
- મહન્તો તો સહી લેશે, કદાપિ કર્મ નહિ સહેશે; ઉઠી જે હાય ! સન્તોની, કદિ ખાલી નથી જાતી. ૩
- પ્રભુના ભક્ત સન્તોની, સહાયે દેવતાઓ છે; મુનિઓને કનડવાથી, જડામૂળથી ગયા કેઇ. ૪
- ખુઈં ભાવી થવાતું તો, થતું અપમાન સાધુતું; સતાવે સાધુને જેઓ, થતા દુઃખી ગમે ત્યારે. ૫
- થઈ દુઃખી મરે તેઓ, વિપત્તિઓ ઘણી સહેતા; થતા નિર્વેશ નિન્દાથી, ઘણાઓતું થયું એવું. ૬
- પ્રભુના ભક્તના શ્રાપે, ગયા ઉખડી ઘણા લોકો; મુનિને ખહુ પજવવાથી, ફળે છે પાપ આ ભવમાં. ૭
- મુનિઓ યોલના યોલે, અયોલ્યું પાપ ખાળે છે; રહે ના ગર્વ રસ્તાઓ, સદા શેઠાઈ ના રહેતી, ૮
- અરે ! એ લક્ષ્મીના તોરે, છતી આંખેજ અંધાપો; થઈને કાનનો કાચો, ખુરા અવતાર લેવાનો. ૯
- કર્મો કર્મો નહિ મૂકે, વિચારી જે કર્યું જે જે; કરીને યાદ કર્મોની, કદિ ના છેડ સન્તોને. ૧૦
- અમારે તો નથી કાંઈ, સદા સમભાવનો રસ્તો; કરૂણા સર્વ જીવોની, પ્રભુતું શર્ણુ સન્તોને. ૧૧
- પ્રભુની ભક્તિ શક્તિથી, પ્રભુનો મેળ કરવાનો; ખુદ્ધચળિ સન્તના શરણે, અખંડાનન્દ લેવાનો. ૧૨

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ આસો સુદિ ૬ શુક્રવાર.

૧૧૭

વૈષ્ણવ.

ક૦વાણિ.

- અરે ! તું બગીને ભેને, કરી લે કાર્ય કરવાનું;
 ધરી અધ્યાત્મદૃષ્ટિને, સદા ભાવતું નિર્ભયતા. ૧
- તને વસ્ત્રો જીરણ દેહી, નવાં વસ્ત્રો ધરે દેહે;
 બદલવાં દેહને તદ્દત, કરે ચિંતા વપુની શું ? ૨
- થતું જે બાદ્યથી મૃત્યુ, નથી તે નિશ્ચયે ભેતાં;
 નથી જન્મ્યો નથી વિષ્ણુસ્થો, અમર છે શુદ્ધ શ્રદ્ધાથી. ૩
- બહિર્ વ્યવહાર દૃષ્ટિથી, અહંવૃત્તિ સ્ફુરે દેહે;
 કરાવે ભીતિના ચાળા, રહે નહિ આત્મમાં વૃત્તિ. ૪
- પ્રતિક્ષણ શુદ્ધ નિશ્ચયથી, રહી નિર્ભય સદા સ્થિર થા !
 વિવેકે યોગ્ય રસ્તામાં, સદા વહેવું પ્રસન્નજ ચૈ. ૫
- થતી હું હું તણી વૃત્તિ, તજીને કાર્ય કરવાથી;
 બની નિર્લેપ યોગી તું, અદા કરજે ફરજ તહારી. ૬
- ખીલેલાં બાગનાં પુષ્પો, પછીથી તે ખરી બરો;
 ઉદયને અસ્તનાં ચક્રો; ફરે તેથી બચે ના દેા. ૭
- સદા ઉપયોગ સારામાં, કરી લે જે મજ્યું તેનો;
 સદા સમતોલ રાખીને, મગજને કાર્ય કર તહારાં. ૮
- વિચારોમાં રહ્યાં બીજો, અહો ! આચારનાં સૌએ;
 વિચારોમાં પડે ભેદો; પડે આચારમાં તે તે. ૯
- અરે ! એ સૌ બને છે ને, બને ભાવી જીવ્યે જ્ઞાની;
 વિકલ્પો દે તજી મિથ્યા, કરી લે ધર્મની વૃત્તિ; ૧૦
- નથી હુંને નથી મહાઈ; અહો એવો બની બ તું;
 બુદ્ધચળિઘ સ્વસ્થ અન્તર્ ચૈ, રસિલો શાન્ત રક્ષનો થા ! ૧૧

ૐ શાન્તિઃ ॥

સંવત ૧૯૬૮ આસો સુદિ ૭ ગુરુવાર.

૧૧૮

ઉદય ચિહ્ન.

કૃત્વાલિ.

ઉગે છે જો ઉદય ભાનુ, થયાં પરભાતનાં ચિહ્નને;	
છવાઇ ખૂબ લાલીમા, જનો કેં જાગવા માંડયા.	૧
ટળે છે તમ ત્વરિત વેગે, ઉભસજ ખીલવા લાગ્યો;	
ઉઠી ને કેં ઉઠાડે છે, ખૂમો પાડીજ ઢંઢાળી.	૨
ઉઠે છે ભગીને લોકો, પ્રભુનું નામ સંભારે;	
કરે છે કાગડા કાકા, ઉદય કિરણો નિહાળીને.	૩
વિચારો ચિત્ત કેં થાવે; અમારે કાર્ય કરવું શું ?	
વિચારોની સમુત્કાન્તિ, પડે પડઘા અવાજોના.	૪
થતા કોલાહલો જ્યાં ત્યાં, થયા સૌ સાફ રસ્તાઓ;	
ધરો ચોખ્ખાં કરે સ્ત્રીઓ, પ્રવૃત્તિ કાર્ય કરવા થૈ.	૫
ગુફ્ફો સૂત્ર વાચે છે, જણાવે ધર્મની વાતો;	
જણાવે યોગ્ય આચારો, સુણે શ્રોતા જનો ભાવે.	૬
કરીને સૌ મગજ તાબું, કરે ચળવળ ભરે પગલાં;	
થયાં પરભાતનાં કાર્યો, બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મનાં નક્ષી.	૭

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ આસો સુદિ ૮ શુક્રવાર.

નદી.

હરિગીત.

ગિરિવરચક્રી તું નીકળી, ખળખળ રવે નીચી વહે;	
ખહુ પત્થરોની સંગતિથી, રંગને ધરતી રહે.	
ગંભીર ધીમા વેગથી, બહેલી અગાડી ચાલતી;	
જે માર્ગ હેજે નીચ તે તે, વાટ તે ચા'તી કરે.	૧
ઝરણાં ઘણાં ખીજાં બલાં, વાટે મળે લેગાં તહને;	
તેથી અરે ! તું પુષ્ટ થૈ, નિજ માર્ગને વિસ્તારતી.	

૧૧૬

- આકાશમાંના મેઘના, જલદાનથી ઉન્મત્ત ચૈ;
મસ્તી ઘણી કરતી વહેને, કૂલમર્યાદા તજે. ૨
- બહુ ઉછળી નીચીપટે, કલ્લોલ કર ઉંચા કરી;
પાસે ઉગેલાં વૃક્ષને, ઉંખેડીને લેઈ જતી.
બે પાસ કાંઠા જે રહ્યા, તેને અરે ! તું તોડતી;
વાંકી વહીને સર્પની, પેઠે ચલે છે આગળે. ૩
- મગરો ઘણા તુજ વેગથી, ખેંચાઈ આગળ ચાલતા;
તાશ ઘણા ડુબાડતી, તરવાવિષે ડાહ્યા અહો !
બહુ લાકડાં ખેંચાઈ તહારા, વેગથી સાથે વહે;
ઉઠે ઘણા ઉપરે અહો, કાકા કરીને કાગડા. ૪
- જે માછલાં પ્રીતિ ધરી, તહારા ઉદરમાં ઉપજ્યાં;
તેને અરે ! સંતાપતી, રંભાડતી ને ખેંચતી.
તુજ પાર લેવા હોડીઓ, હંકારતાં ખ્હીવે જનો;
એવી અરે ! હું મસ્ત ચૈ, વર્ષાદ કાળે ખેલતી, ૫
- તુજ તીર ઉપર પ્રાણભો, સંધ્યા કરે મન્ત્રો ભણે;
બક પંક્તિ કૃત્રિમ ધ્યાનથી, મત્સ્યો પકડવા બેસતી.
ન્હાવા અને યૌવા જનો, આવે અરે ! તુજ પાસમાં:
તૃષ્ણા જીવોની ટાળતી, જીવાડતી જલદાનથી. ૬
- બહુ વૃક્ષ રાજી શેાભતી, બે તીરપર લીલી ઘણી;
પંખી અને પશુઓ સહુ, તહારાથકી જીવે અહો !
તું તીર્થ છે લોકો કહે, તહારી હવા ચોખ્ખી કહે;
ફરતા જનો તુજ તીરપર, લલકારીને ગીતો કહે. ૭
- ધૂણીધખાવે યોગીઓ, શ્મશાન કાંઠા ઉપરે;
સેવાળને પશુ ધારતી, ચંચળપણું છોડે નહીં.
મંગલ ગણે તુજને જનો, ખુડાડતી જીવો ઘણા;
જીવો ઘણા તુજ સંગથી, ઉપજે અને વિષુદ્ધે બહુ. ૮
- બહુ રેલથી ઉન્મત્ત યઈ, ભજવાડ કરતી ચાલતી;
ક્ષારોદધિની સંગતિની, ચાહના ચિત્તે ધરી.
નિજરૂપ બદલી ક્ષારતા, પામી સમાધ સ્વામીમાં;

૧૨૦

તું પ્રીતિથી અક્ષય બની ને, અખિંધમાંહીં ગુપ્ત થૈ. ૬
 આકાશ બાતુ તારથી, તું તમ થૈ કૃશતા ધરે;
 પશુ દાનને છોડે નહીં, જીવાડતી જગ પ્રાણથી.
 ઉપકાર કરવા અવતરી, વ્યવહારથી લોકે કહે;
 યુદ્ધયખિંધ અન્તર જાણતા, તે સત્ય સુખકાં સાણતા. ૧૦

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત્ ૧૯૬૮ આશી સુદિ ૧૧ સોમવાર.

વાગ.

આ બાગ સુન્દર અંબથી, જોતાં ડરે છે દીલકું;
 તાજ હવા લેવા ઘણા, આવે અહો ! કે સોખીને.
 આ કેવડો મહેકે ઘણા, બર્ધ બુર્ધ ને કેવકી;
 આ માલતીના પુષ્પપર, ગુંજરવો ભ્રમરા કરે. ૧
 ડાળી હલાવી પ્રેમથી, સત્કાર કરતી પર્થોને;
 અંબેલીઓ આ દેખ જો ને, વારિરસથી વાધતી.
 આ પુષ્પ જો ગુલાબનું, સુગંધથી મહેકી રહું;
 એ આત્મરક્ષા હેતથી, કાંટા ધરે છે કારમા. ૨
 આકાશથી વાતો કરે, આ નાળીયેરી વૃક્ષ જો;
 આ કેળની શ્રેણિવિષે, વિશ્વામ લે છે કેં જનો,
 આ વહિલઓના માંડવા, શોભા દીએ છે ચિત્તને;
 તાજું કરે છે ચિત્તને, સુગંધી આપી પ્રેમથી. ૩
 આ સૂર્યસુખી અંદ્રસુખી, મોગરો અપોરીમાં;
 કમળો ઘણાં ખીલી રહ્યાં, સરવરવિષે શોભી રહ્યાં.
 કુમુદિની મિચાઇને તે, ઝાઘ આપે પ્રેમનો;
 જે સાથ જોનો પ્રેમ છે, તેના વિના તેા દુઃખ છે. ૪
 ઘટમાળ જો આ રેંટની, ઉદયાસ્તની શિક્ષા દીએ;
 પુષ્પો ખરે અલોક ! જેતું, જન્મ તેતું મૃત્યુ છે.
 દાડમ અને આ જમકૂળી, સહકાર વૃક્ષો શોભતાં;

૧૨૧

ગરણ્યાં વહો નીકો થકી ને, પોપતાં તે વહિલ્યો. ૫
 તકુ શ્રેણિપર બેસી ઘણાં, કલ્લોલ કરતાં પંખીઓ;
 કેં બેસતાં કેં ઉડીને, નશ્વરપણાને ઢાખવે,
 જે ક્ષીણુ છોડો ચૈ ગયા તે, ફર કરતા માળીઓ;
 ત્યાં રોપતા જે છોડ સારા, પુષ્પ રસને આપતા. ૬
 સંસારના સૌ પાઠને, આ ખાગ સાને શિખવે;
 બ્રહ્માંડનો આ ખાગ બેઈ લે, વિચારી પિંડમાં.
 એ આત્મજ્ઞાની આત્મમાંહીં, ખાગ લીલા દેખતો;
 પુદ્ગલચિદિ અન્તર ખાગમાં, જે સદ્ગુણોના છોડવા. ૭

ૐ જ્ઞાન્તિક ૩

સંવત્ ૧૯૬૮ આસો સુદિ ૧૨ મંગલવાર.

મક્તની સેવામાં પ્રભુની સેવા.

હરિગીત:—

તુજ દીલમાં પ્રભુને મળ્યાની, ચાહના જે હોય તો;
 તું સેવ પ્રભુના ભક્તને, બહુ પ્રેમથી સ્વાર્પણ કરી.
 જ્યાં જ્યાં પ્રભુના ભક્ત ત્યાં ત્યાં, દેખ જ્યોતિ ઇશની;
 એ ઇશને દીલમાં ધરે તે, ભક્ત સેવે શર્મ છે. ૧
 જ્યાં ભક્તનું દીલડું ઠરે, ત્યાં દેવની પધરામણી;
 એ ભક્તની સેવાથકી, ઇશ્વર અહો ! સેવાય છે.
 એ ભક્ત લોકો પૂજતાં પ્રભુ, નામનો મહિમા થતો;
 પરમાત્મની ઝાંખી થતી, જિનભક્તપૂજા યોગથી. ૨
 ભક્તોથકી જિન દેવનો, મહિમા જગત્માં વ્યાપતો;
 ભક્તો પ્રભુને વંદ છે, જિન દેવ નમતા તીર્થને.
 ભક્તોતણી સેવાથકી, મેવા મળે છે મુક્તિના;
 જ્યાં ભક્તનો સત્કાર ના, ત્યાં દેવ દર્શન ફર છે. ૩
 ભક્તો ઘણા ભૂખે મરે ને, ખાય પોતે ખંતથી;
 તે દેવને દેખે નહીં ને, દેવનો રાગી નથી.

૧૨૨

લેગા મળે આંખોથકી, અશ્રુ ઢળે છે પ્રેમથી;
 ત્યાં ત્યાં પ્રભુના લક્ષ્મીમાં, ઈશ્વર રહ્યા છે ભાવથી. ૪
 જ્યાં લક્ષ્મીને પણ દેવ પેઠે, દેખતા તે લોકને;
 ઉદ્ધાર થાતો જલ્દીથી, એ માનજો નિશ્ચયથી.
 જ્યાં જ્યાં પ્રભુના લક્ષ્મીની, પૂજા થતી ઈશ્વર સમી;
 ત્યાં ત્યાં સુષ્ટી હોયો મુક્તિની, વધાઈનાં વાજાંત્રને. ૫
 જે લક્ષ્મીના દિલમાં પ્રવેશી, લક્ષ્મીમાં ઈશ્વર જુએ;
 જે પ્રાણીઓમાં સિદ્ધતા, સત્તાથકી જુવે ખરી.
 જે સિદ્ધ સત્તા ધ્યાવતો સૌ, પ્રાણીઓમાં ધ્યાનથી;
 તે લક્ષ્મીની લક્ષ્મીથકી, ઈશ્વરતણી અંખી થતી. ૬
 જે સિદ્ધસત્તાદષ્ટિથી; જૈનો ગણી જિનના સમા;
 આચારમાંહી મૂકતા તે, જૈન સાચા જાણવા.
 જ્યાં જ્યાં વિભૂતિ લક્ષ્મીની, ત્યાં પ્રાણ મહારા પાથરું;
 ખુદ્ધયપિથ સેવા લક્ષ્મીથી; પરમાત્મનાં દર્શન થતાં. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ આસો સુદિ ૧૩ કુધવાર.

પૂજકો.

હરિગીત:—

કેં ઘેર પૂજક માનવીઓ, દેખીયા જગમાં ઘણા;
 એ જીવતાને નિન્દતા ને, સદ્ગુણો જોતા નથી.
 એ દોષદર્શીમાનવીઓ, જીવતાં ગુણ ના લહે;
 મૂઆ પછી પૂજા કરે, ચૈતન્ય પૂજક એ નહીં. ૧
 કે શબ્દને પ્રહ્લજ ગણીને, પૂજતા પ્રભુની પરે;
 પણ શબ્દ જ્યાંથી ઉઠતો તે, જ્ઞાનીને પૂજે નહીં.
 એ શબ્દનયની માન્યતા, એકાન્ત જેઓ માનતા;
 ચૈતન્ય પૂજક તે નહીં, નગુરા અરે ! એ માનવી. ૨
 જેણે રચ્યાં સુપુસ્તકો, તેના અરે ! દોષો જુએ,

૧૨૩

પશુ પુસ્તકોના પજકો, એ સદ્ગુણોને શું લહે ?
 જે હાલતાને ચાલતાને, પૂજ્ય માને નહિ કદિ;
 એવા જનો પૂજતણા, અધિકારને પામ્યા નથી. ૩
 જે દોષ દેખે જીવતાં, ધિક્કાર દે વાણીધકી;
 મુઆ પંછી પૂજે અરે ! તે, દેખતા પશુ અન્ધ છે.
 જે દ્વેષ દૃષ્ટિ આગળે, કરીને જીએ તે મૂઠ છે;
 તે પ. યને પરખે નહીં જે, સદ્ગુણોથી આંધળો. ૪
 પજા વિના સુખ ના મળે, પૂજા વિના ગુણ ના મળે;
 શુભ પૂજ્ય જનને પારખીને, પૂજ્યના પૂજક બનો.
 જે જીવતાં પૂજે અને, મૂઆ પછી પશુ પૂજતા;
 એ પજકોની દૃષ્ટિમાં, પરમાત્મનો પ્રેમજ રહ્યો. ૫
 જે જોગતાને પૂજતા જે, જીવતાને પૂજતા;
 જે સ્થાપનાને પૂજતા, સ્યાદ્દાદ દૃષ્ટિને ધરી.
 એ પૂજકોને પૂજવામાં, પ્રેમ હું રાખું ખરો;
 યુદ્ધયજ્ઞિ ગુરૂના ખારણે, પૂજક જનો સાચા રહ્યા, ૬

ૐ શાન્તિ. ૩

સંવત ૧૯૬૮ આસો સુદ ૧૫ શનિવાર.

ચેલા.

હરિગીત:—

ચેલા અમારા હાથ છે ને, પાદ યે છે સેવકો;
 બહુ કાર્ય કરતા જે કશ્યુ, હુકમ પ્રમાણે ચાલતા.
 આ પેટ સર્વે સાંખતું, સેવા કરે સૌ અંગની;
 અંજન પેઠે કાર્યને, કરતું રહી સેવા કરે. ૧
 આ કાન યે છે શિષ્ય ઝહારા, શબ્દથી સેવા કરે;
 આ જીભ શિષ્યા છે ખરી, સેવા કરે મન માનતી.
 યે ચક્ષુ ચેલા છે ખરા, દેખાડતા સૌ દર્યને;
 સેવા કરે નિજ શક્તિથી, એ શક્તિને નહિ ગોપવે. ૨

૧૨૪

આ દીલ ઠહાઈ શિષ્ય છે એ, દીલની કિમ્મત નથી;
 ગંભીર જ્ઞાનરની પરે એ, દીલમાં સર્વે ભર્યું.
 સાઈ અને ખોટું સહુ એ, બાણીને નિજમાં ભરે;
 એ દીલ પાસે રહી સદા, સેવા કરે સહુ જાતની. ૩
 એ સુકિતનું સાથી બનીને, સુકિતમાં પહોંચાડતું;
 જે વશ્ય શ્રદ્ધને સત્ય સુખના, માર્ગમાં બહેતું ખરે.
 એ દીલ શિષ્યજ છે અમારો, સાથ આવે પરભવે;
 બહુ સદ્વિચારે પોષીને એ, દીલ સેવા સારતું. ૪
 ચેલા અમે ગુરૂજી અમે, રાજા અમે શેઠજી અમે;
 સેવક અમે સ્વામી અમે એ, ભાવ નિજમાંહીં રહ્યો.
 સૌમાં અમે સૌમાં નહીં એ, જ્ઞાનદષ્ટિ દેખતાં;
 આજ્ઞા કરી નિજને અમે, આનન્દ લેવા આત્મનો. ૫
 દષ્ટિવિષે સૃષ્ટિ રહી, સૃષ્ટિ અમારી ભિન્ન છે;
 એ સૃષ્ટિના સ્વામી અમે એ, સૃષ્ટિ જ્ઞાને ભાસતી.
 આત્માવિષે સર્વે રહું, અસ્તિત્વ ને નાસ્તિત્વ સૌ;
 બુદ્ધચષ્ટિ અન્તર સૃષ્ટિમાં, આનન્દનો પારજ નથી. ૬

ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ આસો વદિ ૧ રવિવાર.

પ્રભુપ્રાપ્તિમાર્ગ.

હરિગીત:—

હું તું નથી એ દશ્યમાં, એ ભાવથી સૌને મળો;
 મુજ આત્મભવત્ સૌ જીવ છે, એ ભાવથી સૌમાં ભળો.
 આદર અને સત્કારથી, શુભ ભક્તિનાં ભોજન જમો.
 પ્રભુ પ્રેમપ્યારા પારણે, ખૂલો હૃદયો રમતે રમો. ૧
 છેદો નહીં લેદો નહીં, સંતાપશો ના કોઈને;
 જેવા તમે તેવા સહુ એ, ભાવમાં ધૈર્ય રહ્યા.
 જ્યાં ભેદ ભાવજ ના કશો, ત્યાં ઈશની જ્યોતિ રહી;

૧૨૫

- જ્યાં દિલ ક્યાથી ઊછળે, ત્યાં ઇશ્વરીદૃષ્ટિ રહી. ૨
- જ્યાં શુદ્ધ પ્રેમે ઊછળે, દિલકં પ્રભુનું તખ્ત ત્યાં;
એ તખ્તમાં પરમાત્મની, પદરામણી થાતી ખરી.
આત્મા પ્રભુરૂપે થઈ ગાજે, ગુણોની વ્યક્તિથી;
એ ભાવને ચાહો તમે તો, શુદ્ધ દૃષ્ટિ સંચરો. ૩
- આ મહેં કર્યું આ માહાડું એ, ભાવ ત્યાગી સૌ કરો;
અધિકારથી જે યોગ્ય તે, નિજ કર્મ માની કીલએ.
જે અંશથી છે ભક્ત જે, જિન દેવના તે જિનસમા;
માની પ્રભુના ભક્તની, સેવા કરો સ્વાર્પણ કરી. ૪
- ભક્તો પરસ્પર જ્યાં ખરા ત્યાં, પ્રેમને આદર ધણો;
જ્યાં પ્રેમને આદર નથી ત્યાં, ભક્તની ભજના રહી.
જિનદેવની ભક્તિપરે જ્યાં, ભક્તની ભક્તિ થતી;
સમ્યકત્વનો નિશ્ચય ખરો એ, ભાવ સમજે જ્ઞાનીઓ. ૫
- જ્યાં ભક્ત દેખી ભક્તની. ચક્ષુથકી પ્રીતિ વહે;
જ્યાં સન્ત દેખી સન્તના, દિલમાં વહે પ્રીતિ ખરી.
શુભ ભક્તિનાં ઝરણાં ઝરે ને, ઐક્ય મળવાથી થતું;
ખૂદ્યાં પ્રભુનાં દ્વાર ત્યાં, ભણુકાર વાગે સુજિના. ૬
- સન્તોતણી સેવા વિષે, પરમાર્થ સાચો ભણુવો;
નિજ પ્રાણ પ્યારા પાથરે, જિન દેવ ભક્તો સેવતાં.
એવા જનો સાચા પ્રભુના, ભક્ત થૈ શોભે ભલા;
ખુદ્ધયષ્ઠિ ગુરૂની ભક્તિમાં, ઝાંખી થતી પરમાત્મની. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૩

સવત ૧૯૬૮ આસો વદિ ૨ સોમવાર..

જીવન સાફલ્ય.

હરિગીત:—

હિમ્મત અને આત્મદથી, આ જીંદગી સારી થતી;
ઉત્સાહથી મનડું ભરીને, દિવ્ય જ્ઞાને દેખવું.
આત્મનંદમય હું છું સ્વયં એ, શુદ્ધ ધર્મજ માહારો;

૧૨૬

- એ ધર્મમાં રહેવું અને એ, ધર્મ સૌને આપવો. ૧
 આ જીંદગીની વહિને, શુભ જ્ઞાન જલથી પોષવી;
 ફાલી અને ફૂલી ખરે એ, સત્ય ફલને આપશે.
 એ શોકથી કરમાય નહિ, એવા ઉપાયો આદરી;
 નિજ જીંદગીને પોષવી, શુભભાવજલની વૃદ્ધિથી. ૨
 આ જીંદગી મોંઘી ઘણી, એના વિના મુક્તિ નથી;
 આ જીંદગી નૌકા સમી, ભવ વારિધિ તરવા ખરે.
 જે સાર તે આ જીંદગીની, સાથમાં તુજને મળ્યું;
 જે જન્મની સાથે મળ્યું તેની, અરે ! કિમ્મત નથી. ૩
 અજ્ઞાનથી નિજને અરે ! દુઃખી ગણી દુઃખજ લહે;
 એ ભાન્તિ છોડી દઇ હવે, સુખમય ગણી નિજ મસ્ત થા.
 પ્રારબ્ધથી જે વેદવાતું. વેદવું તે થાય છે;
 સાક્ષી ખની 'સહુકાર થઇ, દેવું કર્યું ચુકવ સહુ. ૪
 કરતા મલિન જે ચિત્તને, તે તે વિચારો કાઢીને;
 તું શુદ્ધ થા મસ્તાન થા, સહુ દીનતા દૂરે કરી.
 તું તીર્થ આપો આપ છે, જાણ્યા વિના જ્યાં ત્યાં ભમે;
 ઉદ્ધાર ત્હારા હાથમાં, આ જીંદગી મેદાનમાં. ૫
 જે જે મળ્યું તે સર્વતું, એ આયં લક્ષણ આદરી;
 પરમાર્થ કરણી પ્રેમથી, ઉદ્ધારજે નિજ વર્ગને;
 અભિપ્રાય જનના ખાંધવા, સુણવા નથી આ જીંદગી;
 ખુદ્ધચપ્પિધ વિવેકે ભલી, શુભ કૃત્ય કરવા જાણવી. ૬

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ આસો વદિ ૪ મંગલવાર.

વિશુદ્ધ પ્રેમ.

હરિગીત.

રહેજે થતો જે પ્રેમ જેમાં, સ્વાર્થનો છાંટો નહીં;
 એ પ્રેમ રસના પાત્રમાં કેં, ભાવના ભુદી રહી.

૧ શાહુકાર

૧૨૭

- એ પ્રેમના વેધકરસે, સુવર્ણ થાયજ માનવી;
 એ પ્રેમની કિમ્મત નથી, એ પ્રેમ વેચાતો નથી. ૧
- એ પ્રેમનાં ચટકાં નથી, એ પ્રેમનાં મટકાં નથી;
 એ પ્રેમ પૈસામાં નથી; એ પ્રેમ સત્તામાં નથી.
 એ પ્રેમ સાટામાં નથી, એ પ્રેમ શૃંગારે નથી;
 એ પ્રેમમાં આળા નથી એ, પ્રેમમાં અન્તર્ નથી. ૨
- એ પ્રેમ વેચાતો નથી, એ પ્રેમ આપ્યો ના જતો;
 એ પ્રેમમાં સોગન નથી, એ પ્રેમમાં સંશય નથી.
 એ પ્રેમમાં ભીતિ નથી, એ પ્રેમમાં વિત્તજ નથી;
 જે પારખે એ પ્રેમને, તે શુદ્ધ પ્રેમી થઈ રહે. ૩
- વિશુદ્ધ ચેતન પ્રેમમાં, જડ દેહની કિમ્મત નથી;
 એ પ્રેમ રસના ભોગીઓના, ભાગ્યમાં આનન્દ છે.
 ઇન્છા નથી વિષયોત્તણી, જ્યાં રૂપનો પ્રેમજ નથી;
 એ પ્રેમ વિષયાતીત છે, એ પ્રેમ ચેતનપર ખરો. ૪
- પુદ્ગલવિષે જ્યાં સ્વપ્નમાં, પ્રેમ જ નથી સુખ હેતુથી;
 એ પ્રેમની મસ્તીવિષે, વિશુદ્ધ ચેતન ધ્યેય છે.
 એ પ્રેમમાં દુનિયા સકલ, કુંડુંબ જેવી ભાસતી;
 એ પ્રેમ રસના પોષથી, ભકિત મજાની નીપજે, ૫
- એ પ્રેમ ગંગા સ્નાનથી, પાપો ટળે ઇશ્વર મળે;
 એ પ્રેમથી શુદ્ધિ થતાં, શ્રદ્ધા ખરી દિલમાં થતી.
 એ પ્રેમ સાથી થઈ રહે એ, પ્રેમથી આનન્દ છે;
 બુદ્ધચપ્પિઠ સાધુ પ્રેમથી, સ્વર્ગજ સમી દુનિયા થતી. ૬

ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ આસો વદિ ૮ શનિવાર.

શાકામનો ?

હરિગીત:—

હાલ્યો ધણો ફૂલ્યો ધણો, લુંબો ધણી ખાલ અહો !
 તું આમ્ર નામે શોભતો, લોકો નિહાળે રાલ થૈ,

૧૨૬

- એ કેરીઓના સ્વાદની, લોકો ઘણા આશા ધરે,
 દાંતારવૃત્તિ એ ધરે ના, તો ફળ્યો શા કામનો ? ૧
- શોભે મઝાની વલિલયો, મહે'કી રહ્યાં પુષ્પો ઘણાં;
 છૂટે પુવારા વારિના, નીકો વહે વૃક્ષો ફળ્યાં,
 શોભી રહ્યા બહુ મ'ડપો, શુભ ગાન ગાતાં પ'ખીયો;
 એ બાગનો ઉપલોગ ના, તો બાગ એ શા કામનો ? ૨
- આકાશમાં વાધ્યો ઘણો, કાળાગિરિસમ શોભતો;
 બહુ અભવૃન્દે પરવર્યો, ગાજે ઘણો ગડગડ રવે,
 વિદ્યુતથી ચમકી રહ્યો, જલદાન કરતો ના જરા;
 એ મેઘના સ્હામું બુએ પણ, મેઘ એ શા કામનો ? ૩
- એ લાખ એકજ માગતાં, બે લાખના શખ્દો વહે,
 બે લાખ માગે ચારની વાતો, કરે પણ ના દીએ;
 એ શ'ખ લાલા નામનો, બોલે ઘણું દેતો નથી;
 એ બોલતો ઉજ્જવલ ઘણો પણ, શ'ખ એ શા કામનો ? ૪
- લોકો ઘણા પાયે પડે, દરબારીયો બોલ્યું કરે;
 આલમ બધી આજ્ઞા વહે, સહુ હેશ લોકો કરગરે,
 મન ભાવતું સઘળું થતું, આંખો ઉઘડતાં કંઈ નહીં;
 ક્ષણમાત્ર રાજ સ્વપ્નનો, એ સ્વપ્ન છે શા કામનું ? ૫
- જેમાં નથી સત્કાર કે, આદરતણી પરવા નથી;
 જ્યાં પ્રેમ રસ વહેતો નથી, ભક્તિ નથી મનમાં કરી,
 મીઠા નથી શખ્દો જરા જ્યાં. આત્મની કિમ્મત નથી;
 દાંતાર ફેનોઆફ એ, દાંતાર છે શા કામનો ? ૬
- કાવા થતા દાવા થતા, અર્ધોરાઈ સંશય બહુ થતા;
 જ્યાં સ્વાર્થવણુ સંબંધ ના, બુદ્ધાઈ રહેતી ચિત્તમાં,
 એ શિષ્ય મિત્રજ ભક્ત નહિ, એ પ્રેમનો સંબંધ શો ?
 "બુદ્ધયજ્ઞિધ " સમ્યગ્ જ્ઞાનથી, આદેય છે સૌ કામનું. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ આસો વદિ ૯ રવિવાર.

૧૨૬

એકવ્ય.

હરિગીત:—

એકત્ર થાઓ બન્ધુઓ ! સૌ સંપથી જોડાઈને;
 વાણી વિચારે કાર્યમાંહી, એકતા કરતા રહો !
 સૌ સંઘના કર્તવ્ય માંહી, એકતા ધરતા રહો.
 ઉદ્દેશ સૌનો એક એવા, સૂત્રને સ્મરતા રહો. ૧
 સંકલ્પ મનમાં જે કરો તે, પૂર્ણ તેને નિર્વહો;
 સંકલ્પની સિદ્ધિ યતાં બળ, જામશે શુભ કાર્યમાં,
 સંકલ્પ કરવા યોગ્યને તે, પૂર્ણ વહેવા ભાવથી;
 એ યોગના યોગી બન્યાથી, ચિત્ત વશમાં આવશે. ૨
 સંકલ્પ બળની સિદ્ધિમાં, શ્રદ્ધા ધરો નિજ આત્મભી;
 નિજ આત્મશક્તિ જાગશે એ, માર્ગમાં ચાલ્યાજશે,
 પાછા હઠોના દુઃખથી, વિપત્તિથી બીવો નહીં;
 નિજ આત્મ વીર્યોત્સાહથી, નિર્ભય બની આગળ વહો. ૩
 જિન પુત્ર થૈ દીન નહિ બનો, એકત્ર શક્તિ મેળવો.
 જે દીર્ઘદષ્ટિજ્ઞાનીઓ, આગળ કરી પન્થે વહો.
 ટિ'ટોડીતુ' સાહસ અહો ! દિલમાં ધરી સાહસ કરો.
 આગળ વહો ક્ષેત્ર છે, તમ પાછળે ભાનુ રહો. ૪
 એ સંઘની સેવા કરો, એ સંઘતીર્થજ છે ખરું;
 એ સંઘ સેવા ભક્તિના, પાઠો પ્રમાણે ચાલશે;
 ચૈતન્યવાદી વીરના ભક્તો, બની જડ ના બનો,
 ચૈતન્યના વિશ્વાસમાં મમતા, નહીં જડ વસ્તુની ૫
 પ્રગતિ કરો ! પ્રગતિ કરો ! આગળ વહો ! આગળ વહો !
 ભેદો સકળ દૂરે કરી, પ્રગતિતણા પન્થે વહો !
 જ્યાં શુદ્ધ પ્રેમજ જાગતો ત્યાં, સર્વ અર્પણ થૈ રહ્યું.
 પુદ્ગલબંધ શ્રદ્ધા ભક્તિથી, ભક્તો બની આગળ વહો ! ૬

ૐ જ્ઞાન્તિ: ૨

સંવત ૧૯૬૮ આસો વદિ ૧૦ સોમવાર.

૧૩૦

મસ્તયોગી.

ધીરાના પદનો રાગ.

જ્ઞાની યોગી ગાંઠોરે, દુનિયામાંહીં ગણાય છે.
 મસ્તાની યોગી મ્હોટોરે, પાર કદિ ન પમાય છે.
 દુનિયાથી તે ઉલટો ચાલે, ભૂલે દુનિયા ભાન;
 દુનિયાને ઉંધી તે માને, જુદું લગાવે તાન—
 મોજમાં મસ્તાનોરે, અન્તરમાં હરખાય છે.—જ્ઞાની યોગી૦ ૧
 યોગીનાં આચરણે જુદાં, બાણે યોગી લોક;
 દુનિયા પરીક્ષા કરતાં ભૂલે, પાડે ખૂબો સહુ ફેક—
 યોગીની લીલા ન્યારી રે, જોતાં સહુ જણાય છે.—જ્ઞાની યોગી૦ ૨
 જીવંતાં દુનિયા ના માને, પૂજે પાછલ ઘોર;
 યોગીનું મન સાગર જેવું, કરતો ઓરનું ઓર—
 જીવંતાં નહીં દેખેરે, પાછળથી પસ્તાય છે.—જ્ઞાની યોગી૦ ૩
 દુનિયા બાહિર દૃષ્ટિ દેખે, અન્તર દેખે સન્ત;
 યોગીને ઓળખતા જ્ઞાની, અકળ અલખ ઘર મસ્ત—
 સમજે સમજી શાણુરે, સવળું સર્વ જણાય છે.—જ્ઞાની યોગી૦ ૪
 યોગી જનની ગાંડી વાતો, દુનિયામાંહીં ગણાય,
 આતમ જ્ઞાને સન્તો સાચું, માને મન મલકાય—
 બુદ્ધિસાગર સાચુરે, શબ્દોમાં છૂપાય છે.—જ્ઞાની યોગી૦ ૫
 ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૮ આસો વદિ ૧૧ મંગલવાર.

જ્ઞાનપુષ્પ.

હરિગીત.

પ્યાડું મનોહર પુષ્પ છે આ, ચાંદની સમ શોભતું;
 ફિલ ભાગનું આ પ્રાણુ છે, આનન્દ આપે દેખતાં.
 શુભ ગંધથી મહેંકી રહ્યું, સુગંધનો અવધિ નથી;

- હસતું હસાવે દેખતાં, કરમાય ના તાપે જરાં. ૧
- ખીલ્યું બહુ ખીલાવતું ને, આંખને બહુ ઠારતું;
સંતાપ હરતું જલ્દીથી ને, શાન્તતાને આપતું.
મન થાકતું નહિ દેખતાં, એકાગ્રતા સહેજે થતી;
દિલમાં રહ્યું નિજમાં રહ્યું, આનન્દની મૂર્તિ બન્યું. ૨
- આ આત્મથી તન્મય બન્યું ને, આત્મરૂપે શોભતું;
આ દેહ રૂપી વલિલાના, સંગે રહ્યું ઉપચારથી.
ઠંડાહું સુકોમલ પુષ્પ છે, આ પુષ્પની ન્યારી ગતિ;
સ્વાર્પણ થઈ આ ઝિંદગી, આપુષ્પથી હું પૂજ્ય છું. ૩
- ધ્યાતા બન્યો આ ધ્યેય છે, દુષ્ટા બન્યો આ દુષ્ટ છે;
જ્ઞાતા અને આ જ્ઞેય છે, ઉત્પાદ વ્યય ને ધ્રુવ છે.
આ પૂજ્ય છે આ દેવ છે, આ પ્રિય છે આ પ્રેમ છે;
આ સર્વ છે આ સર્વમાં, મસ્તાન છું શુલ્તાન છું. ૪
- આ શક્તિ છે મહાદેવ છે, આ વિષ્ણુ છે આ બ્રહ્મા છે;
અલ્લા અને આ બુદ્ધ છે, કાઈરિટ છે આ ધર્મ છે.
આ શક્તિ છે આ દેવી છે, આ તીર્થ છે આ પ્રેમ છે.
આ સાર છે સૌ સુખનો, હુંતું તણો ભેદજ નથી. ૫
- આ જ્ઞાન છે આદેય છે, આ ભકત છે આ ભકિત છે;
કારણ અને આ કાર્ય છે, આ જ્યોત છે સૌ લોકની.
દિલબાન છે આધાર છે, આધેય છે આરાધ્ય છે;
બુદ્ધચબ્ધિ સાચા સન્તના, ઉદ્યાનમાં આ રમ્ય છે. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ આસો વદિ ૧૨ બુધવાર.

પૂજ્ય ને પૂજક.

હરિગીત:—

જેને તમે બહુ પૂજતા ને, વન્દતા વ્યવહારથી;
વ્યવહારમાં એ દૃશ્ય સૌ, દેખાય છે તે જડ અહો!
એ: જડતણી પેટીવિષે જે, પૂજ્ય છે તે સત્ય છે.

૧૩૨

- પેટી ઘણી બદલાય પણ એ, પૂજ્ય ફરતો ના કદિ. ૧
 એ પૂજ્યનો પણ વેષ એ, પૂજ્ય છે વ્યવહારથી;
 પૂજ્ય છે એ દેહને, આચાર દુનિયા લોકથી.
 પરમાર્થથી જે પૂજ્ય તેને, પૂજતા વિરલાભનો;
 એ પૂજ્યને જે ઓળખે તે, પૂજ્યનો પૂજક બને. ૨
 પડદાવિષે છપાયલાનો, વેષ દેહજ પૂજ્ય છે;
 પણ વેષને જે પૂજને, શુભ પૂજ્યને પૂજે નહીં.
 શુભ પૂજ્યને બાણ્યા વિના, પૂજ્યા વિના પૂજક નથી;
 અન્તરતણા પૂજક નહીં એ, પૂજ્ય બાહિર્ દષ્ટિથી ૩
 એ વેષ બદલે પૂજ્યતા, ઉડી જતી શુભ પૂજ્યની;
 એવી રહી જ્યાં દષ્ટિ તેનો, જીવ પૂજક ના બને.
 શુભ પૂજ્ય અન્તરમાં રહ્યો, તેને અરે ! જે પૂજતા;
 ને વન્દતા તે પૂજકો, વપુ વેષ પૂજક છે ખરા. ૪
 શુભ સદ્ગુણના આત્મનો, પૂજક બને તે પૂજ્ય છે;
 તે વેષને આચારનો, પૂજક બને વ્યવહારથી.
 નિશ્ચયથી જે પૂજ્યને, પૂજકપણાને પારખે;
 વ્યવહારથી તે પૂજ્યને, પૂજકપણું સૌ આદરે. ૫
 જ્યાં પૂજ્યને પૂજકતણું, અન્તર નથી એકય જ રહે;
 એ પૂજ્ય પૂજક ભાવમાં, સત્યાર્થતા નજરે પડે.
 વન્દો અને પૂજે તમે એ, પૂજ્યના પૂજક બની;
 બુદ્ધચન્ધિ સાચા સદ્ગુણના, સેવકો પૂજ્યજ બને. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૮ ના આસો વદિ ૧૩ ગુરવાર.

હું પાસે છું.

હરિગીતઃ—

હું પાસે છું હું પાસે છું, પ્રેમે હૃદયની પાસે છું;
 દેખો અને દેખો અને જો, પ્રેમથી દીલમાં બુચ્ચો,

૧૩૩

- પાસે રહું, અસે રૂં મધુ, વાર છે યાદિતણી;
 જ્યાં જ્યાં તમે ત્યાં ત્યાં અમે, બુચો હૃદયમાં ધ્યાનથી. ૧
- જે જે સમે મનમાં રૂં, તે તે સમે સામે રહું;
 ઝટ બાહ્ય દેખે બાહ્યમાં, અન્તરવિષે અન્તર રહું,
 તુજ દીલના જ્યાં તાર ત્યાં, સંચાર મ્હારો આદરું;
 વાતો કરે જ્યાં ચિત્તથી ત્યાં, ચિત્ત દઈ વાતો કરું. ૨
- ઉચ્છ્વાસને નિશ્વાસના, શુભ હંસનો સાથી બની;
 તું ચાલશે ત્યાં ચાલવું, મ્હારે હૃદયના ભાવથી,
 ખોલાવતો તું પ્રેમથી ત્યાં, આવીને ઉભો રહું;
 ધ્યાતાં અરે ! તુજ ધ્યાનમાં, છું ધ્યેયરૂપે પાસ હું. ૩
- હું ગમ્ય છું, હું ગમ્ય છું, આનન્દના અદ્વૈતમાં;
 વાતો કરું વાતો સુણું, નમ્ભિથકી સમજે ખરું,
 જ્યાં જ્યાં લહમારા માણુ છે, ત્યાં ત્યાં અમારી જયોતિ છે.
 એ જયોતિના દીવાથકી, દેખે જરા ના ભેદતા. ૪
- તુજથી ઘણો હું પાસ છું, તું ખોજ દિલમાં ખતથી;
 સાથે અહું સાથે રહું, હું તું વિષે અન્તર નથી,
 એ યોગીઓના યોગમાં ને, જ્ઞાનીઓના જ્ઞાનમાં;
 હું તું વિના હું ભાસતો, આનન્દ જયોતિ રૂપમાં. ૫
- વિશ્વાસ્યમાં વિશ્વાસ્ય છું. વિશ્વાસો થા તું વિશ્વમાં.
 વિશ્વાસ સાચા જ્ઞાનમાં, પાસે રહું છું ધ્યાનમાં;
 હું ધ્યેય રૂપે ધ્યાનીના, દિલથી જરા અળગો નથી,
 ખુદ્ધયબિધ નિર્મલ જ્ઞાનના, કલ્લોલની લહેરો વહે. ૬

ૐ શાન્તિ: ૩

સં. ૧૯૬૮ આસો વદિ ૧૪ શુક્રવાર.

દિવાળી.

ધીરાના પદનો રાગ.

અન્તરમાં દિવાળી રે, મોટું પર્વ ગણાય છે;
 અન્તરમાં અજવાળું રે, મિથ્યાતમ જાય છે.

૧૩૪

ઝળહળ જ્યોતિ અન્તરૂ ઝળકે, ત્રણુ ભુવન ઉઘોત;
 સહજ સ્વરૂપી પરમ મહોદય, કેવલ જ્ઞાનગી જ્યોત.
 શાશ્વત એ દીવાળી રે, આનન્દથી ઉભરાય છે. અન્તરૂમાંં ૧
 દેણુ' જરા ના કર્મતણુ' જ્યાં, લક્ષ્મી પૂર્ણુ પમાય;
 શાહુકાર પોતે જ્યાં નક્કી, દુઃખનુ' ભાન ન થાય.
 અંધારે અજવાળુ' રે, જોતાં જ્યાં જણાય છે. અન્તરૂમાંં. ૨
 અભિનવ પર્યાયોની શુદ્ધિ, અશુદ્ધતાના લેશ;
 ઉપાધિનો લેશ નહીં જ્યાં, કોઈ જાતનો કલેશ.
 સદાનુ' સુખ છાજે રે, અલેદે જ્યાં રહેવાય છે. અન્તરૂમાંં ૩
 રાગ દ્રેષનુ' ખીજ નહીં જ્યાં, લેશ નહીં અન્તરાય;
 ત્રણુ ભુવનની ઠકુરાઈ જ્યાં, દાસપણુ' ન રહાય.
 માયાના લેદ ભાગેરે, શોક જરા ના થાય છે. અન્તરૂમાંં ૪
 અનુભવથી સાચી દીવાળી, એવી ચિત્ત સુહાય;
 આવી દીવાળી કદિ ન ટળતી, મંગલમાલા થાય;
 ખુદ્ધિસાગર ઓધેરે, દીવાળી પરખાય છે. અન્તરૂમાંં ૫

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત્ ૧૯૬૮ આસો વદિ ૦) શનિવાર.

તીર્થ

હરિગીત: -

આ સ્થાનમાંં એ અત્રુઓ, ઠાળ્યાં હતાં પ્રેમે મળી;
 ભક્તિતણું લહાણું મળ્યાં, આંખો ઘઈ'તી ગળગળી;
 બહુ પ્રેમ સાગરથી ભર્યાં, દીલ ઉછળતાં એ ક્યાં ગયું;
 એ યાદ આવ્યું આવતાં ને, વ્યક્ત સૌ હૃદયે થયું.
 અહિં શુરૂ અને શુરૂના શુરૂ, આવ્યા હતા ભકતો ઘણા;
 રાયા હતા બહુ પ્રેમીઓ, શિષ્યો ગુણોમાંં ના મણા;
 આ સ્થાનમાંં આન્દોલનો, ભક્તિતણું પ્રસરી રહ્યાં;

૧૩૫

શુભ ભક્તિની બહુ ધૂનમાં, સન્તો ઘણા મુક્તિ ગયા. ૨
 આ તીર્થ છે આ તીર્થ છે, આ તીર્થ ધૂલી પૂજ્ય છે;
 આ ધૂલમાં શુદ્ધોત્થા, મૃતદેહતું કે' શુદ્ધ છે,
 સૌ પૂજ્યના દેહોત્થા, રાખ જ બની અહિંયાં ખરે;
 એ રાખના કે' તત્ત્વમાં, આકર્ષતા ભાસે અરે ! ૩
 આ સ્થાનમાં મુનિયો ઘણા, મુક્તિ ગયા ધ્યાને રહ્યા,
 આ સ્થાનમાં કે' યોગીઓ, આનન્દ રસ આપી ગયા.
 એ સર્વની યાદિ થકી આ, સ્થાન દીસે ગાજતું,
 આનન્દ રેલંછિલથી, આ સ્થાન ભાસે રાજતું. ૪
 આ સ્થાનમાં આનન્દની, મસ્તી ઘણી કીધી હતી;
 આ સ્થાનમાં અધ્યાત્મની, વાતો ઘણી પૂર્વે થતી,
 હૃદયો ઘણાં હૃદયોથકી, મળતાં હતાં આ સ્થાનમાં;
 બદ્ધ અસરો દોલ થતી, અધ્યાત્મના શુભ ગાનમાં. ૫
 આ સ્થાન સારા ભાગ્યથી, મળીયું મ્હને આન્તિ ટળી;
 ઇચ્છિત વસ્તુ જે હતી તે, યોગથી મુજને મળી,
 આ સ્થાનમાં ધ્યાનજ ધરું, અન્તર્ સમાધિમય ખતું,
 પુદ્ગલિધ ક્ષાયિક ભાવની, ઇચ્છા કરીને એ ભણું.

ૐ શાન્તિ: ૩

સંવત ૧૯૬૯ કારતક વદિ ૫ મંગલવાર.

સાણંદ.

સૂર્ય.

હરગીત:—

પ્રકટયો અરુણોદય પ્રથમ, તમ વૃન્દ ટળવા લાગીયું;
 નભ તારકો તગતગતગે પથુ, તેજ તેનું ભાગીયું,
 નભ અન્દ્ર તો ફૂંકકો પડયો, જોઈ અરુણોદય અહો !
 મ્હોટા પ્રકાશે જ્યાં અરે ! ન્હાના લહે ના માન હો. ૧
 જ્યોતિ મઝાની જળહળે, કિરણોત્થા આકાશમાં;
 દુનિયા તજીને ઉઘ સૌ, પ્રભુને ધરે દિલ વાસમાં.

૧૩૬

લમ વૃન્દને હૂરે કરી, શોભે ગગનમાં એકલો;
 સ્યાદ્દાદજ્ઞાનલણી ખરે, ઉપકાર કરતો જગ ભલો. ૨
 પૂજે જગત્ નર નારીયો, કે સૂર્યવંશી રાજવી;
 ધૂકો નિહાળે નહિ તને, કંબુસને જેમજ કવિ.
 તહારા વિના શોભે નહીં, બ્રહ્માંડ ઉપકારી ખરો;
 તું દેવરૂપે શોભતો કિરણ, પ્રતાપે આકરો. ૩
 સૌ દુનીઆનો દીવડો, નિર્મળ પ્રકાશે શોભતો;
 પરવા ધરે ના કોઈની, કોઈથકીના શોભતો.
 કે વન્દતા કે નિન્દતા એ, લક્ષમાં લેતો નથી;
 શોભે યથા યુદ્ધે ચઢ્યો, બહાદૂર વીર મહારથી. ૪
 હૂરે રહ્યો કિરણોવડે, કમલો ખિલવતો તું ખરે.
 એ શક્તિથી નિર્લેપ થઈ, કમલો ઘણું શોભે અરે.
 તહારા વિના મિંચાય છે કમલો, ખરો એ પ્રેમ છે.
 સંબન્ધ એવો લક્ષને, ઇશ્વરતણો એ નેમ છે. ૫
 શોભે જગત્ તહારાથકી, આકાશનો શુંગાર છે;
 સૌ તેજને તું જીતતો સૌ, તેજનો અંખાર છે.
 તહારા ગુણે શીખી જગત્, દૃષ્ટાંત તહાઈં ભાખતું;
 નિજ આત્મ જ્યોતિ ખિલવવા, તુજને હૃદયમાં રાખતું. ૬
 બ્રહ્માંડનો જેવો તુંહીં તેવો, અમારામાં રહ્યો;
 બ્રહ્માંડનો શિરતાજ એવો, સૂર્ય મુજ અન્તર્ રહ્યો.
 એ સૂર્ય હું વક્તા અને, ધ્વાતા સકલ નિજને કહું;
 યુદ્ધયજ્ઞિ અન્તર્ સૂર્યની, જ્યોતિવડે ઝળકી રહું. ૭

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સં. ૧૯૬૯ કારતક વદિ ૧૨ સાષ્ટકં.

ચન્દ્ર.

હરિગીતઃ—

જ્યોતિ ડૂપેરી ઝળહયો. કિરણો થકી અમૃત સ્રવે;
 અમૃતતણા શુભ પાનથી, અન્તર્ ચકોરી શુભ લવે.

૧૩૭

- પોષાય છે સૌ ઝૌષધી, જીવન ધરે જીવે ધણું;
 સૌ ઝૌષધીના ભાગ્યમાં, અમૃત રહ્યું જ્ઞાને ભણ્યું. ૧
 સૌ કુમુદિનીઓ પ્રેમથી, સંબન્ધ ખાંધી ઉલ્લસે;
 સંબન્ધ વણ મિંચાય એવો, પ્રેમતો જવલે દિસે.
 સંબન્ધ એવો સ્નેહનો, મરતાં કદિ છૂટે નહીં;
 સંબન્ધ એવો શા થકી એ, વાત ગુરૂ ગમમાં રહી, ૨
 મૃગલાંછની પોતે બન્યો, શરણે ધર્યો મૃગને અહીં;
 લાંછનથકી લાજ્યો નહીં, શરણે અહ્યો છોડ્યો નહીં.
 ઉત્તમપણું એ સન્તમાં, દૃષ્ટાંત જગમાં જગતું;
 ત્હારાથકી સન્તો અહ્યે, જોતાં ખરૂં એ લાગતું, ૩
 ખહુ તારકો તુજ સાથમાં, ઉગે વિકાશે અજાહળે;
 ત્હારૂં નિહાળી સૌમ્ય તેઓ, પાસમાં આવી મળે.
 તું સૌમ્ય દૃષ્ટિ ધારીને, સમતા ધરે સૌ ઉપરે;
 નિજવૃત્તિના અનુસારથી, અભિપ્રાય ખહુ જીવે ધરે. ૪
 ત્હારી પ્રભા રાહુથકી, અવરાય છે દેખ્યું અહો !
 લાગે અહણુ મ્હોટા ઉપર, સમલાવમાં સમજી રહો.
 મ્હોટા ખમે છે દુઃખને પણુ, ધૈર્યને ના ટાળતા;
 દૃષ્ટાંત એવું તુજ થકી, શિખી મહન્તો ચાલતા. ૫
 મ્હોટા ઉપર દુઃખો પડે ને, શોભતા મ્હોટા જનો;
 મ્હોટાતણું સૌ મોટકું, જાણી ખરે ! મ્હોટા ખનો !
 તમનો રિપુ આનન્દનો, ઠાતા મનોહર લાગતો;
 વેળા વધારે અધિની, મહિમાથકી જગ જાગતો. ૬
 આ પિંડમાં ચન્દ્રજ રહ્યો, પ્રકાંડમાં ચન્દ્રજ રહ્યો;
 નિજ જીવને ચન્દ્ર જ ગણીને, ભાવ એ નિજને કહ્યો.
 જ્ઞાની મઝાતું સમજીને, નિજ ચન્દ્ર જ્યોતિ દેખશે;
 ખુદ્ધઅધિ ક્ષાયિક ચેતના નિજ, ચન્દ્રને ઝટ પેખશે ૭

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સંવત ૧૯૬૯ કારતક વદિ ૧૧ સાષ્ટકં.

૧૩૮

વીણા.

હારગીત.

વીણા મઝાની વાગતી, મીઠા રવો કણે સુણું;
 આનન્દમાં અદ્વૈત થઈ, મસ્તક નમાવીને ધુણું.
 તારો થકી સ્વર્ નીકળે એ, સ્વરવિષે સ્થિર થઈ જતો;
 મૂર્છા પમાડે ચિત્તને એ, મૂર્છનાથી રવ થતો. ૧
 ભણુકારનો અવધિ નથી, ગાયન થતાં બહુ જાતનાં;
 બહુ નાડોના સંચારથી, શબ્દો ઉઠે બહુ ભાતના.
 વીણા ધ્વનિ સુણતાં થકાં, જગ યોગીઓ ઉઘી જતા;
 ભૂલે જગતના ભાનને એ, ઉઘમાં કંઈ નિરખતા. ૨
 બહુ રાગને બહુ રાગણીઓ, ઉદ્ભવે ઉંડી ઘણી;
 ભૂલાવતી સ્થૂલ સૃષ્ટિને, રચના કરે અન્તરૂતણી
 ડોલાવતી સૌ લોકને, આનન્દમાં ઉભરાવતી;
 ગર્ભવતી સઘળી દિશા, ચૈતન્યને સ્ફૂરાવતી. ૩
 આનન્દમાં રગદોળતી, મન જોડતી શુભ તાનમાં;
 મલકાવતી મસ્તાનને, વરદાનને ગુહતાનમાં.
 કાને પછેડો નાંખીને, સૌને સમીપે રાખતી;
 થથરાવતી સૌ અંગને, શબ્દો પરાના ભાખતી. ૪
 એ નવનવી સૃષ્ટિતણાં, નાટક કરીને નાચતી;
 એ અંગુલી સંચારથી, સ્વર્સ્વર્વિષે બહુ રાચતી.
 સમભવતી એ સાનમાં, મૃગલાં કરે શ્રોતાજનો;
 આવો અમારી પાસતો હો, મરણવા રહેજો બનો. ૫
 કહેતી ઇસારા દઈ અહંવૃત્તિથી શ્રોતા મરે;
 એ મરણવાના ભાગ્યમાં, અમૃત રહું સાચું ખરે.
 લાગે સમાધિ ગાનના, મધુરા મનોહર તાનમાં,
 ધુન્ધ્યખિધ જાગે જ્ઞાનને, આનન્દના એ ભાનમાં. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

વીર. સં. ૨૪૩૬ મુગશીર્ષ સુદિ ૧. અમદાવાદ.

દી. ૫. ૧૨

૧૩૯

ભજન કાવ્ય સંગ્રહ સાતમા ભાગનું શુદ્ધિપત્રક.

પૃષ્ઠાંક.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૪	૧૬	ધરો	ધરો છો.
૬	૧૯	તે	પર
૮	૧૩	ઉત્તમ	ઉદ્ધમ.
૧૪	૯	ગણે	ગણે ના
૧૫	૧	કયા	કયાં
૩૦	૧	સકલ સકલ	સકલ
૩૦	૧૮	ભાગ	બાગ
૩૨	૧૭	ગુણ કયુ [ં]	અહણ કરતાં
૩૮	૨૬	હેણીમાં	રહેણીમાં
૪૨	૬	પ્રેમાશિક્ષા	પ્રેમશિક્ષા
૪૬	૧૦	પૂજ્ય	પૂજ્ય
૪૯	છેલ્લી	યૈ	થૈ
૫૦	૨૨	તે	તેં
૫૧	૨૧	ના	ના
૫૪	૩	જીવનના	જીવનની
૫૮	૨૬	હિયો	હિયો
૬૭	૭૧	ઝીલીયે	ઝીલીયો;
૭૫	૧૨	અન્ત	અન્તર
૮૦	૨૨	પ્રભો	પ્રભો
૮૨	૨૩	નવા	ન વા
૮૩	છેલ્લી	સ્વાર્ષણતણીને	સ્વાર્ષણપણાની
૯૫	૨૪	મળતો	મળતો
૧૦૭	છેલ્લી	સાચા	સાચા
૧૦૮	છેલ્લી	૧૨૬૮	૧૯૬૮
૧૨૩	૧	પૂજકો	પૂજકો
૧૨૩	૬	પાપને	પૂજ્યને
૧૨૩	૮	પૂજ	પૂજ
૧૨૫	૩	પધરામણી	પધરામણી
૧૩૨	૧૬	નિશ્ચય	નિશ્ચય
૧૩૩	૫	સચાર	સચાર

૧૪૦

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી ગ્રન્થમાળામાં-પ્રગટ થયેલ ગ્રન્થો.

ગ્રન્થાંક.	પૃષ્ઠ.	કી. રૂ. આ. પા.
૦. ભજન સંગ્રહ ભાગ ૧ લો	... ૨૦૮	... ૦-૮-૦
૧. અધ્યાત્મ વ્યાખ્યાન માળા	... ૨૦૬	... ૦-૪-૦
૨. ભજન સંગ્રહ ભાગ ૨ જો	... ૩૩૬	... ૦-૮-૦
૩. ભજન સંગ્રહ. ભાગ ૩ જો	... ૨૧૫	... ૦-૮-૦
૪. સમાધિ સતકમ્*	... ૩૪૦	... ૦-૮-૦
૫. અનુભવ પદ્મચીશીX	... ૨૪૮	... ૦-૮-૦
૬. આત્મપ્રદીપ	... ૩૧૫	... ૦-૮-૦
૭. ભજન સંગ્રહ ભાગ ૪ થો	... ૩૦૪	... ૦-૮-૦
૮. પરમાત્મદર્શન	... ૪૩૨	... ૦-૧૨-૦
૯. પરમાત્મજ્યોતિ	... ૫૦૦	... ૦-૧૨-૦
૧૦. તત્ત્વચિંદુ	... ૨૩૦	... ૦-૪-૦
૧૧. શુશ્રુતાનુરાગ (આવૃત્તિખીજી)	... ૨૪	... ૦-૧-૦
૧૨. ૧૩. ભજન સંગ્રહ ભાગ ૫ મો તથા જ્ઞાનદિપીકા	... ૧૯૦	... ૦-૬-૦
૧૪. તીર્થયાત્રાનું વિમાન (આવૃત્તિખીજી)	૬૪	... ૦-૧-૦
૧૫. અધ્યાત્મ ભજન સંગ્રહ	... ૧૯૦	... ૦-૬-૦
૧૬. શુર્યોદય.	... ૧૭૨	... ૦-૪-૦
૧૭. તત્ત્વજ્ઞાનદિપીકા*	... ૧૨૪	... ૦-૬-૦
૧૮. ગહુલી સંગ્રહ	... ૧૧૨	... ૦-૩-૦
૧૯. શ્રાવક ધર્મસ્વરૂપ ભાગ ૧ લો (આવૃત્તિ ત્રીજી.)	... ૪૦	... ૦-૧-૦
૨૦. ,, ,, ,, ભાગ ૨ જો (આવૃત્તિ ત્રીજી)	૪૦	... ૦-૧-૦
૨૨ ભજન પદ્મસંગ્રહ ભાગ ૬ ઠો	... ૨૦૮	... ૦-૧૨-૦
૨૨. વચનામૃત	... ૩૮૮	... ૦-૧૪-૦
૨૩. યોગદીપક.	... ૨૬૮	... ૦-૧૪-૦
૨૪. જૈન ઐતિહાસીક રાસમાળા	... ૪૦૮	... ૧-૦-૦
૨૫. અધ્યાત્મ શાન્તિ (આવૃત્તિ ખીજી)	૧૩૨	... ૦-૩-૦
૨૬. આનન્દધન ખલોતરી પદ્મ ભાવાર્થ સહ ૨-૦-૦
૨૭. કાવ્યસંગ્રહ ભા. ૭ મો. ૦-૮-૦

૧૪૧

ગ્રન્થો નીચલા સ્થળેથી વેચાણ મળશે.

૧. અમદાવાદ—જૈન બોર્ડિંગ-ઠે. નાગોરીશ્વરાહ.
૨. મુંબઈ—મેસર્સ મેઘજી હીરજીની કું,-ઠે. પાયધુણી.
,, —શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક મંડળ-ઠે. ચંપાગલી.
૩. પુના--શા. વીરચંદ કૃષ્ણજી.-ઠે. વૈતાલપેકે.

૧૪૨

યોગનિષ્ઠ મુનિમહારાજ શ્રીમદ્ યુદ્ધિસાગરજી કૃત.

શ્રીમદ્ યુદ્ધિસાગરજીએ રચેલા આ સાતમો ભાગ ધણો સુંદર, રસિક અને અપ્ખ્યાતમ ભાવનાઓથી ભરપૂર છે. નૈતિક તેમજ વ્યવહારિક ઉચ્ચ ભાવનાઓ અતિ સ્પુટ રૂપે તેમાં પ્રકટ થયેલી છે અને પરમાર્થ, મનુષ્ય દેહનું સાક્ષ્ય, વગેરે ઉપર જે કાવ્યો રચેલાં છે, તે એકકથી ચઢીઆતાં હોઈ મનને પ્રસન્ન કરે છે, અને અપૂર્વ યોષ આપે છે.

આ પુસ્તકની ઉત્તમતાના સંબંધમાં વિશેષ નહિ લખતાં ગુજરાતી પ્રાચીન અને અથંગ અભ્યાસી પ્રસિદ્ધ શાક્ષરરત્ન શ્રી કેશવલાલ હર્ષદરાય ધ્રુવનો અભિપ્રાય અત્રે ટાંકીએ છીએ; જે ઉપરથી વાચકને સહજ ખ્યાલ આવી શકશે, તેઓથી લખે છે કે:—

“ ત્યાગી છતાં દેશ કાળનું સ્વરૂપ જે કાંઈએ લક્ષમાં લીધું હોય, મૂકત છતાં સંસારી જીવનાં ક્રેયની ચિંતા ધરાવી હોય, સ્વધર્મમાં આસક્ત છતાં પરધર્મ પ્રત્યે સમ્યગદષ્ટિ દર્શાવી હોય, અસંગ છતાં મૈત્રી ભાવનાને ઝાજતી નિષ્ક્રુટુંબયુદ્ધિ વિચારમાં અને વાણીમાં પ્રકાશી હોય, તે તે યુદ્ધિસાગરજી છે. એમના કાવ્ય સંગ્રહનો સાતમો ભાગ જે હાલ છપાય છે, તે પૂર્વે પ્રસિદ્ધ થયેલા છ ભાગ જેવોજ યોષદાયક છે. સરળ ભાષા, અકૃત્રિમ શૈલી અને ઉત્સાહપૂર્ણ વાણીની સાથે વિચારની સ્વતંત્રતા, આદર્શની શુદ્ધતા અને અંતરની એકરસતા એ આ સંગ્રહમાં પશુ સહજ દષ્ટિપાત કરતાં પ્રતિત થાય છે. આ મહાત્માના કવનમાં આ જમાનાના નવા સાહિત્યની નવીનતા સ્પુરે છે, અને તેમના નિર્મળ હૃદયમાં વર્તમાન કાળની મહેઝાઓ જાણે પ્રતિબિંબ પામી હોય તેમ એમની વાણી હાલની પ્રગતિની રૂપ રેખાને અવકાશ આપતી જણાય છે. આવા સ્વદાર આશયના, વિશાળ દષ્ટિના, શુભાકાંક્ષી લેખકને હાથે સુંદર સળંગ સંદર્ભો અધાય એ ઇચ્છાવા જોગ છે. ”

તા. ૧૯-૪-૧૩
અમદાવાદ.

}

કેશવલાલ હર્ષદરાય ધ્રુવ.

